

PATVIRTINTA
Birštono savivaldybės tarybos
2023 m. lapkričio 16 d.
sprendimu Nr. TSE-236

**BIRŠTONO SAVIVALDYBES ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR
TVARKYMO 2021-2027 M. PLANAS**

Turinys

Sąvokos	6
Įvadas	7
1. Esamos atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė	9
1.1 KA tvarkymo sistemos organizavimas Birštono sav. teritorijoje	9
1.1.2 Poskyrio apibendrinimas	14
1.2 Komunalinių atliekų srautai ir jų tvarkymas	14
1.2.1 Komunalinių atliekų susidarymas	14
1.2.2 Susidariusių komunalinių atliekų tvarkymas	16
1.2.3 Namų ūkiuose sukompostuotos ir pirminio rūšiavimo būdu surinktos atliekos	20
1.2.4 Po rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos	24
1.2.5 Poskyrio apibendrinimas	26
1.3 Atliekų prevencijos priemonių organizavimas	26
1.3.1 Atliekų prevencijos organizavimas	26
1.3.2 Poskyrio apibendrinimas	28
1.4 Atliekų tvarkymo infrastruktūra	28
1.4.1 Atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui infrastruktūra	29
1.4.2 Pirminio rūšiavimo, paruošimo perdirbti / panaudoti infrastruktūra	29
1.4.3 Antrinio rūšiavimo, paruošimo perdirbti / panaudoti infrastruktūra	32
1.4.4 Atliekų šalinimo infrastruktūra	35
1.4.5 Poskyrio apibendrinimas	36
1.5 Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas Birštono savivaldybės teritorijoje	38
1.6 Nustatytų užduočių įgyvendinimas	40
1.7 Birštono savivaldybės atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams nustatytų priemonių įgyvendinimas	44
1.8 Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė	50
2. Atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija	53
2.1 Atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai bei uždaviniai	54
2.1.1 Atliekų tvarkymo sektoriui nacionaliniu mastu nustatyti uždaviniai	54
2.1.2 Birštono sav. atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai bei uždaviniai	56
2.2 Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės	61
2.2.1 Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021-2027 m.	61
2.2.2 Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai	73
2.3 Komunalinių atliekų tvarkymo 2023-2027 m. vertinimas	75
2.3.1 Komunalinių atliekų susidarymo prognozė	75

2.3.2	Komunalinių atliekų prevencija ir pakartotinis naudojimas	76
2.3.3	Biologinių atliekų tvarkymas	78
2.3.4	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas	78
2.3.5	Kitų atliekų tvarkymo ateityje vertinimas	78
2.3.6	Po pirminio rūšiavimo likusių komunalinių atliekų tvarkymas	79
2.3.7	Komunalinių atliekų šalinimas	80
2.3.8	Komunalinių atliekų tvarkymo prognozė	80
2.3.9	Poveikio vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas	83
1	Priedas	86

Lentelės ir paveikslai

1 lentelė. Prie plano rengimo prisidėjusios institucijos, organizacijos ir asmenys	7
2 lentelė. Komunalinių atliekų vežimo paslaugas teikiantys subjektai	9
3 lentelė. PA tvarkymo paslaugų organizavimo ir finansavimo laikinosios sutartys	10
4 lentelė. Atliekų, kurioms taikomas gamintojo atsakomybės principas, surinkimo ir finansavimo sutartys	11
5 lentelė. Papildančios atliekų surinkimo sistemos Birštono sav.	11
6 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymas Birštono sav. ir regione 2014-2021 m.	14
7 lentelė. Detali Birštono sav. komunalinių atliekų sudėtis, 2016-2021 m.	15
8 lentelė. Kompostavimo būdu sutvarkytos atliekos, tonos	17
9 lentelė. Perdirbimui perduotų PA ir AŽ kiekis	18
10 lentelė. Kitos perdirbimui perduotos atliekos	18
11 lentelė. Deginimo įrenginiuose ir kt. panaudotos ir sąvartyne pašalintos atliekos	18
12 lentelė. Pirminio rūšiavimo būdu surinktos bei namų ūkiuose sukompostuotos atliekos, tonos	20
13 lentelė. Atskirai surenkamų PA ir AŽ apimtys pagal surinkimo būdus, tonos	21
14 lentelė. Surinktas maisto-virtuvės atliekų kiekis, tonos	22
15 lentelė. Atskirai surenkamų augalinės kilmės ir kt. BSA kiekis pagal surinkimo būdus, tonos	22
16 lentelė. Atskirai surenkamų tekstilės atliekų kiekis pagal surinkimo būdus, tonos	23
17 lentelė. Atskirai surenkamų didelių gabaritų ir kt. atliekų kiekis pagal surinkimo būdus, tonos	23
18 lentelė. Birštono sav. susidariusių bešeimininkių komunalinių atliekų kiekis, tonos	24
19 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų kiekis, 2014-2021 m.	24
20 lentelė. Birštono sav. veikiančių taisyklių, nuomos punktų ir kt. skaičius 2023 m.	27
21 lentelė. Taikomos visuomenės švietimo ir informavimo priemonės ir jų sklaidos kanalai	28
22 lentelė. Kolektyvinės PA ir AŽ rūšiavimo konteinerių aikštelės, 2023 m.	29
23 lentelė. Atliekų turėtojų aprūpinimas individualiais PA ir AŽ surinkimo konteineriais, 2023 m.	29
24 lentelė. Kolektyvinės MA rūšiavimo konteinerių aikštelės, 2023 m.	30
25 lentelė. Atliekų turėtojų aprūpinimas individualiais MA surinkimo konteineriais, 2023 m.	30
26 lentelė. Miestų individualioms valdoms išdalintų kompostavimo dėžių skaičius, 2023 m.	31
27 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas	32
28 lentelė. MKA apdorojimas MBA įrenginiuose, tonos	33
29 lentelė. Mineralinės medžiagos, tonos	34
30 lentelė. Vidutinės namų ūkių ir gyventojų vietinės rinkliavos išlaidos Alytaus regione, 2021 m.	38
31 lentelė. Atliekų tvarkymo sektoriui 2014-2020 m. nustatyti uždaviniai	40
32 lentelė. Biologiškai skaidžių atliekų šalinimo užduoties įgyvendinimas, tonos	41
33 lentelė. KA perdirbimo ir kt. panaudojimo užduoties įgyvendinimas Birštono sav., tonos	41
34 lentelė. PA ir AŽ paruošimo naudoti pakartotinai, perdirbimo uždavinio įgyvendinimas, tonos	41
35 lentelė. Kitų VATP nustatytų užduočių įgyvendinimas	42
36 lentelė. Birštono sav. atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams nustatytų priemonių įgyvendinimas	44
37 lentelė. Birštono sav. atliekų tvarkymo sistemos SSGG analizė	50
38 lentelė. ES atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotys	53
39 lentelė. VATPT nustatytos KA tvarkymo užduotys	54
40 lentelė. Atliekų tvarkymo tikslai	58
41 lentelė. Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės	61
42 lentelė. Plano įgyvendinimo vertinimo rodikliai	73
43 lentelė. Birštono sav. ir Alytaus regiono gyventojų skaičiaus pokyčio prognoze	75
44 lentelė. KA susidarymo vienam gyventojui prognozė	75
45 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo prognozė	75
46 lentelė. Susidarančių komunalinių atliekų sudėties prognozė 2023-2027 m.	76
47 lentelė. Komunalinių atliekų atskiro surinkimo prognozė 2023-2027 m.	80
48 lentelė. Vidutinės namų ūkių vietinės rinkliavos išlaidos Alytaus regione	84

1 paveikslas. Birštono sav. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė schema	13
---	----

2 paveikslas. Apibendrinta Birštono savivaldybės komunalinių atliekų sudėtis, 2016-2021 m.	14
3 paveikslas. KA tvarkymo būdų pasiskirstymas Birštono sav.	16
4 paveikslas. Pirminio rūšiavimo, kompostavimo ir MKA apimtys 2014-2021 m.....	20
5 paveikslas. MKA esančių BSA sudėtis, 2016, 2021 m.....	24
6 paveikslas. MKA esančių PA ir AŽ sudėtis, 2016, 2021 m.....	25
7 paveikslas. MKA esančių inertinių ir kt. atliekų sudėtis, 2016, 2021 m.....	25
8 paveikslas. BA įrenginiuose apdorotas kitų komunalinių atliekų kiekis	34
9 paveikslas. Birštono sav. komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo schema.....	37
10 paveikslas. Vidutinės namų ūkių KA tvarkymo išlaidos Lietuvos regionuose, 2021 m.....	39
11 paveikslas. Atliekų tvarkymo sistemos finansavimas, 2021 m.....	39
12 paveikslas. Rūšiavimo būdu surinktų ir pakartotiniam naudojimui paruoštų, perdirbtų atliekų kiekis	81
13 paveikslas. Pakartotiniam naudojimui paruoštų, perdirbtų atliekų kiekis.....	82
14 paveikslas. Sąvartyne šalinamų atliekų kiekis	82
15 paveikslas. Vidutinių namų ūkių išlaidų ir pirminio rūšiavimo apimčių santykis	83

Sąvokos

Santrumpa	Reikšmė
AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
ARATC	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras
AŽ	Antrinės žaliavos
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
BPA	Būityje susidarančios pavojingos atliekos
DGA	Didelių gabaritų atliekos
EEĮ	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
ES	Europos Sąjunga
KA	Komunalinės atliekos
LR	Lietuvos Respublika
LRATCA	Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija
MA	Maisto atliekos
MBA	Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
NP	Naudotos padangos
NTO	Nekilnojamojo turto objektas
PA	Pakuotės atliekos
RC	Rūšiavimo centras
SPAV	Strateginio poveikio aplinkai vertinimas
USAD	Užsato sistemos administratorius
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas
VAPTP	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas
VR	Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė

Įvadas

Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano tikslas – nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims. *Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas* atnauja 2013 m. gegužės 31 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-100 patvirtintą [*Birštono savivaldybės atliekų tvarkymo planą 2014–2020 metams*](#), numatant priemones, užtikrinančias Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 patvirtintame [*2021-2030 metų nacionalinio pažangos plane*](#) nustatytų tikslų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 573 patvirtintame [*Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane*](#) nustatytų užduočių įgyvendinimą. Planas prisidės prie 2015 m. spalio 26 d. Alytaus regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/6S-34 patvirtinto [*Alytaus regiono 2014–2020 plėtros plano*](#) iki 2021 metų tikslo – darniai tvarkyti ir vystyti regiono teritoriją, įgyvendinimo.

Vadovaujantis [*Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo*](#) nuostatomis, savivaldybės lygmens atliekų prevencijos ir tvarkymo plano vykdymo laikotarpis sutampa su [*Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plano*](#) vykdymo laikotarpiu. *Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas* parengtas pagal [*Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo*](#) ir 2022 m. rugpjūčio 19 d. LR aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-274 *Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymo Nr. D1-1004 „Dėl Reikalavimų regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams patvirtinimo“ pakeitimo* nuostatas.

Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą sudaro šios pagrindinės dalys:

1. Esamos atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės apžvalga;
2. Atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija;
3. Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas.

Už *Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* rengimą ir įgyvendinimo koordinavimą yra atsakinga UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras. Planą įgyvendina Birštono savivaldybės administracija. Sprendimus dėl *Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo įvertinimo ir plano pakeitimų priima Birštono savivaldybės taryba, atsižvelgdama į UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro ir Birštono savivaldybės administracijos siūlymus.

1 lentelė. Prie plano rengimo prisidėjusios institucijos, organizacijos ir asmenys

Institucija / organizacija	Pareigos	Vardas, pavardė
UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Direktorius	Algirdas Reipas
	Aplinkosauginio ugdymo ir pakartotinio naudojimo padalinio vadovė	Agnė Jučienė
	Aplinkosaugos valdymo ir planavimo padalinio vadovė	Erika Mockevičienė
UAB Smart Continent LT	Direktorius	Andrius Jaržemskis
UAB Othala	Direktorius	Karolis Bliabas

Planui, vadovaujantis [*Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše*](#) numatyta tvarka, atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (toliau – SPAV). Visuomenė bei SPAV subjektai su SPAV rezultatais supažindinti ir informuoti, vadovaujantis 2005 m. liepos 26 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-381 patvirtintu [*Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui, tvarkos aprašu*](#).

Esamos atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė

Esama atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė parengta 2014-2021 m. laikotarpiui vadovaujantis UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro, Birštono savivaldybės administracijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Lietuvos statistikos departamento bei kitų oficialių šaltinių aprobeuotais duomenimis.

1.1 KA tvarkymo sistemos organizavimas Birštono sav. teritorijoje

Remiantis [Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo](#) (toliau – Įstatymas) nuostatomis, savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Kelios ar visos į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančios savivaldybės, didindamos atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą, gali bendradarbiauti ir kartu įsteigti juridinį asmenį – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių.

Siekiant efektyvaus regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo, 2006 m. gruodžio 4 d. Birštono savivaldybė, tarybos sprendimu Nr. TS-164 ir 2007 m. gruodžio 17 d. bendradarbiavimo sutarties Nr. IS-190/206 pagrindu pavedė ARATC vykdyti dalį [Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymu](#) pavestų funkcijų.

ARATC nepavestas komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo bei kitas funkcijas įgyvendina Birštono savivaldybė: organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja tvarkymą, nustato komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo taisykles, priima kitus teisės aktus reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą bei vykdo atliekų tvarkymo taisyklių, kitų teisės aktų reikalavimų vykdymo kontrolę¹.

[Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo](#) 10 str. nėra perkeltos [Direktyvos 2014/24/ES](#) 12 str. 4 dalies teisės normos dėl horizontalaus, t. y. dviejų savarankiškų (nepavaldžių viena kitai) perkančiųjų organizacijų arba vadinamojo viešo – viešo (angl. public to public) bendradarbiavimo bei kelių perkančiųjų organizacijų kontrolės vienos perkančiosios organizacijos atžvilgiu, todėl dalis funkcijų, kurias būtų galima pavesti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui, yra įgyvendinamos viešųjų pirkimų būdu pasitelkiant paslaugų teikėjus.

Komunalinių atliekų vežimo funkciją savivaldybėje įgyvendina teisės aktų nustatyta tvarka parinkti atliekų vežėjai. Komunalinių atliekų surinkimas Birštono savivaldybėje vykdomas remiantis [Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų](#) bei [savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių](#) nuostatomis.

2 lentelė. Komunalinių atliekų vežimo paslaugas teikiantys subjektai²

Atliekų vežėjas	Sutartis	Konteineriais			Apvažiavimo būdu ³		
		MKA	MA	ŽA	DGASA	BPA	EEI
UAB Kauno švara	2022 01 10 Nr. 366	+	+	-	+	-	-

¹ Plano rengimo laikotarpiu galiojančio LR atliekų tvarkymo įstatymo nuostatos nenubrėžia aiškių funkcijų pasiskirstymo ribų tarp savivaldybės ir komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus.

² Įgyvendinant teisės aktų nustatyta tvarka pavestas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras regiono savivaldybėse vykdo tekstilės atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugas.

³ Regione veikia platus rūšiavimo centrų tinklas, kur iš gyventojų nemokamai priimamos EEI ir BPA. Šių atliekų kiekis MKA yra nedidelis, todėl laikomasi prielaidos, jog gyventojai jas tinkamai išrūšiuoja, todėl atskiras jų surinkimas apvažiavimo būdu būtų neefektyvus. EEI atveju taip pat veikia ir papildančios sistemos.

Atliekų vežėjas	Sutartis	Konteineriais			Apvažiavimo būdu ³		
		MKA	MA	ŽA	DGASA	BPA	EEI

Birštono miesto tvarkymo tarnyba, BĮ

Šaltinis: ARATC

Birštono savivaldybėje surinktos ir apdorotos komunalinės atliekos, kurios nėra galutinai sutvarkomos regioniniuose įrenginiuose - perduodamos teisės aktų nustatyta tvarka parinktiems atliekų tvarkytojams (žr. [1 Priedas](#)).

Įstatyme nustatytas gaminiams ir pakuotėms taikomas gamintojo atsakomybės principas įtvirtina pagrindines gamintojų ir importuotojų atsakomybes. Gamintojai ir importuotojai privalo dalyvauti organizuojant gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymą savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose bei finansuoti šių atliekų tvarkymą. Įstatyme įtvirtintas gamintojų atsakomybės principas taikomas tik pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos atliekoms bei baterijoms ir akumuliatoriams, nors į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą šiuo metu patenka ir kitų probleminių atliekų srautų, kuriems galėtų būti taikomas gamintojų atsakomybės principas (pvz. tekstilės, baldų atliekos, higienos priemonių atliekos).

Pakuočių atliekų tvarkymo srityje ši Įstatymo nuostata iki 2022 m. buvo įgyvendinama pasirašant bendradarbiavimo dėl savivaldybių komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo ir paruošimo naudoti organizavimo sutartis (toliau – *Bendradarbiavimo sutartys*) su gamintojus ir importuotojus atstovaujančiomis organizacijomis. 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai [Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo](#) redakcijai visos Bendradarbiavimo sutartys dėl pasikeitusių teisinių reikalavimų nutrauktos bei pradėtos rengti, derinti ir pasirašinėti naujos sutartys dėl:

- bendradarbiavimo šviečiant ir informuojant visuomenę pakuočių atliekų tvarkymo klausimais;
- pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo;
- komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo pakuočių atliekų tvarkytojams paslaugų.

Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano rengimo laikotarpiu Įstatymo nuostatos buvo įgyvendinamos laikinųjų pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarčių pagrindu.

3 lentelė. PA tvarkymo paslaugų organizavimo ir finansavimo laikinosios sutartys⁵

Organizacija	Atliekų tvarkytojas	Sutartys
VŠĮ „Žaliasis taškas“	UAB Ekonovus	2013 m. spalio 24 d. sutartis Nr. 188
VŠĮ „Gamtos ateitis“		2015 m. balandžio 24 d. sutartis Nr. 133/91

Šaltinis: ARATC

Įstatyme taip pat nustatyta, kad sudarydami sutartis su savivaldybėmis, gamintojai ir importuotojai ar licencijuotos organizacijos gali diegti papildančias atliekų surinkimo sistemas, prioritetą teikdami savivaldybių organizuojamoms komunalinių atliekų tvarkymo sistemoms ir tokiu būdu organizuoti atliekų, kurios susidarė naudojant gamintojų ir

⁴ Teisės aktų nustatyta tvarka pavestos įgyvendinti funkcijos.

⁵ 2022 m. spalio 5 d. Aplinkos apsaugos agentūra panaikino VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licenciją, todėl lentelėje pateikiama informacija apie sutartis su pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijas turinčiomis gamintojų importuotojų organizacijomis.

importuotojų tiektus Lietuvos Respublikos vidaus rinkai verslo tikslais gaminius (elektros ir elektroninę įrangą, baterijas ir akumuliatorius, apmokestinamuosius gaminius), tvarkymą. Atsižvelgiant į tai, kad tam tikros atliekos, kurioms taikomos gamintojo atsakomybės principas, yra surenkamos regioninėje komunalinių atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūroje, jos eksploatavimo išlaidos yra dalinai finansuojamos gamintojų ir importuotojų organizacijų, pagal su ARATC sudarytas finansavimo sutartis.

4 lentelė. Atliekų, kurioms taikomas gamintojo atsakomybės principas, surinkimo ir finansavimo sutartys

Organizacija	Sutarties dalykas	Sutarties data	Sutarties Nr.
VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“	Sutartis dėl buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo savivaldybių įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo	2018-04-12	Nr. 222
Asociacija „EEPA“	Buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo savivaldybių įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo	2018-03-08	Nr. 89
Autogamintojų ir importuotojų asociacija	Laikinoji sutartis dėl padangų atliekų surinkimo savivaldybių įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo	2017-10-16	Nr. 229
Gamintojų ir importuotojų asociacija	Sutartis dėl gaminių atliekų surinkimo bei visuomenės informavimo ir švietimo	2019-03-13	Nr. 2017/12/18-1/293
UAB Ekobazė	Dėl padangų atliekų surinkimo savivaldybių įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo bei padangų atliekų sutvarkymo	2021-09-10	Nr. 539
UAB Antrinis perdirbimas	Dėl padangų atliekų surinkimo Alytaus regiono savivaldybių įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo	2020-08-17	Nr. 318

Šaltinis: ARATC

Vyriausybės gamintojams ir importuotojams nustatytų elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir apmokestinamųjų gaminių užduotims įgyvendinti Birštono sav. taip pat diegiamos savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios atliekų surinkimo sistemos.

5 lentelė. Papildančios atliekų surinkimo sistemos Birštono sav.

Organizacija	Sutarties data	Sutarties Nr.	Sutarties dalykas
Asociacija „EEPA“	2016-02-10	Nr. (11.18)-is-034	Dėl papildančios elektros ir elektroninės įrangos bei baterijų ir akumuliatorių atliekų surinkimo sistemos

Šaltinis: ARATC

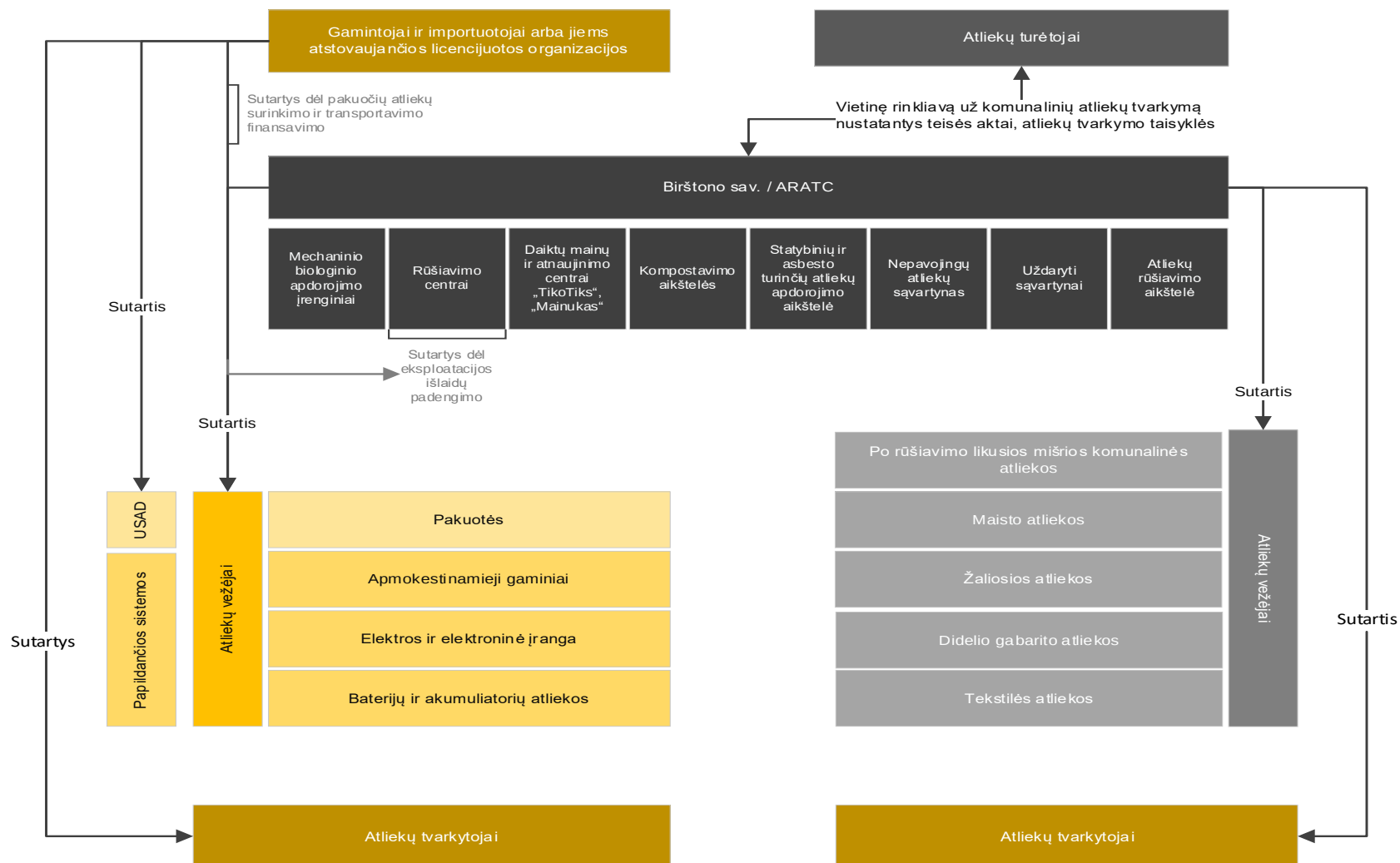
Alytaus regiono savivaldybių veiksmai organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą – planuojami ir suderinami regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų pagrindu, kaip tai nustato [Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas](#). Savivaldybė komunalinių atliekų tvarkymo sistemai organizuoti savo teritorijoje, 2013 m. gegužės 31 d.

Birštono sav. taryba sprendimu Nr. TS-100 patvirtino [Birštono savivaldybės atliekų tvarkymo planą 2014-2020 metams.](#)

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas Birštono sav. detalai reglamentuojamas 2012 m. gruodžio 21 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-230 patvirtintose [Birštono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėse.](#)

Birštono sav. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė schema pavaizduota 1 paveiksle.

1 paveikslas. Birštono sav. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė schema

Šaltinis: sudaryta autorių

1.1.2 Poskyrio apibendrinimas

Birštono savivaldybėje komunalinių atliekų (toliau – KA) tvarkymo sistema organizuojama remiantis LR teisės aktais, todėl jų trūkumai atliekų tvarkymo sistemos funkcijų pasiskirstymo, vidaus sandorių, gamintojų atsakomybės atžvilgiu riboja tiek savivaldybės tiek visos regiono atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą. Teisės aktų nuostatos ribojančios vidaus sandorius neleidžia išnaudoti Alytaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus potencialo organizuojant komunalinių atliekų tvarkymą, o tai kartu su pilnos gamintojų atsakomybės nebuvimu, didina atliekų tvarkymo finansinę naštą regiono gyventojams bei neleidžia pasiekti maksimalios viešosios paslaugos kokybės.

atsižvelgiant į Alytaus regiono atliekų tvarkymo plano 2014-2020 m. taikymo laikotarpį bei egzistuojančių duomenų struktūrą.

Nagrinėjamu laikotarpiu susidarančių komunalinių atliekų kiekis Birštono sav. išaugo beveik 2 kartus, nuo 1,7 iki 3,0 tūkst. tonų, t. y. ~9,5 proc. / metus. Vienam gyventojui susidarančių KA kiekis išaugo nuo 397 iki 728 kg/gyv. (Lietuvos vidurkis - 481 kg, ES šalių-narių vidurkis - 530 kg) ir buvo aukščiausias visame regione.

6 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymas Birštono sav. ir regione 2014-2021 m.

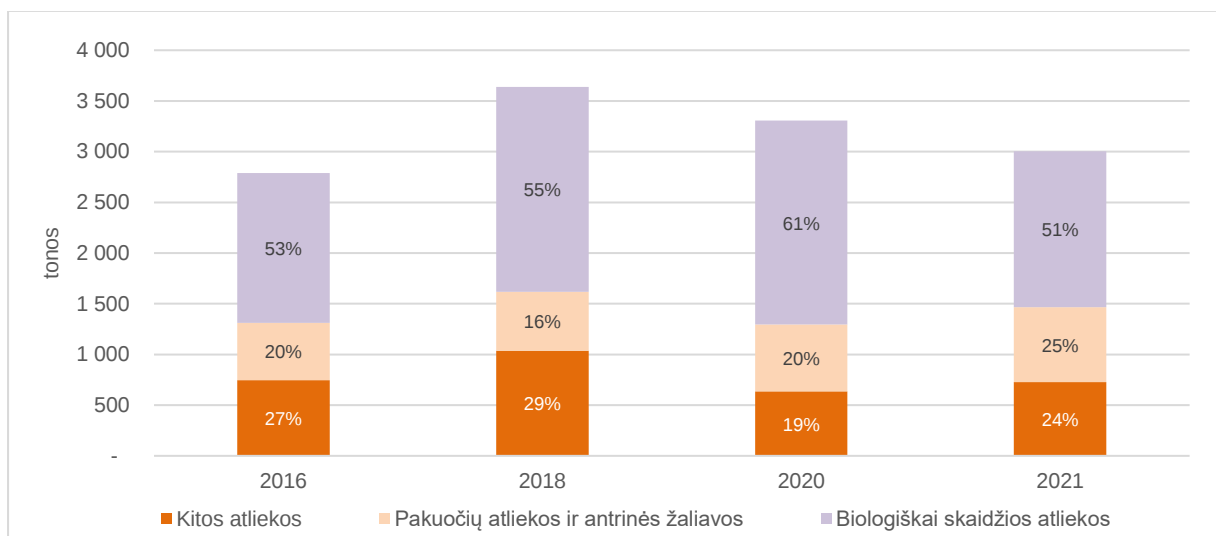
Teritorija	KA susidarymas, tonos					KA susidarymas 2021 m., kg/gyv.
	2014	2016	2018	2020	2021	
Birštono sav.	1.733	2.789	3.637	3.306	3.004	728
Alytaus regionas	70.938	70.036	74.591	76.616	79.769	477

Šaltinis: ARATC

Atitinkami atliekų susidarymo pokyčiai mažėjant gyventojų skaičiui tiek Alytaus regione, tiek visoje Lietuvoje yra siejami su bendra ekonomine plėtra bei didėjančiu vartotojiškumu, kuris taip pat susijęs su trumpo gyvavimo ciklo ar vienkartinį produktų naudojimu. Bendram atliekų kiekio augimui poveikį taip pat gali daryti ir atliekų tvarkymo infrastruktūros prieinamumas, kadangi patogi ir finansiškai racionali sistema skatina atliekų turėtojus vengti nelegalių atliekų „tvarkymo“ būdų. Be jau minėtų priežasčių tikėtina, kad Birštono savivaldybėje ženklus KA susidarymo pokyčius lemia ir augantis turizmo sektorius. Augant turistų skaičiui restoranuose, apgyvendinimo įstaigose susidaro didesnis maisto-virtuvės atliekų kiekis, be to gali susidaryti daugiau pakuočių ar vienkartinį gaminių atliekų, nes atostogaujantys asmenys – linkę suvartoti daugiau produktų nei įprastai. Vertinant komunalinių atliekų sudėtį pastebėtina tai, kad nuo 2016 iki 2021 m. komunalinių atliekų sudėtis savivaldybėje beveik nepakito, t. y. reikšmingiausi pokyčiai matomi PA ir AŽ susidaryme, kuris išaugo nuo 20 iki 25 proc. visų komunalinių atliekų.

2 paveikslas. Apibendrinta Birštono savivaldybės komunalinių atliekų sudėtis, 2016-2021 m.

⁶ Komunalinių atliekų apibrėžimas nustatytas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/851

Šaltinis: ARATC

Komunalinių biologiškai skaidžių atliekų sudėtyje 2021 m. dominavo maisto (37%) bei žaliosios atliekos (44%), kurios bendrai sudarė 81 proc. visų biologiškai skaidžių atliekų. Savivaldybėje susidarančių maisto atliekų (toliau – MA) kiekis vienam gyventojui sudarė ~139 kg / gyv. ir buvo 60 proc. didesnis nei regiono statistinis vidurkis (87 kg/ gyv.). Popierius ir kartono (32%), plastiko (28%) ir stiklo (29%) atliekos sudarė didžiąją dalį (89%) visų 2021 m. susidariusių PA ir AŽ. Vienam Birštono sav. gyventojui vidutiniškai teko 180 kg PA ir AŽ (regione – 135 kg/gyv.). Kitose KA struktūroje reikšmingiausią atliekų dalį 2021 m. sudarė didžiosios (49%), kitos atliekos⁷ (30%) bei tekstilės atliekos (22%). Birštono sav. susidaro ~30 kg / gyv. tekstilės atliekų.

7 lentelė. Detali Birštono sav. komunalinių atliekų sudėtis, 2016-2021 m.

Atliekų kategorija	KA sudėtis, tonos				KA sudėtis, kg/gyv.
	2016	2018	2020	2021	2021
Birštono sav. susidarančios KA iš viso	2.790	3.637	3.306	3.004	728
<u>Biologiškai skaidžios atliekos</u>	<u>1.478</u>	<u>2.019</u>	<u>2.012</u>	<u>1.537</u>	<u>372</u>
Žaliosios atliekos	941	1.069	1.195	673	163
Medienos atliekos	207	238	140	291	71
Maisto ir virtuvės atliekos	303	712	677	572	139
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	27	0	-	0	0
<u>Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos</u>	<u>564</u>	<u>582</u>	<u>657</u>	<u>741</u>	<u>180</u>
Popieriaus ir kartono atliekos	127	135	168	239	58
Plastikų atliekos	174	150	232	205	50
Kombinuotų pakuočių atliekos	6	10	9	21	5
Metallų atliekos	37	46	27	37	9
Stiklo atliekos	181	202	185	218	53
Mišrios pakuotės	3	4	-	-	-
Kita pakuotė	36	34	36	22	5

⁷ Atliekant mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimus detali šių atliekų sudėtis nėra vertinama, tačiau šioms atliekoms priskiriami pelenai, sąšlavos, smėlis, higienos priemonės ir įvairios sunkiai identifikuojamos smulkios priemonės.

Atliekų kategorija	KA sudėtis, tonos				KA sudėtis, kg/gyv.
	2016	2018	2020	2021	2021
Medinė pakuotė	-	-	-	-	-
<u>Kitos komunalinės atliekos</u>	<u>747</u>	<u>1.037</u>	<u>637</u>	<u>726</u>	<u>176</u>
Inertinės atliekos	182	260	40	4	1
Tekstilės atliekos	52	100	112	124	30
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	18	13	21	18	4
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	1	0	0	0	0
Pavojingosios atliekos	4	1	2	4	1
Didelių gabaritų atliekos	26	81	196	221	54
Kitos atliekos	463	581	265	356	86

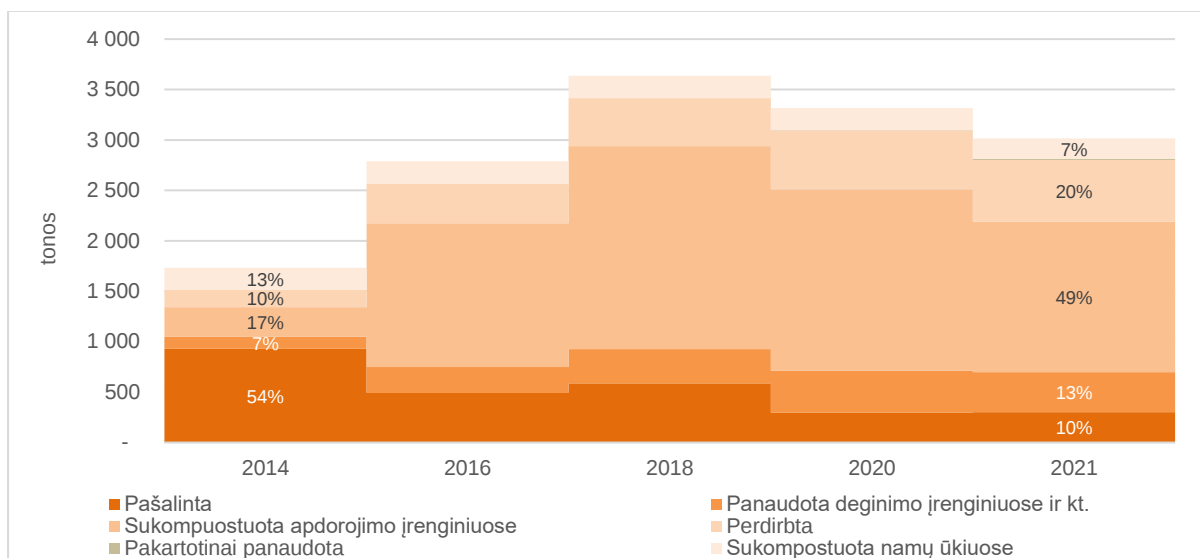
Šaltinis: ARATC

1.2.2 Susidariusių komunalinių atliekų tvarkymas

Atliekų tvarkymo apimtys šiame skyriuje įvertinamos preliminariai, kadangi nėra galimybės tiksliai atskirti atliekų tvarkymo srautų sutvarkytų bendruose regioniniuose atliekų tvarkymo įrenginiuose. Preliminarus vertinimas atliekamas remiantis Alytaus regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane pateikta informacija.

2021 m. perdirbtų ar kt. panaudotų KA dalis Birštono sav. išaugo iki 90 proc. visų susidarančių KA, kai tuo tarpu 2014 m. siekė tik ~46 proc. Savivaldybėje šalinamų atliekų kiekį reikšmingai mažino augančios atliekų kompostavimo ir perdirbimo apimtys. Nepaisant to, šiuo metu vis dar didelė MBA įrenginiuose sukompostuotų KA dalis – panaudojama sąvartyno eksploatacijoje, o ateityje (2027 m.) toks atliekų panaudojimas bus prilyginamas šalinimui.

3 paveikslas. KA tvarkymo būdų pasiskirstymas Birštono sav.

Šaltinis: ARATC

Regione pradėjus veikti paruošimo pakartotiniam naudojimui infrastruktūrai 2020 m. pakartotiniam naudojimui perduota ~2 t., o 2021 m. – ~9 t. komunalinių atliekų, kurių reikšminga dalis – tekstilės atliekos. Ankstesniu laikotarpiu didžioji dalis šių atliekų patekdavo į sąvartyną.

2021 m. savivaldybės namų ūkiuose sukompostuotų ir atskirai surinktų bei kompostavimo būdu sutvarkytų atliekų dalis sudarė 76 proc. visų susidariusių BSA. Didžioji dalis likusių BSA pateko į MKA, kurios buvo apdorotos MBA įrenginiuose. Apdorojimo metu atskirtos biologiškai skaidžios ir mineralinės frakcijos taip pat sutvarkytos kompostavimo būdu biologinio apdorojimo įrenginiuose.

8 lentelė. Kompostavimo būdu sutvarkytos atliekos, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021
Sukompostuota namų ūkiuose	220	220	220	220	2018
Sukompostuota ŽAKA	27	809	1.049	1.010	735
Sukompostuota žaliųjų atliekų surinktų RC	-	-	-	-	-
Tiesiogiai į BA pristatytos ir sukompostuotos atliekos	-	22	0	19	21
Sukompostuota MA	-	-	508	200	197
BA įrenginiuose sukompostuotas popierius	-	-	-	18	12
Sukompostuota namų ūkiuose, atskirai surinktų BSA	247	1.051	1.777	1.467	1.166
Sukompostuotų namų ūkiuose, atskirai surinktų BSA dalis nuo visų susidariusių BSA	-	71%	88%	73%	76%
MKA apdorojimo metu sukompostuotas atliekų kiekis	267	593	459	550	526
Iš jų biologiškai skaidžios atliekos	267	269	282	186	183
Iš jų mineralinės atliekos	-	272	119	339	303
MKA apdorojimo MBA metu susidaręs drėgmės nuostolis	-	52	58	25	40
Sukompostuota iš viso	514	1.644	2.236	2.017	1.692

Šaltinis: ARATC

⁸ Laikomasi prielaidos, kad pradėjus atskirai rinkti maisto atliekas, gyventojai tinkamas kompostuoti maisto atliekas (lupenas, žievelės, daržo perteklių) pradėjo mesti į MA kontenerius, o ne kompostuoti namie.

Perdirbimui perduotų PA ir AŽ dalis 2021 m. sudarė ~62 proc. visų regione susidariusių PA ir AŽ. Likusios PA ir AŽ po MKA apdorojimo MBA įrenginiuose buvo panaudojamos deginimo įrenginiuose kaip perdirbimui netinkamos, tačiau energetinę vertę turinčios atliekos.

9 lentelė. Perdirbimui perduotų PA ir AŽ kiekis

	2014	2016	2018	2020	2021
Surinktos užstato sistema	-	29	50	49	50
Surinktos konteineriais	139	266	323	315	336
Surinktos RC	-	24	25	59	62
Išrūšiuotos MBA	31	19	20	14	13
Perduota perdirbti iš viso	170	338	418	437	461
Perduotų perdirbti PA ir AŽ dalis nuo susidarančių	-	60%	72%	67%	62%

Šaltinis: ARATC

Rūšiavimo centruose, papildančiomis sistemomis 2021 m. atskirai surinkta ir perdirbimui perduota reikšminga dalis susidariusių elektros ir elektroninės įrangos atliekų, baterijų ir akumuliatorių. Iš rūšiavimo centrų taip pat perdirbimui perduota buityje susidarančių pavojingų bei didelių gabaritų atliekų.

10 lentelė. Kitos perdirbimui perduotos atliekos

	2014	2016	2018	2020	2021
MBA atskirtos kitos atliekos	-	1	0	0	0
Tepalų filtrai	-	-	0	-	-
Naudotos padangos	-	1	-	-	-
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	-	0	0	0	0
Papildančiomis sistemomis surinktos atliekos	-	-	2	6	4
Baterijos ir akumuliatoriai	-	-	-	0	0
Elektros ir elektroninė įranga	-	-	2	5	4
Dienos šviesos lempos ir kt. atliekos, kuriose yra gyvsidabrio	-	-	-	0	0
Rūšiavimo centruose surinktos atliekos	0	56	53	127	148
Buityje susidarančios pavojingos atliekos	0	0	1	2	2
Baterijos ir akumuliatoriai	0	0	0	0	0
Elektros ir elektroninė įranga	0	9	10	15	14
Didelių gabaritų atliekos		13	42	110	132
Mediena	-	34	-	-	-
ŽAKA surinkta mediena	-	-	-	1	-
Perdirbti perduota iš viso	0	57	55	134	156

Šaltinis: ARATC

2021 m. deginimo įrenginiuose ir kt. panaudota ~0,4 tūkst. t. komunalinių atliekų, didžiąją jų dalį (76%) sudarė MBA įrenginiuose rūšiavimo metu susidariusios energetinę vertę turinčios atliekos⁹. Likusios pakartotiniam panaudojimui, kompostavimui, perdirbimui, panaudojimui deginimo ir kt. įrenginiuose netinkamos atliekos buvo pašalintos sąvartyne (0,3 tūkst. t.).

11 lentelė. Deginimo įrenginiuose ir kt. panaudotos ir sąvartyne pašalintos atliekos

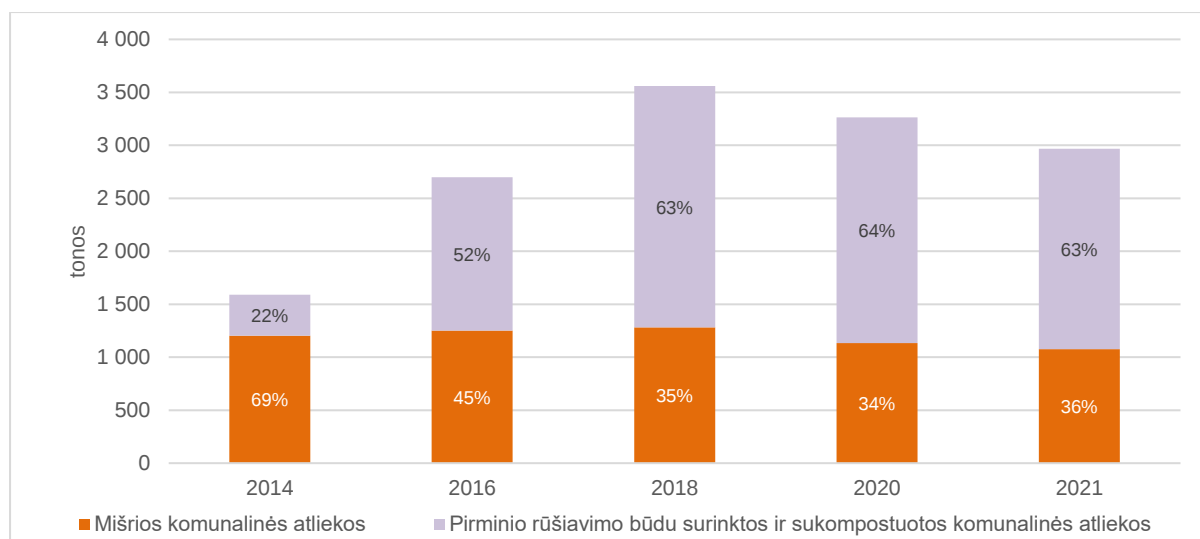
⁹ 2021 metais buvo vykdyti 4 degių atliekų morfologijos tyrimai, siekiant nustatyti jose esančių pakuočių kiekį. Šie tyrimai parodė, kad į degiose atliekose yra 25-38 proc. pakuočių atliekų ir didžiąją dalį sudaro plastikinės pakuotės apie 16-23 proc. Likusią dalį daugiausiai sudaro sausi tekstilės gaminiai ir kitos lengvos degios atliekos.

	2014	2016	2018	2020	2021
Panaudota deginimo ir kt. įrenginiuose	120	256	338	416	398
Po MKA apdorojimo MBA įrenginiuose susidariusios perdirbimui netinkamos ir energetinę vertę turinčios atliekos	90	250	219	415	304
Kitos atliekos	29	6	119	1	94
Pašalinta sąvartyne	929	492	587	298	300
Po MKA apdorojimo MBA įrenginiuose susidariusios šalintinos atliekos	280	168	211	147	231
Kitos atliekos (tekstilės, didelių gabaritų ir kt. atliekos)	649	324	376	151	69

Šaltinis: ARATC

1.2.3 Namų ūkiuose sukompostuotos ir pirminio rūšiavimo būdu surinktos atliekos
Atskirai surinktų, namuose sukompostuotų ir į MKA nepatekusių KA dalis Birštono sav. nuo 2014 m. išaugo ~41 proc. ir 2021 m. sudarė 63 proc. visų susidariusių KA. Birštono sav. atskiro KA surinkimo (įskaitant namudinį kompostavimą) lygis 2021 m. buvo vienas aukščiausių regione, t. y. regione santykinai daugiau KA atskirai surinkta ir sukompostuota tik Lazdijų r. ir Prienų r. sav.

4 paveikslas. Pirminio rūšiavimo, kompostavimo ir MKA apimtys 2014-2021 m.¹⁰

Šaltinis: ARATC

Birštono sav. atskirai surinkta / namų ūkiuose sukompostuota 75 proc. visų susidariusių biologiškai skaidžių atliekų, t. y. 8 proc. daugiau nei vidutiniškai regione. Lyginant su kitomis savivaldybėmis, daugiausiai atskirai surinkta / namų ūkiuose sukompostuota žaliųjų (97%) ir medienos (97%) atliekų.

Savivaldybėje 2021 m. atskirai surinkta ~62 proc. visų susidariusių PA ir AŽ nepaisant to, plastiko atliekos vis dar didele apimtimi patenka į mišrias komunalines atliekas, kadangi jų išrūšavimas siekia ~53 proc.

Kitų atliekų apimtyje reikšmingiausi trūkumai pastebimi tekstilės rūšiavimo srityje, kadangi jų išrūšavimas siekia tik 27 proc. visų susidariusių atliekų.

12 lentelė. Pirminio rūšiavimo būdu surinktos bei namų ūkiuose sukompostuotos atliekos, tonos

Atliekų kategorija	Atskirai surinktos, namų ūkiuose sukompostuotos KA, tonos					KA sudėtis, kg/gyv, 2021 m..	Dalis nuo KA susidarymo, proc., 2021 m.
	2014	2016	2018	2020	2021		
Birštono sav. atskirai surinktos, sukompostuotos KA iš viso	386	1.448	2.279	2.129	1.890	458	63%
<u>Biologiškai skaidžios atliekos</u>	<u>247</u>	<u>1.086</u>	<u>1.776</u>	<u>1.449</u>	<u>1.154</u>	<u>280</u>	<u>75%</u>
Žaliosios atliekos	247	860	1.049	1.099	652	158	97%
Medienos atliekos	-	203	219	131	283	69	97%
Maisto ir virtuvės atliekos	0	13	508	218	218	53	38%

¹⁰ Likusi KA dalis pristatoma tiesiogiai į sąvartyno teritoriją, t. y. nepatenka nei į MKA, nei yra surenkama pirminio rūšiavimo būdu.

Atliekų kategorija	Atskirai surinktos, namų ūkiuose sukompostuotos KA, tonos					KA sudėtis, kg/gyv, 2021 m..	Dalis nuo KA susidarymo, proc., 2021 m.
	2014	2016	2018	2020	2021		
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	-	9	0	-	0	0	100%
<u>Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos</u>	<u>139</u>	<u>320</u>	<u>401</u>	<u>435</u>	<u>461</u>	<u>112</u>	<u>62%</u>
Popieriaus ir kartono atliekos	34	99	107	127	150	36	63%
Plastikų atliekos	33	73	109	109	108	26	53%
Kombinuotų pakuočių atliekos	1	2	4	4	6	1	29%
Metalų atliekos	2	9	11	14	14	3	37%
Stiklo atliekos	46	98	132	146	162	39	74%
Mišrios pakuotės	3	3	4	-	-	-	0%
Kitos pakuotės	20	36	34	36	22	5	100%
Medinės pakuotės	-	-	-	-	-	-	0%
<u>Kitos atliekos</u>	<u>0</u>	<u>42</u>	<u>102</u>	<u>245</u>	<u>274</u>	<u>66</u>	<u>38%</u>
Tekstilės atliekos	-	6	7	25	33	8	27%
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0	9	12	21	18	4	100%
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	-	0	0	0	0	0	100%
Pavojingosios atliekos	-	0	1	2	2	1	56%
Didelių gabaritų atliekos	-	26	81	196	221	54	100%

Šaltinis: ARATC

PAKUOČIŲ IR ANTRINIŲ ŽALIAVŲ ATSKIRAS SURINKIMAS

2014-2021 m. Birštono sav. atskiras pakuočių atliekų surinkimas išaugo daugiau nei 3 kartus., t. y. nuo 139 iki 461 t. 2021 m. atskirai surinkta ~62 proc. visų susidariusių PA ir AŽ. Didžioji dalis susidariusių PA ir AŽ buvo surenkama konteinerine sistema (73%), likusi dalis užstato sistema (11%) bei rūšiavimo centruose (16%).

13 lentelė. Atskirai surenkamų PA ir AŽ apimtys pagal surinkimo būdus, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021	Surinkta lyginant su susidarymu 2021 m., proc.
Birštono savivaldybė						
Konteineriais surinkta	139	266	323	315	336	45%
Užstato sistema surinkta	-	29	50	49	50	7%
Rūšiavimo centruose surinkta	0	25	28	72	76	10%
Iš viso surinkta	139	320	401	435	461	62%
Alytaus regionas						
Konteineriais surinkta	7.614	9.552	11.066	11.427	12.810	57%
Užstato sistema surinkta	-	938	1.262	1.348	1.475	7%
Rūšiavimo centruose surinkta	185	462	632	1.253	1.389	6%
Iš viso surinkta	7.800	10.952	12.960	14.028	15.674	69%

Šaltinis: ARATC

MAISTO-VIRTUVĖS ATLIEKŲ SURINKIMAS

2021 m. Birštono sav. atskirai surinkta 197 t. arba 34-35 proc. visų susidariusių MA, papildomai 21 t. atliekų buvo tiesiogiai pristatyta į BA įrenginius. Pastebėtina tai, kad priešingai nei kitose savivaldybėse Birštono sav. iš juridinių asmenų atskirai surinktas MA kiekis neauga.

14 lentelė. Surinktas maisto-virtuvės atliekų kiekis, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021	Surinkta lyginant su susidarymu 2021 m., proc.
Birštono savivaldybė						
Surinkta iš gyventojų	-	-	0	70	97	18%
Surinkta iš juridinių asmenų ¹¹	-	-	507	130	100	18%
Pristatyta tiesiogiai į BA įrenginius	-	13	-	19	21	2%
Surinkta iš viso	0	13	508	218	218	38%
Alytaus regionas						
Surinkta iš gyventojų	-	-	23	1.572	2.586	18%
Surinkta iš juridinių asmenų	-	-	1.876	621	647	4%
Pristatyta tiesiogiai į BA įrenginius	-	320	-	436	562	4%
Surinkta iš viso	1	320	1.898	2.628	3.795	26%

Šaltinis: ARATC

ŽALIOSIOS IR KT. BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIŲ ATLIEKŲ SURINKIMAS

Birštono sav. 2021 m. atskirai surinkta arba namų ūkiuose sukompostuota ~97 proc. visų susidariusių augalinės kilmės ir kt. biologiškai skaidžių atliekų. Didžioji dalis šių atliekų surenkama žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse (79%).

15 lentelė. Atskirai surenkamų augalinės kilmės ir kt. BSA kiekis pagal surinkimo būdus, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021	Surinkta lyginant su susidarymu 2021 m., proc.
Birštono savivaldybė						
Namudinis kompostavimas	220	220	220	220	201	21%
Surinkta ŽAKA	27	809	1.049	1.011	735	76%
Surinkta RC	-	34	-	-	-	0%
Pristatyta tiesiogiai į BA įrenginius		9	0	-	0	0%
Iš viso surinkta BSA	247	1.072	1.269	1.231	936	97%
Alytaus regionas						
Namudinis kompostavimas	9.400	9.400	9.400	9.400	8.575	39%
Surinkta ŽAKA	3.773	6.200	7.717	9.339	11.217	51%
Surinkta RC	281	377	424	636	821	4%
Pristatyta tiesiogiai į BA įrenginius	-	237	1	0	6	0%
Iš viso surinkta BSA	13.455	16.214	17.542	19.376	20.619	94%

Šaltinis: ARATC

TEKSTILĖS ATLIEKŲ SURINKIMAS

¹¹ iki 2018 m. pabaigos, kol nebuvo pradėtas atskiras MA surinkimas, iš Alytaus regiono gyventojų, biologinio apdorojimo įrenginiuose buvo tvarkomos ne Alytaus regione susidariusios MA, kurios pagal gyventojų skaičių priskirtos Alytaus regiono savivaldybėms. Nuo 2019 m. tvarkomos tik Alytaus regione susidariusios ir surinktos MA.

Birštono sav. 2021 m. surinkta 28 proc. susidariusių tekstilės atliekų, t. y. 33 t. Didžioji dalis (76%) atliekų surenkamos rūšiavimo centruose, likusi – konteineriais. Lyginant su kitomis savivaldybėmis (pvz. Alytaus m. sav. – 23%, Druskininkų sav. – 17%) Birštono sav. konteineriais surenkamų tekstilės atliekų dalis – žema.

16 lentelė. Atskirai surenkamų tekstilės atliekų kiekis pagal surinkimo būdus, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021	Surinkta lyginant su susidarymu 2021 m., proc.
Birštono savivaldybė						
Surinkta konteineriais	-	-	-	-	8	7%
Surinkta RC	-	6	7	25	25	21%
Surinkta Tiko Tiks					0	0%
Iš viso surinkta	-	6	7	25	33	28%
Alytaus regionas						
Surinkta konteineriais	-	-	-	18	458	11%
Surinkta RC	78	164	252	704	790	19%
Surinkta Tiko Tiks	-	-	-	-	1	0%
Iš viso surinkta	78	164	252	723	1.249	30%

Šaltinis: ARATC

DIDELIŲ GABARITŲ IR KT. ATLIEKŲ SURINKIMAS

Birštono sav. 2021 m. surinkta 241 t. didelių gabaritų, buityje susidarančių pavojingų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekų. Surinktos visos elektros ir elektroninės įrangos atliekos bei baterijų ir akumuliatorių atliekos, t. y. šios atliekos nepateko į mišrias komunalines atliekas.

17 lentelė. Atskirai surenkamų didelių gabaritų ir kt. atliekų kiekis pagal surinkimo būdus, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021	Surinkta lyginant su susidarymu 2021 m., proc.
Birštono savivaldybė						
Didelių gabaritų atliekos	-	26	81	196	221	100%
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0	9	12	21	18	100%
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	-	-	-	0	0	100%
Buities pavojingos atliekos	-	0	1	2	2	56%
Alytaus regionas						
Didelių gabaritų atliekos	559	1.322	2.348	4.622	5.284	100%
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	210	663	990	938	949	97%
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	0	9	7	6	7	28%
Buities pavojingos atliekos	10	14	21	41	36	87%

Šaltinis: ARATC

BEŠEIMININKIŲ ATLIEKŲ SURINKIMAS

Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros pateiktais duomenimis, 2021 m. Birštono savivaldybėje bešeimininkų atliekų nesusidarė, kai 2020 m. jų kiekis siekė 16 t. (~7 proc. Alytaus regione susidariusių bešeimininkų atliekų kiekio 2020 m.) Už bešeimininkų atliekų surinkimą ir tvarkymą atsakinga savivaldybės administracija.

18 lentelė. Birštono sav. susidariusių bešeimininkių komunalinių atliekų kiekis, tonos¹²

	2018	2020	2021
Birštono sav.	-	16	-
Alytaus regionas	32	246	21

Šaltinis: AAA

1.2.4

Po rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos

Nepaisant augančio komunalinių atliekų susidarymo 2014- 2021 m. MKA kiekis Birštono sav. sumažėjo nuo 1,2 iki 1,1 tūkst. tonų., t. y. 11 proc. arba vidutiniškai 1,5 proc. per metus. 2021 m. mieste vienam gyventojui susidarė 261 kg/gyv. MKA, t. y. labai panašiai kaip vidutiniškai Lietuvoje (260 kg / gyv.). 2021m. Birštono sav. į MKA pateko ~36 proc. visų susidariusių KA.

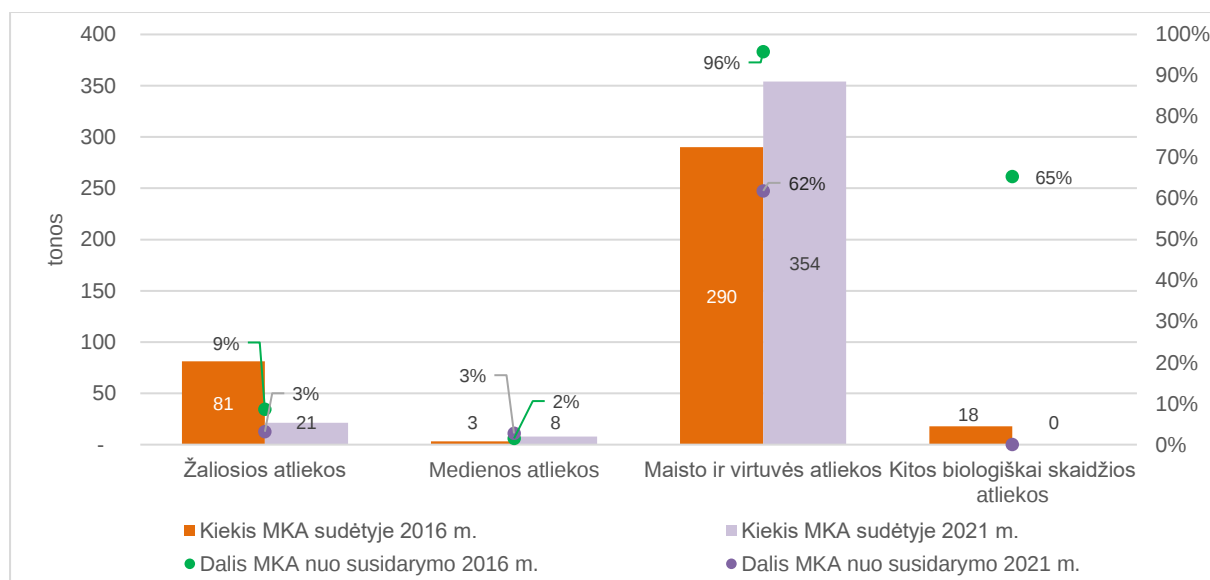
19 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų kiekis, 2014-2021 m.

Teritorija	Mišrių komunalinių atliekų kiekis, tonos					MKA kiekis tenkantis gyv. 2021 m., kg / gyv.	Dalis nuo KA susidarymo 2021 m., proc.
	2014	2016	2018	2020	2021		
Birštono sav.	1.204	1.252	1.281	1.135	1.077	261	36%
Gyventojai	912	967	1.091	691	876	212	-
Ūkio subjektai	292	285	190	444	201	49	-

Šaltinis: ARATC

2021 m. į MKA pateko ~25 proc. visų susidariusių BSA, t. y. 2 proc. mažiau nei 2016 m. Reikšmingiausią jų dalį sudarė MA (92 proc.), likusią - žaliosios (6 proc.) ir medienos (2 proc.) atliekos. Įvertinus KA susidarymą nustatyta, kad į MKA pateko ~62 proc. visų savivaldybėje susidariusių MA ir tik 3 proc. žaliųjų atliekų.

5 paveikslas. MKA esančių BSA sudėtis, 2016, 2021 m.

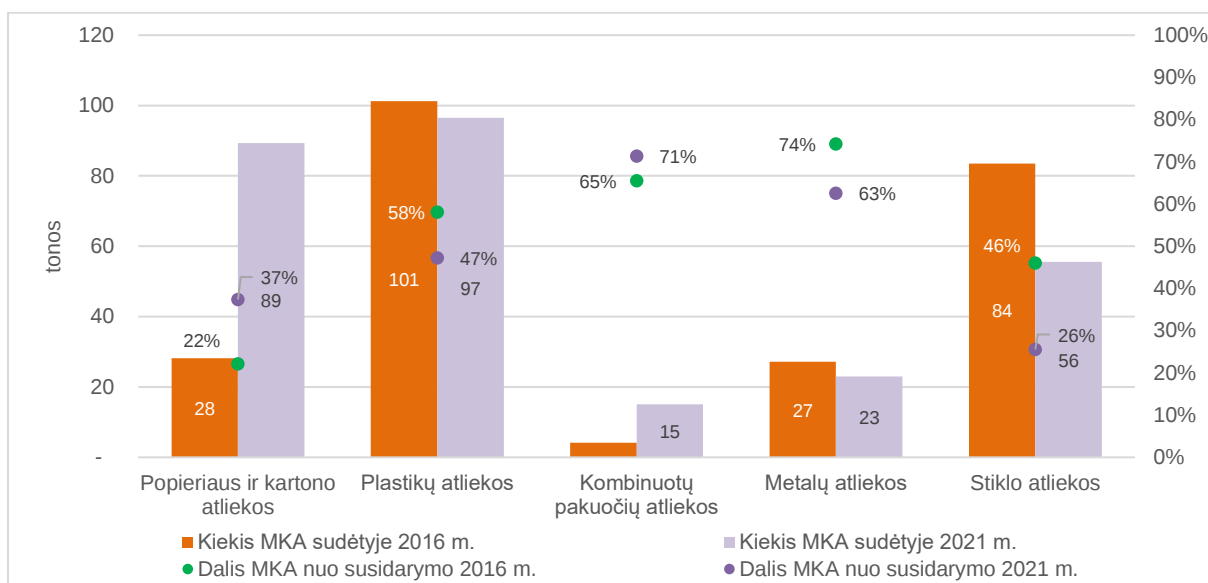
Šaltinis: ARATC

2016 m. į MKA pateko 43 proc. visų susidariusių PA ir AŽ, tuo tarpu 2021 m. jų dalis sudarė ~38 proc. Į MKA patenkančių PA ir AŽ struktūroje vyraavo plastiko (35%), popieriaus ir kartono (32 proc.) bei stiklo (20 proc.) atliekos. Lyginant su susidarymu, šių atliekų kiekis patenkantis į MKA nuo 2016 m. sumažėjo atitinkamai: plastiko (nuo 58 iki 47 proc.) bei

¹² Duomenys apie regiono savivaldybėse susidariusias komunalines bešeimininkes atliekas prieinami nuo 2018 m.

stiklo (nuo 46 iki 26 proc.), o popieriaus ir kartono išaugo (nuo 22 iki 37 proc.). Nepaisant pirminio rūšiavimo sistemos plėtros į MKA vis dar patenka didelė kombinuotų pakuočių (71 proc.) bei metalų (63 proc.) dalis.

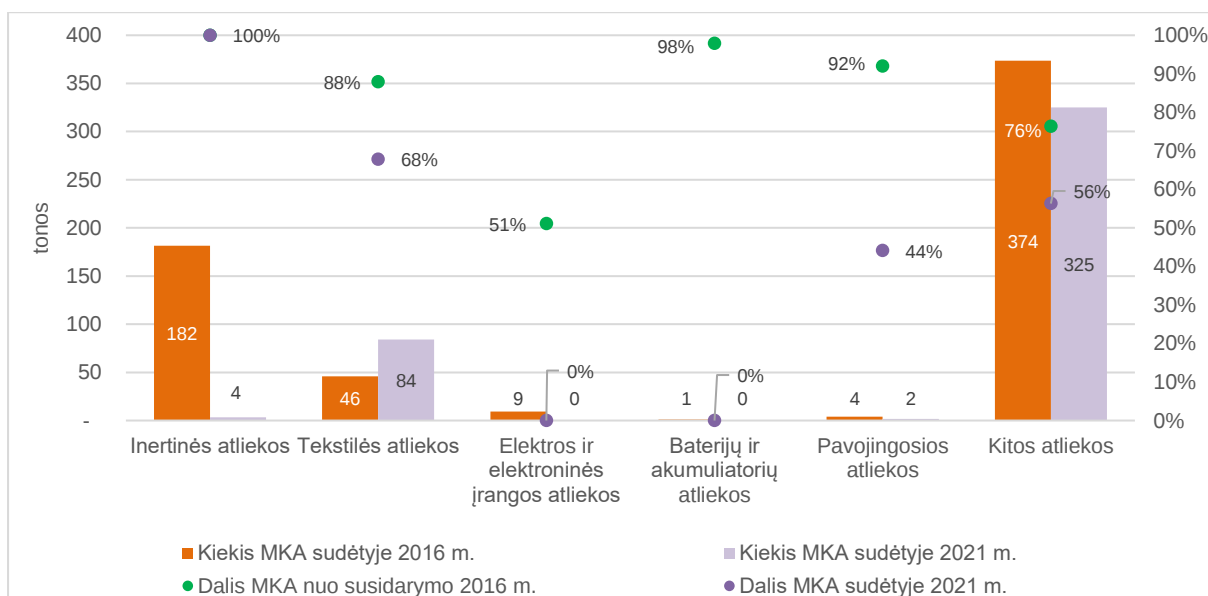
6 paveikslas. MKA esančių PA ir AŽ sudėtis, 2016, 2021 m.

Šaltinis: ARATC

Kitų atliekų kiekis patenkantis į mišrias komunalines atliekas 2016-2021 m. sumažėjo nuo 616 iki 414 t., t. y. nuo 82 iki 57 proc. visų susidariusių kitų atliekų. Analizuojamu laikotarpiu tekstilės atliekų kiekis patenkantis į MKA sumažėjo nuo 88 iki 68 proc. Ženkli pažanga taip pat matoma ir elektros ir elektroninės įrangos bei baterijų atliekų atskiro surinkimo srityje, kadangi šiuo metu į MKA jų nepatenka.

7 paveikslas. MKA esančių inertinių ir kt. atliekų sudėtis, 2016, 2021 m.

Šaltinis: ARATC

1.2.5 Poskyrio apibendrinimas

1. KA susidarymas Birštono sav. 2014-2021 m. išaugo beveik 2 kartus, t. y. nuo 1,7 iki 3 tūkst. tonų. KA kiekis, tenkantis vienam gyventojui atitinkamu laikotarpiu išaugo nuo 397 iki 728 kg/gyv. ir buvo aukštesnis nei šalies (481 kg/gyv.) bei ES šalių-narių (530 kg/gyv.) vidurkis. Augantis KA susidarymas siejamas su augančiu turizmu savivaldybėje.
2. Nepaisant augančio KA susidarymo savivaldybėje 2021 m. perdirbta ar kt. panaudota 90 proc. KA. Šalinamų atliekų kiekį reikšmingai mažino augančios atliekų kompostavimo ir perdirbimo apimtys.
3. Savivaldybėje sutvarkytos (sukompostuotos) visos susidarančios komunalinės biologiškai skaidžios atliekos. 2021 m. regiono namų ūkiuose sukompostuotų ir atskirai surinktų bei kompostavimo būdu sutvarkytų atliekų dalis sudarė 76 proc. visų susidariusių BSA. Didžioji dalis likusių BSA pateko į MKA, kurios buvo apdorotos MBA įrenginiuose.
4. Perdirbimui perduotų PA ir AŽ dalis 2021 m. sudarė ~62 proc. visų savivaldybėje susidariusių PA ir AŽ.
5. Atskirai surenkamų KA srautų atžvilgiu didžiausius iššūkius kelia didelių gabaritų, tekstilės atliekos, kadangi reikšminga jų dalis yra pašalinama sąvartyne arba panaudojama deginimo įrenginiuose.
6. Šiuo metu ženkli MBA įrenginiuose sukompostuotų KA dalis – panaudojama sąvartyno eksploatacijoje, o toks atliekų panaudojimas 2027 m. bus prilyginamas šalinimui.
7. MKA sudėtyje vis dar didelę dalį (lyginant su susidarymu) sudaro maisto-virtuvės (62 proc.), tekstilės (68 proc.), plastiko (47 proc.), popieriaus ir kartono (37 proc.) atliekos, todėl ateityje būtina koncentruotis į šių atliekų pirminį rūšiavimą

srities integravimą į kitas politikos sritis.

Lietuvoje formuojant atliekų prevencijos politines kryptis didelis dėmesys, nacionaliniu mastu, skiriamas ES direktyvų įgyvendinimui, pvz. pagal [*Vienkartinio plastiko mažinimo direktyvos*](#) 5 str. Lietuva kaip ir kitos valstybės narės buvo įpareigota iki 2021 m. liepos 3 d. uždrausti pateikti rinkai tam tikrus vienkartinius plastikinius gaminius ir iš aerobiškai skaidaus plastiko pagamintus gaminius, kuriems galima rasti prieinamų ir įperkamų alternatyvų: vienkartinius plastikinius stalo įrankius (šakutes, peilius, šaukštus, lazdeles), lėkštes, šiaudelius, ausų krapštukus, gėrimų maišiklius, prie oro balionėlių tvirtinamas ir

jiems laikyti skirtas lazdeles, maisto ir gėrimų tarą, pagamintą iš polistireninio putplasčio, ir gaminius iš aerobiškai skaidaus plastiko.

Valstybiniu mastu taip pat imtasi teisinių priemonių siekiant uždrausti neatlygintinai dalinti prekių ar produktų pardavimo vietose, lengvuosius plastikinius pirkinių maišelius, kurių sienelės storis yra nuo 15 iki 50 mikronų. Siekiant sumažinti plastiko atliekų susidarymą šalyje vyksta svarstymai apmokestinti nemokamus itin lengvus plastiko maišelius prekybos vietose.

Atitinkamos atliekų prevencijos politikos formavimas lėmė teigiamus pokyčius verslo aplinkoje. Prekybos centrai reaguodami į draudimus ir svarstymus bei didėjančių gyventojų sąmoningumą pradėjo prekybos vietose siūlyti įvairias plastikinių maišelių alternatyvas: siūloma įsigyti daugkartinius maišelius sveriamiems produktams, vaisiams ir daržovėms, siūlomos popierinės ir medžiaginės apsipirkimo maišelių alternatyvos, o kai kuriuose prekybos centruose iš vis atsisakyta plastikinių apsipirkimo maišelių. Didžiuosiuose prekybos centruose taip pat atsirado galimybė įsigyti pilstomų asmens higienos ir buitinės chemijos priemonių į savo atsineštą tarą. Atitinkami pokyčiai pastebimi ir greitojo maisto restoranuose, degalinėse bei kt. maitinimo / maisto prekybos vietose, kur vienkartinius puodelius, indus keičia daugkartinio naudojimo indai.

Visuomenės sąmoningumo augimas taip pat sudaro palankesnes sąlygas tvaresnių verslo modelių vystymui, pvz. populiarėja naudotų daiktų mainymosi, panaudotų daiktų pardavimo internetinės platformos (Vinted, Dalinuosi ir kt.). Savivaldybėje taip pat veikia įvairių daiktų (elektroninės įrangos, dviračių, drabužių ir kt.) taisyklos, nuomos punktai bei sendaikčių parduotuvės. Atitinkamas verslo modelis leidžia užtikrinti ilgesnį įsigytų daiktų funkcionalumą, grąžinti panaudotus daiktus į vartojimo ciklą bei sudaro galimybę trumpam pasinaudojus daiktais juos grąžinti, taip išvengiant naujų daiktų įsigijimo, todėl mažinamas atliekų susidarymas.

20 lentelė. Birštono. sav. veikiančių taisyklių, nuomos punktų ir kt. skaičius 2023 m.

	Elektronikos įrenginių taisyklos	Dviračių taisyklos	Avalynės taisyklos	Drabužių valyklos, siuvyklos ir nuomos punktai	Dėvėtų drabužių parduotuvės	Sendaikčių parduotuvės
Birštono sav.	-	-	-	-	-	-

Šaltinis: viešai prieinama informacija

Savivaldybių (kaip atsakingų institucijų) lygmeniu atliekų prevencijos priemonių taikymo galimybės – palyginamai ribotesnės, kadangi jų teisinių priemonių poveikio aprėptis – mažesnės. Nepaisant to, Birštono sav., atliekų prevencijos prioritetą įgyvendinamas taikant kompleksą organizacinių, administracinių, ekonominių bei kt. priemonių.

Alytaus regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plane numatyta, kad siekiant skatinti ne tik prevencijos, bet ir paruošimo naudoti pakartotinai tinklus – būtina organizuoti pakartotinam naudojimui tinkamų gaminių priėmimą DGASA. Atsižvelgiant į tai nuo 2018 m kiekviename rūšiavimo centre veikia daiktų mainų punktai „Mainukai“ bei sukurta daiktų paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūra, t. y. įrengtas daiktų paruošimo naudoti pakartotinai centras „TikoTiks“, kuriame sudaryta galimybė žmonėms dalintis nereikalingais, bet dar tinkamais naudoti daiktais.

Birštono sav. taikoma dvinarė vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą sistema, kuri individualių namų gyventojus skatina mažinti išmetamų atliekų kiekį ir tokiu būdu sumažinti už konteinerio ištuštinimą mokamos vietinės rinkliavos dydį

Regione ir kartu Birštono sav. taip pat ypatingas dėmesys skiriamas visuomenės švietimui, kaip tai numatyta Alytaus regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plane.

21 lentelė. Taikomos visuomenės švietimo ir informavimo priemonės ir jų sklaidos kanalai

Priemonių tipas	Taikomos švietimo informavimo priemonės ir jų sklaidos kanalai
Visuomenės informavimas	Nuolat skelbiama informacija apie atliekų tvarkymą žiniasklaidoje (radijas, televizija, interneto portalai, spauda) bei Alytaus regiono savivaldybių ir ARATC internetiniuose tinklalapiuose.
	Reguliariai parengiama ir publikuojama informacija naujienų portalams.
	Vykdoma nuolatinė komunikacija ARATC, TikoTiks socialiniuose tinkluose Facebook.
Švietimas	Kiekvienais metais vykdomi edukaciniai, informaciniai renginiai, akcijos, kurių metu pristatoma atliekų tvarkymo sistema, prevencijos priemonės, tinkamas atliekų rūšiavimas, kompostavimo galimybės, atliekų turėtojų teisės ir pareigos.
	Dalinamos informacinės priemonės (lankstinukai, edukacinės lentos, spalvinimo knygelės, lipdukai).
	Rengiami mokymai, edukacijos mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Vykdomos edukacijos TikoTiks centre bei įmonėse ir atskirose organizacijose. Nuo 2020 m. rugsėjo mėnesio TikoTiks veikia virtualios realybės aplinkosauginio ugdymo klasė.
Kitos	Vyksta konkursai, viktorinos Žemės dienos proga ir Atliekų mažinimo savaitės metu, kalėdiniu laikotarpiu.
	Dalyvaujama atliekų tvarkymo akcijose „Darom“ ir kituose regiono savivaldybių renginiuose.
	Bendradarbiaujama ir dalinamasi informacija su ne pelno siekiančiomis organizacijomis, viešosiomis ir valstybinėmis įstaigomis, vykstant bendrą aplinkosauginę veiklą ir iniciatyvas

Šaltinis: AAA

Atliekų prevencijos poveikio atliekų tvarkymo sistemai vertinimo galimybės šiuo metu yra ribotos, kadangi tam nėra nustatytų aiškių metodinių gairių.

1.3.2 Poskyrio apibendrinimas

Birštono savivaldybėje komunalinių atliekų susidarymo, siekiama vengti visose visuomenės grandyse bei įvairiomis priemonėmis, t. y. pradedant privačių verslo subjektų ekologiškos gamybos / prekybos iniciatyvomis, atsakingu gyventojų vartojimu ir baigiant įgyvendinamomis švietimo / informavimo priemonėmis. Nepaisant taikomų atliekų prevencijos priemonių kiekio ir aprėpties, jų taikymo poveikio bei efektyvumo, įvertinimas šiuo metu yra ribotas, kadangi nėra aiškių metodinių nuostatų, kurios leistų įvertinti šiuos aspektus.

Alytaus regionas ir kartu Birštono sav. buvo vieni iš pirmųjų, kuriuose pradėjo veikti daiktų mainymosi, paruošimo pakartotiniam naudojimui infrastruktūra, kuri leidžia išvengti atliekų susidarymo ir vertę kuriančius daiktus grąžinti į naudojimo ciklą. Didelis dėmesys taip pat buvo skiriamas atliekų tvarkymo prieinamumui užtikrinti, t. y. siekiama, kad galimybės rūšiuoti būtų sudarytos kuo didesnei gyventojų daliai. Atitinkamai - išvystytas plačiausias

visoje Lietuvoje rūšiavimo centrų ir kompostavimo aikštelių tinklas leidžiantis atskirti reikšmingą komunalinių atliekų dalį nuo mišrių komunalinių atliekų. Nepaisant aiškios valstybinės strategijos maisto-virtuvės atliekų tvarkymo srityje nebuvimo tinkamai suplanuota mechaninio-biologinio atliekų apdorojimo infrastruktūra leido iš anksto pasiruošti ir susikurti tvirtą pagrindą šių atliekų efektyviam tvarkymui.

1.4.1 Atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui infrastruktūra

Birštono sav. įsteigtas daiktų keitimosi punktas, esantis adresu Saulėtekio g. 23, kuris veikia ARATC eksploatuojamame rūšiavimo centre, jame gyventojai gali ne tik nemokamai pristatyti naudojimui tinkamus daiktus, bet ir juos pasiimti. Keitimosi punkte priimami tolimesniam naudojimui tinkami daiktai - baldai, buitinė technika, tekstilės gaminiai, dviračiai, ir kt. Netinkami naudoti, nefunkcionuojantys daiktai, pristatomi į daiktų rengimo pakartotinai naudoti punktą „TikoTiks“, esantį Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parke, kur yra suremontuojami ir grąžinami naudojimui arba ardomi dalimis bei paruošiami perdirbti.

1.4.2 Pirminio rūšiavimo, paruošimo perdirbti / panaudoti infrastruktūra

Birštono sav. atliekas, kurių susidarymo neįmanoma išvengti, siekiama išrūšiuoti ir tai padarius paruošti panaudoti arba perdirbti. Savivaldybėje pirminio rūšiavimo būdu konteinerine sistema surenkamos PA ir AŽ, MA bei tekstilės atliekos. Į konteinerius draudžiamos mesti ar šalia jų palikti atliekos surenkamos rūšiavimo centruose, kompostavimo aikštelėse ar papildančiomis sistemomis.

PAKUOČIŲ ATLIEKOS IR ANTRINĖS ŽALIAVOS

PA ir AŽ iš daugiabučių namų gyventojų surenkamos kolektyvinėse konteinerių aikštelėse įrengtais stiklo, popieriaus ir plastiko konteineriais. Savivaldybėje viena konteinerių aikštelė, kurioje įrengti PA ir AŽ konteineriai, tenka vidutiniškai 112 gyv. PA ir AŽ konteineriais miesto savivaldybėje aprūpinta 100 proc. daugiabučiams namams priskiriamų konteinerių aikštelių.

22 lentelė. Kolektyvinės PA ir AŽ rūšiavimo konteinerių aikštelės, 2023 m.

Savivaldybė	Konteinerinių aikštelių, kuriose įrengti PA ir AŽ kont., kiekis.	Konteinerinių aikštelių, skirtų aptarnauti daugiabučius namus ir kuriose įrengti PA ir AŽ kont., kiekis.	Preliminarus daugiabučių namų gyv., kuriems tenka viena PA ir AŽ aikštelė, skaičius
Birštono	30	22	112
Iš viso regione	492	371	241

Šaltinis: ARATC

Iš individualių valdų PA ir AŽ atskirai surenkamos stiklo ir PA (popieriaus, plastiko, metalų) konteineriais. Įvertinus individualių valdų, kurioms teikiamos kitos KA tvarkymo paslaugos skaičių, nustatyta, kad PA ir AŽ konteineriais aprūpinta ~100% visų naudojamų individualių NT objektų.

23 lentelė. Atliekų turėtojų aprūpinimas individualiais PA ir AŽ surinkimo konteineriais, 2023 m.

Individualių PA ir AŽ konteinerių skaičius				Aptarnaujamų individualių valdų skaičius, vnt.	Aptarnaujama individualių valdų dalis, proc. ¹³
Savivaldybė	Stiklas, 120 l	Pakuotės, 240 l	Pakuotės, 1100 l		
Birštono	713	721	3	1.026	100%
Iš viso regione	40.798	40.778	654	48.576	100%

¹³ Sunkiai privažiuojamose ar labiau nutolusiose kaimiškose teritorijose kelios individualios valdos naudojasi vienu didesnės talpos pakuočių atliekų surinkimo konteineriu.

Šaltinis: ARATC

Birštono sav. iš daugiabučių ir individualių namų gyventojų bei juridinių asmenų surinktos PA ir AŽ yra transportuojamos į UAB „Ekobazė“ eksploatuojamus rūšiavimo įrenginius, kur yra išrūšiuojamos ir paruošiamos perdirbimui, o sekančiu etapu perdirbamos arba perduodamos perdirbėjams. Dalis PA į Birštono sav. atliekų tvarkymo sistemą taip pat patenka iš komercinio sektoriaus (pvz. prekybos centrų), kur yra atskirai rūšiuojamos ir perduodamos atliekų tvarkytojams.

Nors antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių, kasmet išrūšiuojama vis daugiau, tačiau MKA, kaip rodo atliekų sudėties tyrimai, jų vis dar lieka – 2021 m. buvo likę apie 38 proc. (280 t.).

Taip pat iš gyventojų konteneriais surinktose PA ir AŽ priemaišos (nei perdirbimui, nei deginimui netinkamos atliekos) sudaro apie 15 proc. surinkto kiekio, o individualiais pakuočių konteneriais surinktos popieriaus pakuotės ir AŽ susimaišę su kitomis į konteinerį išmestomis atliekomis didžia dalimi praranda perdirbimo vertę.

MAISTO ATLIEKOS

Vertinant bendrą MA surinkimo paslaugų prieinamumą Birštono sav. daugiabučių namų atliekų turėtojams pastebima, kad MA surinkimo kolektyviniais konteneriais aprūpintos visos daugiabučių namams skirtos konteinerinės aikštelės, kai visame regione aprūpinimas šia infrastruktūra siekia – 88 proc.

24 lentelė. Kolektyvinės MA rūšiavimo konteinerių aikštelės, 2023 m.

Savivaldybė	Konteinerinių aikštelių, skirtų aptarnauti daugiabučius namus, kiekis.	Konteinerinių aikštelių, kuriose įrengti MA kont., kiekis.	Konteinerių aikštelių dalis aprūpinta MA surinkimo konteneriais, proc.
Birštono	22	25	100%
Iš viso regione	371	326	88%

Šaltinis: ARATC

Individualiais MA surinkimo konteneriais aprūpinta 72 proc. savivaldybės individualių valdų, t. y. 7 proc. mažiau nei sudaro regiono vidurkis (~79 proc.). Lyginant su kitomis regiono savivaldybėmis – tik Prienų ir Varėnos r. sav. aprūpinimo MA surinkimo individualiais konteneriais rodikliai yra žemesni, atitinkamai 63 ir 64 proc.

25 lentelė. Atliekų turėtojų aprūpinimas individualiais MA surinkimo konteneriais, 2023 m.

Savivaldybė	MA konteinerių kiekis	Individualių valdų skaičius vietovėse, kur renkamos MA	Konteineriais aprūpintų individualių valdų dalis, proc.
Birštono	351	485	72%
Iš viso regione	10.391	13.097	79%

Šaltinis: ARATC

Ateityje siekiant padidinti MA surinkimo apimtį svarstoma galimybė, tose teritorijose, kuriose atskirai renkamos maisto atliekos, MA konteneriais aprūpinti ir visus juridinius asmenis, ne tik tuos, kurie savo patalpose teikia maitinimo paslaugas.

Surinktos MA yra pristatomos į Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parką, kuriame yra sumaišomos su struktūriniu medžiaga, susmulkinamos ir išsijojamos. Susmulkintos ir išsijotos atliekos apdorojamos biologinio apdorojimo įrenginiuose sausu anaerobiniu būdu, brandinamos kompostavimo aikštelėje, kur pagamintas kompostas dar kartą išsijojamas. Smulkinant ir sijojant atliekas iš jų pašalinamos įvairios priemaišos (plastiko, popieriaus pakuočių likučiai) ir taip užtikrinami kompostui keliami reikalavimai. Iš MA pagamintas kokybiškas kompostas realizuojamas jį parduodant. 2021 m. iš visų regione surinktų MA

buvo pagaminta 1.882 t. komposto. Komposto kiekis pagamintas iš Birštono sav. surinktų MA sudarė ~115 t.

TEKSTILĖS ATLIEKOS

Tinkama naudoti tekstilė (drabužiai, avalynė, patalynė ir kt. tekstilės gaminiai) regione atskirai surenkama kolektyviniais konteineriais bei rūšiavimo centruose. Netinkama naudoti, nusidėvėjusi tekstilė šalinama į mišrių komunalinių atliekų konteinerius. Birštono sav. įrengta 4 vnt. tekstilei skirtų konteinerių. Vienas tekstilės atliekų konteineris savivaldybėje vidutiniškai tenka 1.020 gyventojų.

Tekstilės konteineriais surinkta tekstilė pakartotinio naudojimo centre „TikoTiks“ rūšiuojama, tvarkoma, skalbiama ir tinkamai paruošta atiduodama labdaros organizacijoms arba parduodama. Pakartotinam naudojimui tinkamų tekstilės atliekų dalis šiuo metu sudaro tik apie 10 proc. visos surinktos tekstilės. Kadangi nei Lietuvos mastu, nei kaimyninėse šalyse nėra perdirbimo pajėgumų, visą pakartotiniam naudojimui netinkama tekstilė vežama deginti į atliekų deginimo jėgaines.

ŽALIOSIOS ATLIEKOS

Siekiant sumažinti biologiškai skaidžių atliekų kiekį MKA Alytaus regiono savivaldybių miestų individualių namų gyventojams išdalintos žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės. Kompostavimo dėžėmis neatlygintinai aprūpinta ~61 proc. Birštono sav. individualių valdų, likusi dalis žaliąsias atliekas kompostuoja įsigytuose arba savadarbiuose kompostavimo įrenginiuose.

26 lentelė. Miestų individualioms valdoms išdalintų kompostavimo dėžių skaičius, 2023 m.

Savivaldybė	0,9 m ³	0,6 m ³	Iš viso	Miestų individualių valdų skaičius	Kompostavimo infrastruktūra aprūpintų miestų individualių valdų dalis, proc.
Birštono	102	113	215	352	61%
Iš viso regione	3.000	4.000	7.000	8.750	80%

Šaltinis: ARATC

Žaliosios ir kitos augalinės kilmės biologiškai skaidžios atliekos regione surenkamos ir tvarkomos kompostavimo aikštelėse, į kurias gyventojai ir įmonės gali pristatyti žolę, lapus, medžių šakas, pjuvenas, miškininkystės ir kt. atliekas. Į aikšteles taip pat pristatomos viešosiose erdvėse surenkamos žaliosios atliekos. Birštono sav. gyventojai gali pristatyti žaliąsias atliekas į kompostavimo aikštelę, esančią adresu Saulėtekio g. 23, Birštonas, kurios pajėgumas sudaro 2.000 t. per metus.

Surinktos žaliosios atliekos kompostavimo aikštelėse yra sukompostuojamos, o pagaminta kompostinė žemė parduodama. Kompostavimo aikštelėse surenkamos medžių šakos smulkinamos ir paverčiamos medienos drožlėmis, kurios perduodamos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo padaliniui, kaip struktūrinė medžiaga, naudojama energijai gauti. 2021 m. iš visų regione surinktų biologiškai skaidžių atliekų buvo pagaminta 3.355 t. komposto. Komposto kiekis pagamintas iš Birštono sav. surinktų žaliųjų atliekų sudarė ~211 t.

Didelių gabaritų bei kitos atliekos

Savivaldybėje eksploatuojamas rūšiavimo centras (Birštono), kuriame atskirai surenkamos: a) didelių gabaritų atliekos, b) buityje susidaranti pavojaingos atliekos, c) antrinės žaliavos, d) elektros ir elektroninė įranga, e) tekstilės atliekos, f) naudotos padangos, g) statybos ir griovimo atliekos, h) žaliosios atliekos. Bendras Birštono sav. rūšiavimo centrų infrastruktūros techninis pajėgumas siekia 500 t. / metus.

Rūšiavimo centruose daugiau nei pusė surinktų atliekų yra išrūšiuojamos ir perdirbamos:

- iš didžiųjų atliekų (baldu) atskiriama mediena, kuri susmulkinama ir parduodama, kita mediena paverčiama drožlėmis ir perduodama perdirbimui. Likusi dalis didžiųjų atliekų panaudojama energijos gamybai arba pašalinama sąvartyne;
- kitos atliekos pagal pasirašytas sutartis tvarkomos šių įmonių: popieriaus, kartono bei stiklo pakuočių atliekas UAB „Ecoservice projektai“, stiklo atliekas – UAB „Stikloporas“, pavojingas atliekas - UAB „Žalvaris“, buitinę techniką ir elektroniką – elektronikos platintojų asociacija EEPA (tvarkytojas UAB „EMP Recycling“), metalą - UAB „Pranmetal“;
- Tekstilės atliekos yra perduodamos panaudojimui deginimo įrenginiuose arba pašalinamos sąvartyne.

Rūšiavimo centruose surinktos ar tiesiogiai į statybinių atliekų apdorojimo aikštelę pristatytos inertinės ar statybinės atliekos yra sutvarkomos jas susmulkinant ir iš jų pagaminant produkciją.

MIŠRIOS KOMUNALINĖS ATLIEKOS

Po pirminio rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos surenkamos prie daugiabučių gyvenamųjų namų esančiose kolektyvinėse mišrių komunalinių atliekų surinkimo antžeminėse arba pusiau požeminėse konteinerinėse aikštelėse. MKA iš daugiabučių gyvenamųjų namų, įstaigų ir organizacijų surinkti dažniausiai naudojami 0,12 m³; 0,24 m³; 1,1 m³; 3 m³; 5 m³ talpos konteineriai, kurie aptarnaujami savivaldybių lygmens atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyto dažnumu, o iš individualių namų, esančių savivaldybėje, surenkamos individualiais 0,12 m³; 0,14 m³; 0,24 m³ konteineriais. Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo paslauga tiek Birštono savivaldybėje, tiek visame regione teikiama 100% gyventojų ir juridinių asmenų.

27 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas

Savivaldybė	Gyventojų skaičius / dalis, kuriems teikiama paslauga		Juridinių asmenų skaičius / dalis, kuriems teikiama paslauga	
	Vnt.	Proc.	Vnt.	Proc.
Birštono	4.422	100%	128	100%
Viso regione	163.573	100%	3.140	100%

Šaltinis: AAA, ARATC

1.4.3 Antrinio rūšiavimo, paruošimo perdirbti / panaudoti infrastruktūra MIŠRIOS KOMUNALINĖS ATLIEKOS

Surinktos po rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos apdorojamos mechaninio rūšiavimo įrenginiuose, kuriuose mechaniniu būdu išskiriamos biologiškai skaidžios, mineralinės atliekos, antrinės žaliavos (didžioji dalis – spalvotieji ir juodieji metalai, baterijos) deginimui tinkamos ir likusios šalinimui atliekos. Mechaninio atliekų rūšiavimo įrenginių metiniai technologiniai pajėgumai sudaro 65.702 t¹⁴.

Mechaninio rūšiavimo įrenginiuose iš mišrių komunalinių atliekų atskiriamos biologiškai skaidžios atliekos apdorojamos biologinio apdorojimo įrenginiuose su energijos gamyba, mineralinės atliekos apdorojamos biologinio apdorojimo įrenginiuose su energijos gamyba ir/ arba panaudojamos sąvartyne atliekų sluoksnių perdengimams. Atskirtos degios atliekos transportuojamos į atliekų deginimo jėgainę, o atskirtos antrinės žaliavos – perduodamos perdirbėjams.

¹⁴ Maksimalūs įrenginių technologiniai pajėgumai nustatyti remiantis prielaidomis, kad įrenginiai dirba 2 pamainomis 365 d. per metus.

2015-2021 m. MBA įrenginiuose per metus iš Birštono sav. pristatytų MKA kiekis sumažėjo nuo 1,2 iki 1,1 tūkst. t. Savivaldybėje apdorojamos mišrios komunalinės atliekos sudarė 2021 m. sudarė ~4 proc. visų MBA apdorotų atliekų.

28 lentelė. MKA apdorojimas MBA įrenginiuose, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021
Birštono sav. MKA kiekis	1.204	1.252	1.281	1.135	1.077
MBA įrenginiuose apdorotas MKA kiekis	23.788	37.718	35.390	33.279	31.155
<u>Antrinės žaliavos</u>	<u>1.106</u>	<u>564</u>	<u>574</u>	<u>414</u>	<u>378</u>
Plastikai ir guma	-	-	-	-	52
Plastikinė, įskaitant PET, pakuotė	347	127	247		
Metalinė pakuotė	334	420	320	410	318
Aliuminio pakuotė	8	13	4	1	5
Kombinuota pakuotė	40	-	-	-	-
Stiklo pakuotė	162	-	-	-	-
EEI	6	-	-	-	-
Popierius ir kartonas	209	-	-	-	-
Baterijos	-	3	2	4	3
<u>Kitos mechaninio rūšiavimo metu atskirtos atliekos</u>	<u>14.316</u>	<u>19.613</u>	<u>22.098</u>	<u>16.919</u>	<u>15.853</u>
Energetinę vertę turinčios perdirbimui netinkamos atliekos	3.221	7.607	6.312	12.177	8.790
Mechaninio rūšiavimo atliekos	9.989	5.108	6.087	4.308	6.685
Didžiosios atliekos	-	6.315	5.792	19	-
Mineralinės medžiagos	-	-	3.333	-	-
Tepalų filtrai	-	-	1	-	-
Naudotos padangos	-	19	-	-	-
<u>Biologinis apdorojimas</u>	<u>9.541</u>	<u>16.486</u>	<u>11.573</u>	<u>15.907</u>	<u>14.399</u>
Biologiškai skaidžios atliekos	9.541	8.199	8.133	5.440	5.297
Mineralinės medžiagos	-	8.287	3.440	9.943	8.753
Popieriaus ir kartono pakuotė	-	-	-	131	114
Kitas popierius ir kartonas	-	-	-	394	234
<u>Drėgmės nuostoliai</u>	<u>-</u>	<u>1.577</u>	<u>1.672</u>	<u>746</u>	<u>1.147</u>

Šaltinis: ARATC

Mechaninio apdorojimo metu iš MKA srauto išskiriama ~ 6% visų į MKA patekusių pakuočių ir antrinių žaliavų¹⁵, kurios vėlesniu etapu perduodamos perdirbimui. Esamos techninės rūšiavimo galimybės leistų išskirti didesnę PA ir AŽ kiekį (pvz. atskiriant plastiką), tačiau šiuo metu tai nėra ekonomiškai efektyvu dėl atitinkamų atliekų užterštumo, esamų paruošimo perdirbti / perdirbimo technologinių galimybių ribotumo bei finansavimo trūkumo¹⁶.

Mechaninio rūšiavimo metu įrenginiuose iš MKA atskiriama reikšminga degių atliekų dalis (2021 m. – 28%). ARATC atliekami degių atliekų tyrimai rodo, kad šių atliekų apimtyje 25-28 proc. sudaro pakuočių atliekos, iš kurių 16-23 proc. plastiko atliekos.

Iš MKA kiekvienais metais atskiriama nuo 19 iki 30 proc. mineralinių medžiagų, kurios yra panaudojamos sąvartyno perdengimui arba kompostuojamos biologinio apdorojimo įrenginiuose. 2021 m. sukompostuota 100 proc. iš MKA atskirtų mineralinių medžiagų, kurios pagal galiojančią teisinę tvarką – laikytinos perdirbtomis. Remiantis ES direktyvomis ateityje (nuo 2027 m.) toks šių atliekų tvarkymo būdas prie atliekų perdirbimo neprisidės,

¹⁵Didžioji dalis mechaninio apdorojimo metu iš MKA išskiriamų PA ir AŽ yra metalai.

¹⁶Gamintojus ir importuotojus atstovaujančios organizacijos nefinansuoja iš MKA atskirtų PA ir AŽ tvarkymo.

todėl – būtina ieškoti kitų šios atliekų frakcijos sutvarkymo priemonių (pvz. tobulinant MBA įrenginius).

Pastebima, kad į šią frakciją vis dar patenka nemažas stiklo, tekstilės, smulkių maisto-virtuvės, plastiko atliekų kiekis, todėl siekiant mažinti šios atliekų frakcijos susidarymą, reiktų gerinti pirminio rūšiavimo kokybę. Prie frakcijos susidarymo taip pat prisideda ir technologškai pasenę mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai.

29 lentelė. Mineralinės medžiagos, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021
Iš MKA atskirtos mineralinės medžiagos iš viso	-	8.287	6.773	9.943	8.753
Mineralinių medžiagų dalis nuo apdoroto MKA kiekio	0%	22%	19%	30%	28%
Mineralinių medžiagų kiekis pagal jų panaudojimą	-	8.287	6.773	9.943	8.753
Panaudotos perdengimui	-	-	3.333	-	-
Apdorotos biologinio apdorojimo įrenginiuose	-	8.287	3.440	9.943	8.753

Šaltinis: ARATC

Kiekvienais metais pašalinama nuo 11-21 proc. į MBA patekusių MKA. Po mechaninio rūšiavimo likusias šalintinas atliekas didžiąja dalimi sudaro įvairios higienos priemonių atliekos, avalynė, guma bei kt., t. y. tos atliekos, kurios Lietuvos atliekų tvarkymo sistemoje nėra atskirai surenkamos ir kurių paruošimui perdirbti / perdirbimui nėra sukurti pajėgumai. MBA įrenginių eksploatavimo laikotarpio pradžioje iš MKA kiekvienais metais buvo atskiriama ~22 proc. biologiškai skaidžių atliekų, tačiau praplėtus pirminio rūšiavimo sistemą šios frakcijos kiekis pradėjo pastebimai mažėti. 2021 m. iš MKA atskirta ~17 proc. biologiškai skaidžių atliekų. Atskirtos biologiškai skaidžios atliekos yra apdorojamos sausuoju anaerobiniu būdu, gaminamos metano dujos, kurios vėliau paverčiamos į elektros energiją (elektrai gaminti įrengtas 450 kW galingumo generatorius) ir panaudojamos visame atliekų tvarkymo technologijų parke, o perteklius perduodamas į elektros tinklus. Eksploatuojamo biologinio apdorojimo įrenginio su energijos gamyba našumas sudaro 20.154 t./m.

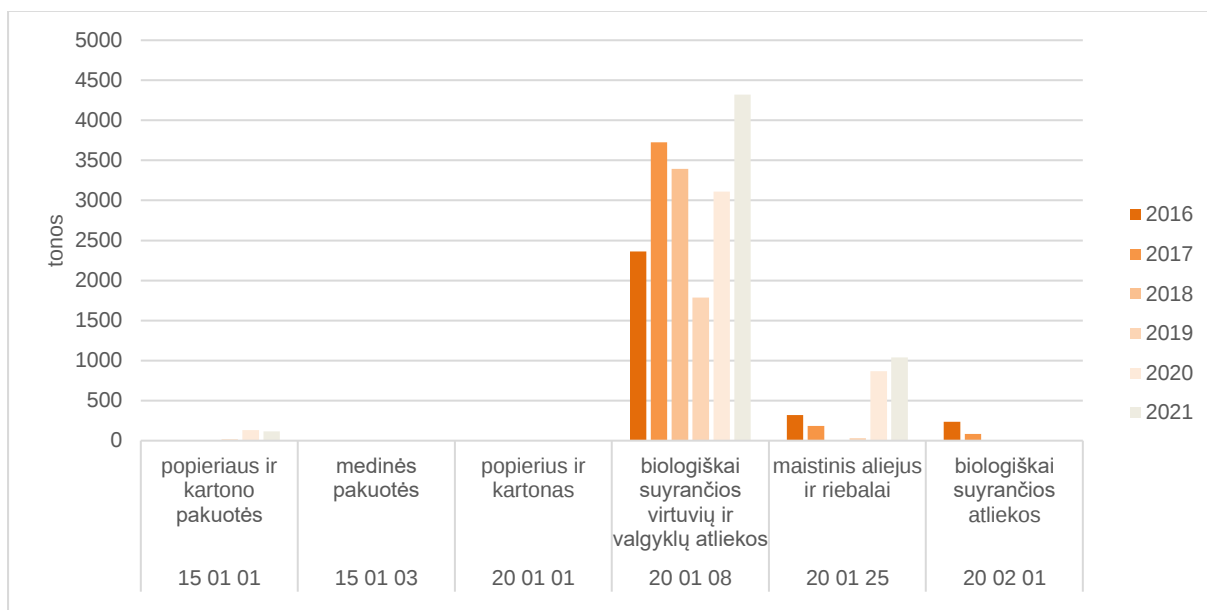
Po anaerobinio proceso, atliekos yra perkeliama į kompostavimo tunelius, kur šilto oro pagalba sumažinamas jų tūris bei drėgmė, ir toliau brandinamos Takniškių kompostavimo aikštelėje iki kol gaunamas galutinis produktas – kompostas, kuris priklausomai nuo kokybės yra naudojamas kaip trąša dirvožemio gerinimui arba perdengimo medžiaga Alytaus regiono nepavojingųjų atliekų sąvartyne.

Apdorojus visas MKA MBA įrenginiuose didžioji dalis (40-50 proc.) išeigos yra sukompostuojama. Likusi atliekų dalis panaudojama atliekų deginimo įrenginiuose (14-28 proc.) bei pašalinama sąvartyne (42-21 proc.).

MAISTO – VIRTUVĖS IR KT. BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIOS ATLIEKOS

Biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorojamos ne tik po MKA mechaninio rūšiavimo likusios biologiškai skaidžios, mineralinės atliekos, bet ir atskirai surinktos maisto-virtuvės ir kt. biologiškai skaidžios atliekos. 2021 m. BA įrenginyje atskirai apdorota 5,5 tūkst. t. atskirai surinktų biologiškai skaidžių komunalinių atliekų, iš kurių 197 t. Birštono sav. atskirai surinktos maisto-virtuvės atliekos. Įdiegus atskirą maisto-virtuvės atliekų surinkimą nuo 2019 m. BA įrenginiuose apdorojamų komunalinių atliekų kiekis kiekvienais metais auga.

8 paveikslas. BA įrenginiuose apdorotas kitų komunalinių atliekų kiekis

Šaltinis: ARATC

Maisto-virtuvės apdorojimo proceso metu gaunamas galutinis produktas - kompostas, kuris priešingai nei MKA apdorojimo atveju, gali būti panaudojamas ne tik sąvartyno eksploatacijoje.

1.4.4 Atliekų šalinimo infrastruktūra

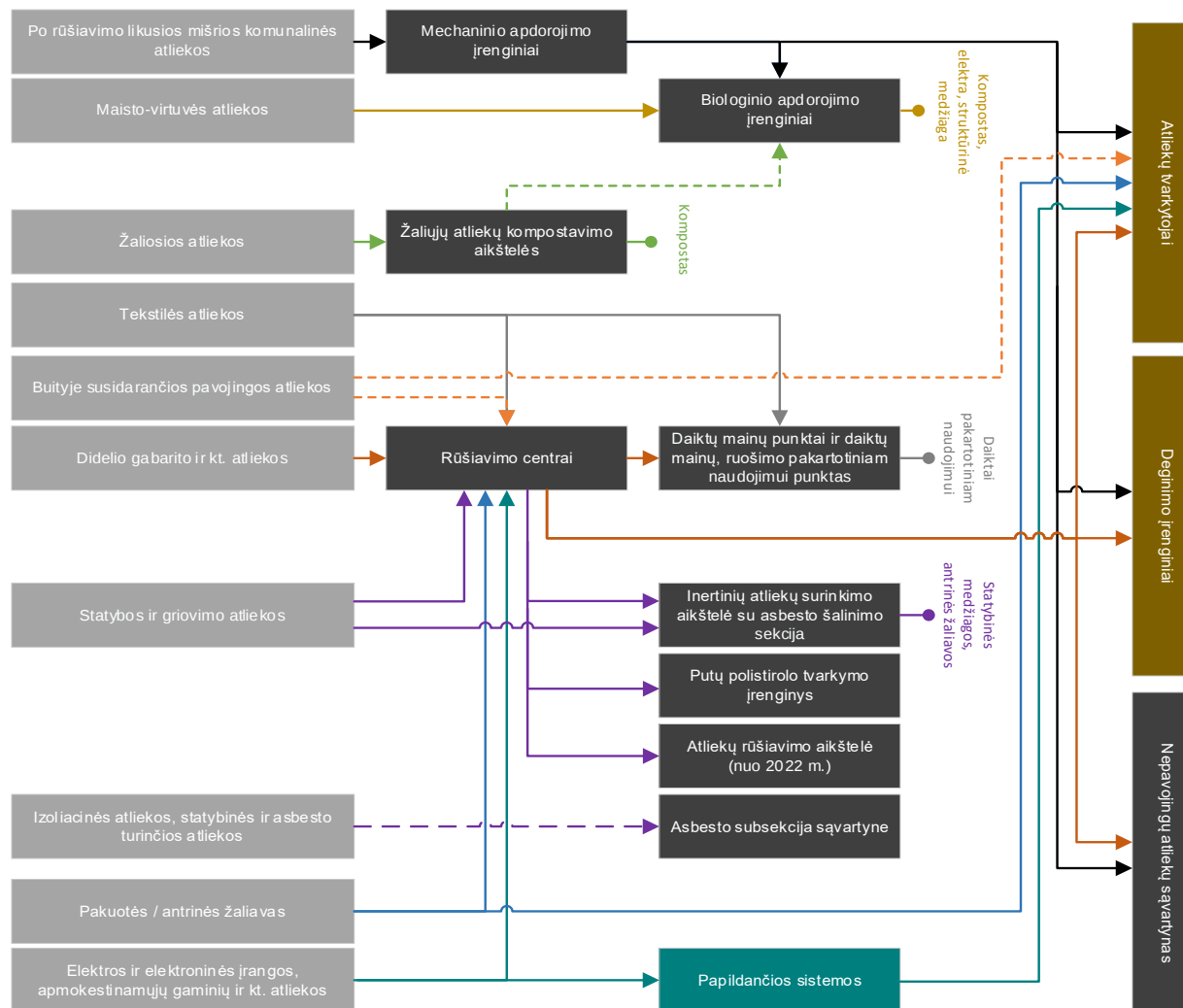
Alytaus regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamos po apdorojimo likusios netinkamos perdirbti komunalinės atliekos ir gamybinės atliekos. Į sąvartyną pristatytos atliekos iškraunamos mechaniniu būdu, minimalaus ploto kaupo darbo zonoje. Atvežtos atliekos paskirstomos buldozeriu. Pilamos 0,3 m storio sluoksniais, lyginant ir tankinant jas kompaktoriumi iki 1,2 - 1,3 t/m³. Supiltų ir sutankintų atliekų sluoksniai, ne storesni kaip 2 m., perdengiami grunto ar kitų inertinių medžiagų (pvz. gatvių sąšlavų, kompostavimo proceso metu susidarantių atsijos, netinkamos naudoti kompostas, gruntas ir akmenys) tarp sluoksnių. Maksimalus leistinas pašalinti atliekų kiekis sąvartyne – 760 tūkst. m³ arba 1,05 mln. t. Iki 2022 m. pradžios sąvartyne pašalinta ~522 tūkst. m³ arba 641 tūkst. t atliekų, t. y. 69% sąvartyno talpos.

Alytaus regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje taip pat įrengta inertinių atliekų apdorojimo aikštelė su asbesto šalinimo sekcija (aikštelės plotas sudaro 12 tūkst. kv. m.), kurioje priimamos nepavojingos statybinės inertinės atliekos (betonas, plytos ir kt.) bei pavojingos statybinės atliekos (izoliacinės medžiagos ir statybinės medžiagos, kuriose yra asbesto). Tinkamos perdirbti statybinės (inertinės) atliekos (betono, plytų, čerpių atliekos ir kt.) sandėliuojamos atskirose krūvose ir periodiškai smulkinamos (apdorojamos) mobiliu mechaniniu smulkintuvu. Susmulkinta inertinių nepavojingų statybinių atliekų frakcija (skalda) panaudojama sąvartyne naujų kelių įrengimui, taisymui arba realizuojama kaip antrinė žaliava. Atliekoms su asbestu aikštelėje yra įrengta speciali šalinimo sekcija. Asbesto turinčios atliekos yra šalinamos užpilant atitinkamu storio grunto sluoksniu (5-10 cm). Maksimalus leistinas pašalinti kiekis šioje zonoje - 60 tūkst. m³ arba 120 tūkst. t. Iki 2022 m. pradžios šioje sekcijoje pašalinta apie 14 tūkst. m³ arba 28 tūkst. t asbesto turinčių atliekų t. y. 23 % sekcijos talpos.

1.4.5 Poskyrio apibendrinimas

1. Alytaus regionas, kartu ir Birštono savivaldybė, buvo vienos iš pirmųjų Lietuvoje, sukūrusios daiktų dalinimosi ir parengimo pakartotiniam naudojimui infrastruktūrą.
2. Savivaldybės teritorijoje tinkamai išvystyta konteinerinė infrastruktūra rūšiuoti antrines žaliavas, įskaitant pakuočių atliekas, maisto – virtuvės, tekstilės atliekas jų susidarymo vietoje. Visi arba didžioji dalis atliekų turėtojų yra aprūpinti individualiomis arba kolektyvinėmis rūšiavimo priemonėmis šioms atliekoms rūšiuoti.
3. Savivaldybėje viena kolektyvinė konteinerių aikštelė, kurioje įrengti PA ir AŽ konteineriai, tenka vidutiniškai 112 gyv. PA ir AŽ konteineriais regione aprūpinta 100 proc. konteinerių aikštelių. PA ir AŽ individualiais konteineriais aprūpinta ~100% visų individualių valdų.
4. MA surinkimo konteineriais aprūpintos visos daugiabučiams namams skirtos konteinerinių aikštelės. Individualiais MA surinkimo konteineriais savivaldybėje aprūpinta ~72 proc. namų valdų.
5. Birštono sav. įrengta 4 vnt. tekstilei skirtų konteinerių. Vienas tekstilės atliekų konteineris regione vidutiniškai tenka 1.020 gyventojams.
6. Esama žaliųjų atliekų infrastruktūra ir plačiai taikomas namudinis kompostavimas užtikrina efektyvų žaliųjų atliekų tvarkymą ir minimalius kiekius MKA sraute.
7. Savivaldybės gyventojai gali pristatyti žaliąsias atliekas į kompostavimo aikštelę, esančią adresu Saulėtekio g. 23, Birštonas.
8. Savivaldybėje eksploatuojamas rūšiavimo centras (Birštono). Rūšiavimo centrų tinklas (10 km spinduliu) padengia visą savivaldybės teritoriją.
9. Visos atskirai surinktos komunalinės atliekos yra perduodamos kitiems atliekų tvarkytojams, išskyrus maisto – virtuvės, žaliąsias ir mišrias komunalines atliekas, kurios yra tvarkomos Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parke, o iš sutvarkytų maisto – virtuvės ir žaliųjų atliekų gaminamas kokybiškas kompostas.
10. Dėl gamintojų ir importuotojų organizacijų nepakankamo finansavimo, paruošimo perdirbti / perdirbimo infrastruktūros trūkumo bei technologiškai pasenusių įrenginių mechaninio rūšiavimo įrenginiais išrūšiuojama santykinai maža PA ir AŽ patenkančių į MKA srautą dalis.
11. Nuo 2027 m. iš MKA srautų atskirtų mineralinių atliekų kompostavimas nebebus tinkamas atliekų tvarkymo būdas siekiant įgyvendinti nustatytas atliekų tvarkymo užduotis, todėl būtina ieškoti kitų sprendimų šios frakcijos sutvarkymui.
12. Mechaninio rūšiavimo įrenginiuose iš MKA atskiriama reikšminga degių atliekų dalis, kurių sudėtyje didelė dalis plastiko ir kt. pakuočių atliekų, todėl regione būtina gerinti PA ir AŽ rūšiavimo kokybę.
13. Po mechaninio rūšiavimo likusias šalintinas atliekas didžiąja dalimi sudaro atliekos, kurios Lietuvos atliekų tvarkymo sistemoje nėra atskirai surenkamos ir kurių paruošimui perdirbti / perdirbimui nėra sukurti pajėgumai. Siekiant sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kieki būtina surasti būdų šių atliekų susidarymui sumažinti arba joms tvarkyti.

9 paveikslas. Birštono sav. komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo schema

1.5 Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas Birštono savivaldybės teritorijoje

Atliekų tvarkymas finansuojamas vadovaujantis *Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme* nustatytais „teršėjas moka“ ir visų „sąnaudų padengimo“ principais, kurie reiškia, kad visas atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas (gamintojo atsakomybės principas). Nustatyti principai įgyvendinami apskaičiuojant įmokas (tarifus) arba vietinę rinkliavą už KA tvarkymą vadovaujantis 2013 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 711 [*dėl vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo*](#).

Vietinė rinkliava už komunalines paslaugas Birštono sav. yra nustatoma ir administruojama vadovaujantis savivaldybės 2020 m. lapkričio 20 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-192 patvirtintais [*vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą Birštono savivaldybėje nuostatais*](#).

Birštono sav. taikomas dvinarės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą modelis, kuriuo vadovaujantis gyventojai gyvenantys butuose ar individualiuose namuose, pastoviaja rinkliavos dalimi apmokestinami nuo nekilnojamojo turto objekto ploto. Jeigu tikslaus nekilnojamojo turto objekto ploto nustatyti neįmanoma – apmokestinama NTO vienetui pagal turto paskirtį ir jo skaičių. Kintamosios rinkliavos dedamoji nustatoma:

- kai galima nustatyti tikslų plotą ir naudojamas tik individualiam naudojimui priskirtais rūšiuojamojo surinkimo konteineriais – pagal naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių, tūrį (dydį) ir ištuštinimo dažnį;
- kai galima nustatyti tikslų plotą ir naudojamas jiems priskirtais kolektyviniais rūšiuojamojo surinkimo konteineriais – pagal atiduodamų MKA svorio (kiekio) normą
- kai negalima nustatyti tikslaus ploto ir kuriuos valdantys gyventojai naudojami jiems priskirtais kolektyviniais rūšiuojamojo surinkimo konteineriais – pagal atiduodamų MKA svorio (kiekio) normą

Juridiniai asmenys neturintys jiems priskirto konteinerio¹⁷, vietinės rinkliavos kintamąją ir pastoviąją dalį moka priklausomai nuo jiems priskirto nekilnojamojo turto objekto bendrojo ploto. Juridiniai asmenys turintys priskirtą konteinerį atsiskaito už kintamąją dalį pagal ištuštinto konteinerio tūrį ir ištuštinimo skaičių. Pabrėžtina tai, kad valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane numatoma pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 patvirtintų Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių nuostatas ir nustatyti mokesčių už komunalines paslaugas komercinėms patalpoms apskaičiavimą ne pagal patalpų plotą.

30 lentelė. Vidutinės namų ūkių ir gyventojų vietinės rinkliavos išlaidos Alytaus regione, 2021 m.

Savivaldybė	Vidutinės VR išlaidos, Eur/namų ūkis
Alytaus m.	49,72
Alytaus r.	42,90
Birštono	46,14
Druskininkų	41,12
Lazdijų r.	41,55

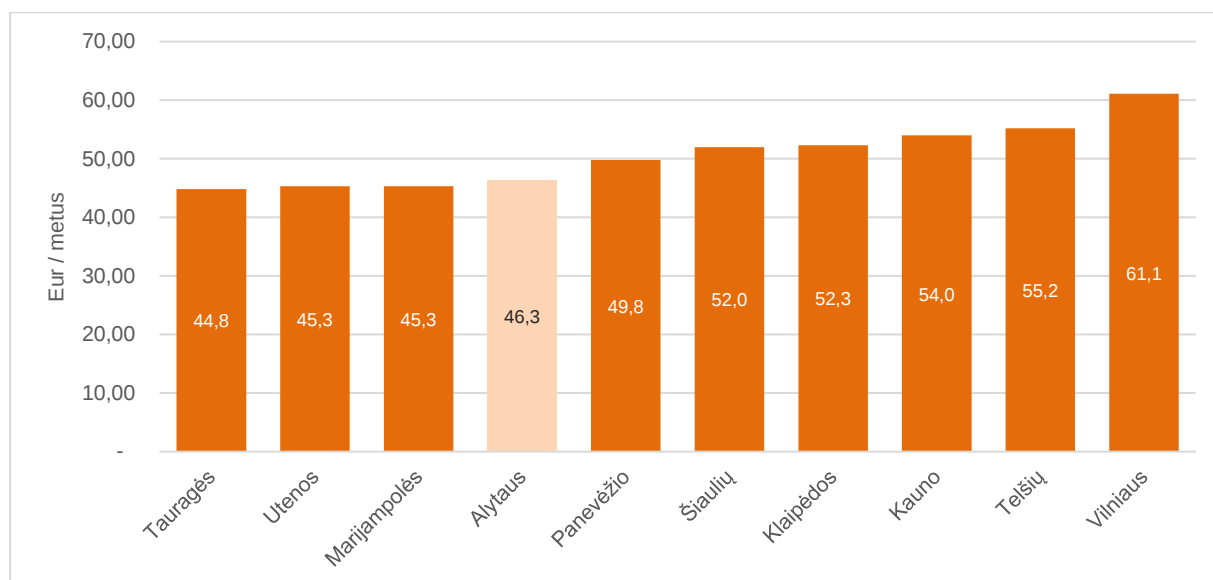
¹⁷ Sąlyga taip pat galioja, kai keli juridiniai asmenys naudojami vienu konteineriu.

Prienų r.	58,16
Varėnos r.	46,31

Šaltinis: ARATC

Remiantis Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos pateikiamais 2021 m. duomenimis Alytaus regione vieno namų ūkio išlaidos komunalinių atliekų tvarkymui siekė 46,3 Eur/m., t. y. ~11 proc. mažiau nei šalies vidurkis.

10 paveikslas. Vidutinės namų ūkių KA tvarkymo išlaidos Lietuvos regionuose, 2021 m.

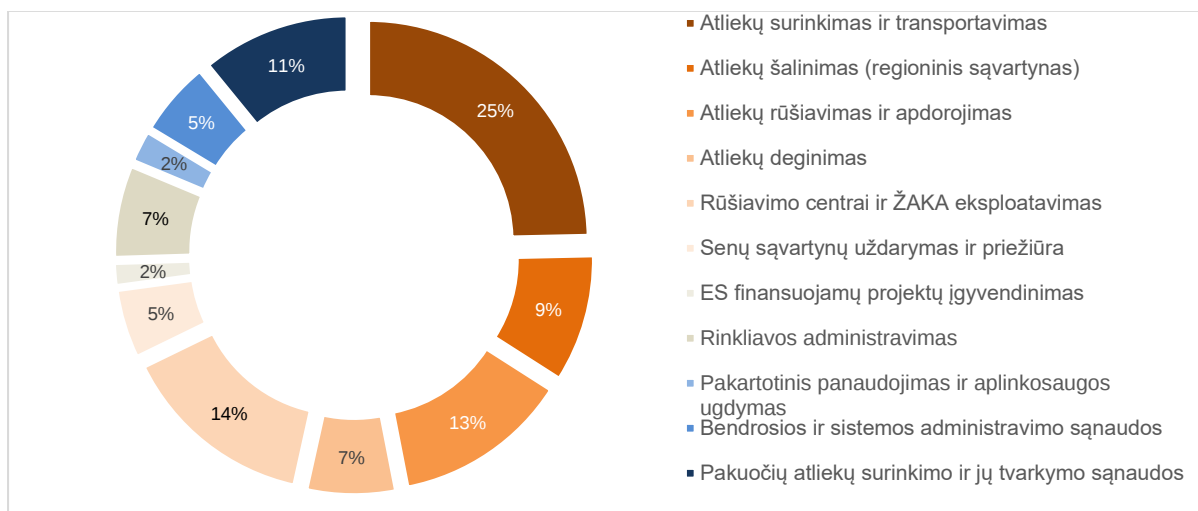

Šaltinis: LRATCA

Surinkta vietinė rinkliava – naudojama atliekų tvarkymo sistemos finansavimui.

Reikšmingiausia lėšų dalis panaudojama komunalinių atliekų surinkimui ir transportavimui (~25 proc.), atliekų rūšiavimui ir apdorojimui (13 proc.). Gamintojų ir importuotojų organizacijoms nevykdant finansinių išipareigojimų vietinės rinkliavos lėšomis (~14 proc.) taip pat finansuojamos tinkamų rūšiavimo sąlygų sukūrimo išlaidos.

11 paveikslas. Atliekų tvarkymo sistemos finansavimas, 2021 m.

Šaltinis: ARATC

Principas „teršėjas moka“ reikalauja, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų ne tik atliekų turėtojas, bet ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas arba importuotojas. Lietuvoje gamintojo atsakomybės principas taikomas pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, netinkamų eksploatuoti transporto priemonių, alyvos, ir kitų apmokestinamųjų gaminių (pvz., naudotų padangų) atliekų tvarkymui. Šių atliekų tvarkymo sąnaudos pagal gamintojo atsakomybės principą turi būti dengiamos šių gaminių gamintojų / importuotojų ir neįskaitomos į vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų tvarkymą (naudotų padangų – dalinai).

1.6 Nustatytų uždavinių įgyvendinimas

Siekiant įvertinti Birštono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos vystymąsi, remiantis esamos situacijos analizės rezultatais, analizuojami ES direktyvose, *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane*, [Alytaus regiono atliekų tvarkymo plane 2014-2020 m.](#) bei [Birštono savivaldybės atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams](#) nustatytų uždavinių įgyvendinimo rezultatai.

31 lentelė. Atliekų tvarkymo sektoriui 2014-2020 m. nustatyti uždaviniai

Direktyva	Atliekų kategorija	Laikotarpis	Sritis			VATP
			Minimalios panaudojimo apimtys	Minimalios perdirbimo apimtys	Minimalus surinkimo lygis	
2008/98/EB	Komunalinės atliekos	2015 m.	Atskiras popieriaus, metalo, stiklo, plastiko surinkimas			-
		2020 m.	50%		-	230.1 p.
1999/31/EB	Biologiškai skaidžios atliekos	2010 m.	Šalinimą sumažinti iki 75% 2000 m. lygio			230.2-3 p.
		2013 m.	Šalinimą sumažinti iki 50% 2000 m. lygio			
		2020 m.	Šalinimą sumažinti iki 35% 2000 m. lygio			
1994/62/EB	Pakuočių atliekos	2008 m.	60%	55%	-	230.4 p.
	Stiklinės		-	60%	-	
	Popierinės		-	60%	-	
	Metalinės		-	50%	-	
	Plastikinės		-	22.5%	-	
	Medinės		-	15%	-	

Šaltinis: sudaryta autorių

VATP 230.1 p.: užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos iki 2020 m. sudarytų ne daugiau kaip 35 proc. 2000 m. susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų.

Remiantis AAA pateikiamomis regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne pašalintų arba į MBA, MA įrenginius priimtų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio vertinimo ataskaitomis, Birštono sav. VATP nustatytos užduotys 2015-2021 m. laikotarpiu buvo įgyvendintos.

32 lentelė. Biologiškai skaidžių atliekų šalinimo užduoties įgyvendinimas, tonos

	2014	2016	2018	2020	2021
Maksimalus leistinas šalinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis	600			400	
Preliminarus pašalintas biologiškai skaidžių atliekų kiekis	N/D	9	19	12	12
Užduoties įgyvendinimas	-	Taip	Taip	Taip	Taip

Šaltinis: sudaryta autorių

VATP 230.2-230.3 p.: iki 2016 / 2020m. perdirbti, pakartotinai ar kitaip panaudoti (pavyzdžiui energijai gauti) ne mažiau kaip 45 / 65proc. komunalinių atliekų (įvertinant pagal atliekų kiekį).

Pašalintų Birštono sav. komunalinių atliekų kiekis nuo 2016 iki 2021 m. preliminariai sumažėjo nuo 0,5 iki 0,3 tūkst. t., o perdirbtų, pakartotinai ar kt. panaudotų atliekų dalis, lyginant su susidarymu, išaugo nuo 82 iki 90 proc. Visu plano taikymo laikotarpiu nustatyta užduotis buvo įgyvendinta.

33 lentelė. KA perdirbimo ir kt. panaudojimo užduoties įgyvendinimas Birštono sav., tonos

	2016	2018	2020	2021
Susidaręs KA kiekis	2.789	3.637	3.306	3.004
Preliminarus pašalintų KA kiekis	492	587	298	300
Užduotis	45%	45%	65%	65%
	1.255	1.637	2.149	1.953
Perdirbta arba kitaip panaudota KA	2.297	3.050	3.008	2.704
	82%	84%	91%	90%
Užduoties įgyvendinimas	Taip	Taip	Taip	Taip

Šaltinis: sudaryta autorių

VATP 230.4 p.: užtikrinti, kad iki 2020 m. mažiausiai 50 proc. (įvertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti.

Birštono sav. nustatyta užduotis buvo įgyvendinama. 2021 m. naudoti pakartotinai, perdirbti paruošta ~0,5 tūkst. t. PA ir AŽ, kas sudaro ~62 proc. visų susidariusių PA ir AŽ.

34 lentelė. PA ir AŽ paruošimo naudoti pakartotinai, perdirbimo uždavinio įgyvendinimas, tonos

	2016	2018	2020	2021
PA ir AŽ susidarymas	564	582	657	741
Perdirbėjams perduotų PA ir AŽ kiekis	338	418	437	461
Užduoties įgyvendinimas	60%	72%	67%	62%
Užduoties įgyvendinimas	Taip	Taip	Taip	Taip

Šaltinis: sudaryta autorių

Kitų VATP nustatytų užduočių įgyvendinimas.

35 lentelė. Kitų VATP nustatytų užduočių įgyvendinimas

VATP	Užduotis	Igyventa (Taip / Ne)	Pastaba
Sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekio mažinimo užduotys			
239.1	Iki 2016 metų gyventojams ir kitiems asmenims (pvz., gėlių parduotuvėms, kapinėms ir kt.), kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, užtikrinti žaliųjų atliekų surinkimą ir tvarkymą arba tokių atliekų tvarkymą jų susidarymo vietoje.	Taip	-
239.2.	Iki 2016 metų baigti įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos ir apdorojamos biologiškai skaidžios atliekos, arba mechaninio apdorojimo įrenginius, kuriuose biologiškai skaidžios atliekos būtų apdorojamos, prieš jas perduodant naudoti energijai gauti.	Taip	-
239.3.	Iki 2019 metų įdiegti maisto / virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinkti maisto / virtuvės atliekoms apdoroti.	Taip	Maisto-virtuvės atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistema Alytaus regione pradėta diegti 2018 m. pabaigoje.
239.4.	Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą pagal galimybes suderinti su komunalinių nuotekų dumblo tvarkymo infrastruktūra.	-	Užduotis neaktuali, kadangi visos komunalinės atliekos tvarkomos regioniniuose atliekų tvarkymo įrenginiuose
Rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtos užduotys			
246.1.	Iki 2015 m. sausio 1 d. patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams – jas atnaujinti.	Taip	-
246.2. 1-2	Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus: Alytaus miesto savivaldybės gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 600 gyventojų, o kitose Alytaus regiono savivaldybėse – 800 gyventojų, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;	Taip	Vidutiniškai savivaldybėje konteinerių aikštelė tenka ~112 gyv.
246.2. 3	Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus: vidutiniai atstumai iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių nustatomi rengiant (atnaujinant) ir tvirtinant konteinerių aikštelių išdėstymo schemas;	Taip	-

VATP	Užduotis	Igyventa (Taip / Ne)	Pastaba
246.2.4	Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus: savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprūpinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo konteineriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose.	Taip	-
246.3	Pastatyti specialius antrinių žaliavų surinkimo konteinerius viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu.	Taip	-
246.4	Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba juos naudoti ekonomiškai netikslinga, taikyti kitas priemones ir būdus (pavyzdžiui, antrinių žaliavų surinkimas į specialius maišus, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).	Taip	-
246.5	Atsižvelgdamos į savivaldybių teritorijų ir atliekų tvarkymo specifiką ir faktinį antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikį, taikyti griežtesnius už nustatytuosius specialių konteinerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, pastatymo reikalavimus.	Taip	-
246.6	Atliekų rūšiavimui skatinti ne rečiau kaip kartą per metus informuoti gyventojus apie antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimą savivaldybės teritorijoje – pateikti informaciją apie surinktą kiekį ir surinkimo kaitą, taip pat informuoti apie numatomas per artimiausius metus įdiegti ir (ar) vykdyti antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo priemones. Pastaroji prievolė pagal sutartį gali būti pavesta gamintojų ir importuotojų organizacijoms.	Taip	-

1.7 Birštono savivaldybės atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams nustatytų priemonių įgyvendinimas

36 lentelė. Birštono sav. atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams nustatytų priemonių įgyvendinimas

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Įgyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
1 tikslas. Skatinti atliekų prevenciją, užtikrinant, kad Birštono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėtų arba bent jau išliktų stabilus ekonominio augimo sąlygomis.				
1.1. uždavinys. Šviesti ir informuoti visuomenę atliekų prevencijos srityje				
1.1.1. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje (pvz., leidinius, straipsnius, laidas ir pan.)	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
1.1.2. Remti visuomenės švietimo ir informavimo projektus atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje	Savivaldybė	2014-2020 m.	Taip	-
1.2. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis				
1.2.1. Parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas	Savivaldybė, ARATC	2014 m.	Taip	-
1.2.2. Įgyvendinti biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkio sąlygomis kontrolės sistemą per kontrolės tarnybą	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Ne	Kompostavimo namų ūkio sąlygomis kontrolės mechanizmas nesukurtas
1.3. uždavinys. Skatinti atliekų prevencijos veiklą ir paruošimo pakartotiniam naudojimui tinklus				
1.3.1. Viešinti informaciją apie savivaldybės teritorijoje veikiančias elektros ir elektroninės įrangos taisyklas, įrankių ir įrangos nuomos punktus, pakartotinio naudojimo centrus	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Ne	Informacija apie teritorijose veikiančias įrangos taisyklas, įrankių nuomos punktus neviešinama
1.3.2. Remti savivaldybės teritorijoje veikiančias elektros ir elektroninės įrangos taisyklas, įrankių ir įrangos nuomos punktus, pakartotinio naudojimo centrus	Savivaldybė, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Ne	Įrangos taisyklės ar įrankių nuomos punktai nėra remiami
1.3.3. Organizuoti pakartotiniam naudojimui tinkamų produktų (baldų, tekstilės, elektros ir	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-

Tvarumo keliu

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Igyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
elektroninės įrangos, t. t.) priėmimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse				
1.3.4. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų drabužių surinkimą specialiais konteineriais, bendradarbiaujant su labdaros organizacijomis	Savivaldybė, ARATC, labdaros organizacijos	2014-2020 m.	Taip	-
1.3.5. Pasirengti valstybinio mokesčio už atliekų šalinimą sąvartyne įvedimui	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
1.3.6. Įrengti daiktų keitimosi ir paruošimo pakartotinai naudoti aikštelę (punktą) – 2016 m. rugpjūčio 26 d. sprendimo Nr. TS-116 redakcija	ARATC	2016-2020 m.	Taip	-
2 tikslas. Skatinti efektyvų gamtinių ir kitų išteklių naudojimą, didinant komunalinių atliekų perdirbimo (įskaitant kompostavimo) ir naudojimo apimtį				
2.1. uždavinys. Plėsti antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtį				
2.1.1. Aprūpinti individualius namus konteineriais pakuočių atliekoms rūšiuoti, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Taip	-
2.1.2. Įrengti antrinių žaliavų surinkimo kolektyviniais konteineriais aikšteles, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014 m.	Taip	-
2.1.3. Organizuoti atskirą pakuočių atliekų surinkimą kolektyviniais konteineriais iš daugiabučių namų, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Taip	-
2.1.4. Organizuoti atskirą pakuočių atliekų surinkimą iš individualių namų, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Taip	-

Tvarumo keliu

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Igyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
2.1.5. Organizuoti atskirą pakuočių atliekų surinkimą iš juridinių asmenų	Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Taip	-
2.2. uždavinys. Plėsti kitų perdirbimui (įskaitant kompostavimą) tinkamų atliekų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtį				
2.2.1. Organizuoti elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ir priėmimą didelių gabaritų atliekų priėmimo aikštelėse, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Ne	EEJ atliekos apvažiavimo būdu nėra surenkamos
2.2.2. Organizuoti atskirą naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Savivaldybė, ARATC, Gamintojai ir importuotojai	2014-2020 m.	Taip	-
2.2.3. Nustatyti žaliųjų atliekų priėmimo žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse kainodarą, skatinančią kompostuoti kuo daugiau žaliųjų atliekų	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
2.2.4. Organizuoti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
2.2.5. Vykdyti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu	ARATC, Atliekų vežėjai	2014-2020 m.	Ne	Apvažiavimo būdu surenkamos tik didelių gabaritų atliekos
2.2.6. Įrengti naujas konteinerines aikšteles Birštono savivaldybėje bei įsigyti šioms aikštelėms reikalingus konteinerius - 2016 m. spalio 30 d. sprendimo Nr. TS-161 redakcija	Savivaldybė, ARATC	2016-2020 m.		-
2.2.7. Parengti kompleksinio atliekų rūšiavimo (daugiasekciniais kontaineriais) iš individualių namų valdų galimybių studiją	ARATC	2014 m.	Ne	Galimybių studija neparengta
2.2.8. Organizuoti žaliųjų atliekų kompostavimą kartu su žemės ūkio atliekomis pas vietos ūkininkus	Savivaldybė, ARATC	2018-2020 m.	Ne	Veikla neorganizuojama

Tvarumo keliu

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Įgyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
2.2.9. Organizuoti žaliųjų atliekų surinkimą kapinėse ir kolektyviniuose soduose Alytaus regiono	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
2.2.10. Remti visuomenės švietimo, informavimo ir kitus projektus atliekų rūšiavimo ir perdirbimo srityje	Savivaldybė	2014-2020 m.	Taip	-
2.2.11. Iki 2017 m. pabaigos įdiegti ir organizuoti maisto/ virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą-2016 m. rugpjūčio 26 d. sprendimo Nr. TS-116 redakcija	Savivaldybė, ARATC	2017 m., 2018-2020 m.	Taip	Įgyvendinta 2019 m.
2.3. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus rūšiuoti komunalines atliekas				
2.3.1. Nustatyti diferencijuotas įmokas už komunalinių atliekų tvarkymą, atsižvelgiant į Vyriausybės nutarimu patvirtintą metodiką	Birštono savivaldybės taryba	2015 m.	Taip	-
2.3.2. Įdiegti ir taikyti įrangą (įskaitant ir programinę) konteinerių ištuštinimo identifikavimui ir atliekų turėtojų apmokestinimui	ARATC, Atliekų vežėjai	2015-2020 m.	Taip	-
2.3.3. Įgyvendinti antrinių žaliavų rūšiavimo kontrolės sistemą per kontrolės tarnybą	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
2.3.4. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų rūšiavimo ir perdirbimo srityje	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
2.4. uždavinys. Naudoti komunalinių atliekų energetinius išteklius				
2.4.1. Organizuoti po pirminio rūšiavimo likusių komunalinių atliekų rūšiavimą laikiniuose mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) įrenginiuose	ARATC	2014-2015 m.	Taip	-
2.4.2. Sukurti regioninę mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) infrastruktūrą netinkamų perdirbti ir turinčių energetinę vertę komunalinių atliekų atskyrimui	ARATC	2015 m.	Taip	-
2.4.3. Organizuoti po mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) likusių, netinkamų perdirbti ir	ARATC arba privatus operatorius	2014-2020 m.	Taip	-

Tvarumo keliu

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Igyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
turinčių energetinę vertę komunalinių atliekų naudojimą energijai gauti				
2.4.4. Sukurti regioninę po mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) likusių biologinio apdorojimo, išgaunant energiją, infrastruktūrą (anaerobinio apdorojimo įrenginius)	ARATC	2015 m.	Taip	-
3 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą				
3.1. uždavinys. Užtikrinti, kad į mišrių komunalinių atliekų srautą patektų kuo mažiau pavojingų atliekų				
3.1.1. Organizuoti atskirą buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ir didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Ne	Apvažiavimo būdu buityje susidarančios pavojingos atliekos nesurenkamos
3.1.2. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones dėl buityje susidarančių pavojingų atliekų žalą aplinkai ir visuomenės sveikatai, tvarkymo galimybes	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.1.3. Įgyvendinti pavojingų atliekų rūšiavimo kontrolės sistemą per kontrolės tarnybą	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2. uždavinys. Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą				
3.2.1. Organizuoti mišrių komunalinių atliekų surinkimą	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2.2. Eksploatuoti Alytaus regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną, kaupti lėšas jo uždarymui	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2.3. Vykdyti uždarytų sąvartynų priežiūrą po uždarymo	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2.4. Eksploatuoti regionines didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2.5. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę	ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.2.6. Eksploatuoti regioninius biologinio apdorojimo įrenginius Takniškių k., Alytaus raj.	ARATC arba privatus operatorius	2014-2020 m.	Taip	-

Tvarumo keliu

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Igyvendinta (Taip / Ne)	Komentaras
3.2.7. Eksploatuoti regioninius mechaninio apdorojimo įrenginius Takniškių k., Alytaus raj.	ARATC arba privatus operatorius	2015-2020 m.	Taip	-
3.3. uždavinys. Stiprinti ARATC ir savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus				
3.3.1. Dalyvauti konferencijose, seminaruose ar mokymuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika, organizuoti pažintines išvykas į kitų regionų ar šalių atliekų tvarkymo įrenginius	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-
3.3.2. Dalyvauti tarptautiniuose projektuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika	Savivaldybė, ARATC	2014-2020 m.	Taip	-

Šaltinis: sudaryta autorių

1.8 Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

37 lentelė. Birštono sav. atliekų tvarkymo sistemos SSGG analizė

1.	Stiprybės
1.1	Birštono savivaldybėje ir regione išplėtotas daiktų keitimosi punktų tinklas, veikia daiktų rengimo pakartotinai naudoti centras, todėl nuosekliai auga daiktų pakartotinio panaudojimo apimtys.
1.2	Išvystyta žaliųjų atliekų tvarkymo sistema užtikrina, kad į mišrias komunalines atliekas patektų itin maža šių atliekų dalis (~3 proc.). Apdorojus surinktas žaliąsias atliekas iš jų pagaminamas kompostas, kuris yra realizuojamas jį parduodant.
1.3	Birštono sav. veikia atskiro maisto-virtuvės atliekų surinkimo ir tvarkymo sistema. Surinktos maisto-virtuvės atliekos panaudojamos komposto gamyboje, kuris vėlesniu etapu – realizuojamos jį parduodant. Apdorojant maisto-virtuvės atliekas gaminamos biogudijos, iš kurių išgaunama ir ūkyje panaudojama elektros energija.
1.4	Savivaldybėje tinkamai išvystyta konteinerinė infrastruktūra skirta rūšiuoti antrines žaliavas, įskaitant pakuočių atliekas, maisto – virtuvės, tekstilės atliekas jų susidarymo vietoje. Visi arba didžioji dalis atliekų turėtojų yra aprūpinti individualiomis arba kolektyvinėmis rūšiavimo priemonėmis šioms atliekoms rūšiuoti.
1.5	Savivaldybėje įrengtas pakankamas rūšiavimo centrų ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių tinklas
1.6	Nuo 2022 m. Takniškių technologiniame parke veikia atliekų rūšiavimo aikštelė, kurioje vyksta antrinis didelių gabaritų atliekų, izoliacinių medžiagų ir padangų atliekų rūšiavimas, į kurią atliekos atvežamos ir iš Birštono savivaldybės rūšiavimo centro.
1.7	Įrengta ir eksploatuojama apšildymo medžiagų (putplasčio) paruošimo perdirbimui infrastruktūra. Atitinkama infrastruktūra sudaro sąlygas putplasčio medžiagų perdirbimo apimčių augimui.
1.8	Depozito sistemos įvedimas plastikinėms, stiklinėms ir metalinėms pakuotėms ženkliai padidino surenkamų pakuočių atliekų kiekį, kuris ir toliau kiekvienais metais auga
1.9	Nuolatinė pirminio atliekų rūšiavimo infrastruktūros bei priemonių plėtra nuosekliai mažina MKA susidarymą. Mažėjantis mišrių komunalinių atliekų kiekis bei sukurta atliekų tvarkymo infrastruktūra lemia vis mažesnę komunalinių atliekų šalinimą sąvartynuose ir su tuo susijusį neigiamą poveikį aplinkai. Regione kiekvienais metais perdirbama, pakartotinai panaudojama ir sukompostuojama vis didesnė susidarančių komunalinių atliekų dalis.
2.	Silpnybės
2.1	Nepaisant vykdomų atliekų prevencijos priemonių komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui Birštono sav. auga.
2.2	Neužtikrinama pakankama MA rūšiavimo kokybė, kadangi į MKA vis dar patenka ~62 proc. (2021 m.) visų susidariusių maisto-virtuvės atliekų. Nuo mišraus srauto neatskirtos maisto-virtuvės atliekos užteršia likusį srautą, todėl jį perdirbti tampa sudėtinga.
2.3	Neužtikrinama pakankama PA ir AŽ rūšiavimo kokybė, kadangi į MKA vis dar patenka ~38 proc. visų susidariusių PA ir AŽ, tame tarpe: plastiko (47%), popieriaus ir kartono (37 proc.), stiklo (26 proc.).
2.4	Dėl drėgmės poveikio pakartotiniam panaudojimui tinkama tik ~10 proc. visų atskirai surinkamų tekstilės atliekų, kadangi didelė dalis jų surenkama rūšiavimo centruose esančiais atvirais konteineriais.
2.5	Gamintojų ir importuotojų atsakomybės tekstilės atliekų tvarkymo srityje nebuvimas lemia prastus šių atliekų tvarkymo rezultatus. Nėra tekstilės perdirbimo įrenginių, todėl dauguma tekstilės atliekų šalinamos sąvartynuose arba panaudojamos deginimo įrenginiuose.

2.6	Mechaninio apdorojimo įrenginiai – technologiškai pasenę ir nesudaro galimybių tinkamai sutvarkyti iš MKA atskirtos mineralinės frakcijos.
2.7	Dėl infrastruktūros trūkumo nepakankamai išnaudojamas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surenkamų atliekų pakartotinio naudojimo, perdirbimo potencialas. Pvz. turima įranga nepritaikyta / trūksta įrangos medžiagų atskyrimui ar smulkinimui, trūksta konteinerių, kad atliekas (pvz. statybines) būtų galima išrūšiuoti į daugiau frakcijų.
2.8	Inertinės, statybinės atliekos nepakankamai išrūšiuojamos, trūksta infrastruktūros / įrenginių inertinių ir statybos atliekų priėmimo aikštelėje, todėl rūšiavimo veikla yra neefektyvi. Didelė dalis statybos griovimo atliekų nėra perdirbama
2.9	Nėra atliekami atskirų atliekų srautų (pvz. didelių gabaritų, inertinių atliekų, kitų atliekų, smulkios frakcijos po apdorojimo MA) sudėties tyrimai, todėl jų pakartotinio panaudojimo, perdirbimo potencialą bei paruošimui skirtos infrastruktūros poreikį įvertinti sudėtinga.
2.10	Į mišrias komunalines atliekas 2021 m. pateko 325 t. kitų atliekų (higienos atliekos, avalynė, guma), kurių didžioji dalis – slaugos, higienos priemonių atliekos. Šių atliekų rūšiavimo, panaudojimo ir perdirbimo pajėgumai nesukurti.
2.11	Dėl gamintojų ir importuotojų organizacijų nepakankamo finansavimo, paruošimo perdirbti / perdirbimo infrastruktūros trūkumo bei technologiškai pasenusių įrenginių mechaninio rūšiavimo įrenginiais išrūšiuojama santykinai maža PA ir AŽ patenkančių į MKA srautą dalis.
3.	Grėsmės
3.1	Nuo 2027 m. iš MKA srautų atskirtų mineralinių atliekų kompostavimas nebebus tinkamas atliekų tvarkymo būdas siekiant įgyvendinti nustatytas atliekų tvarkymo užduotis. Augant taršos mokesčiui už sąvartyne šalinamas atliekas, tai lems ženklų išlaidų padidėjimą.
3.2	Po mechaninio rūšiavimo likusias šalintinas atliekas didžiąja dalimi sudaro atliekos, kurios Lietuvos atliekų tvarkymo sistemoje nėra atskirai surenkamos ir kurių paruošimui perdirbti / perdirbimui nėra sukurti pajėgumai.
3.3	Išaugus apdorojamų maisto-virtuvės atliekų kiekiui bus išnaudoti visi elektros energijos generacijos pajėgumai.
3.4	Valstybiniu mastu nėra sukurto prevencijos priemonių vertinimo metodikos, todėl nėra aišku kaip taikomos priemonės mažina atliekų susidarymą.
3.5	Valstybiniu mastu suplanuotas nepakankamas komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros poreikio finansavimas taps viena iš nustatytų uždavinių nepasiekiamumo arba ženklaus išlaidų augimo atliekų turėtojams sąlygų.
3.6	VERT patvirtinta komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodika lems atliekų tvarkymo būtinųjų sąnaudų padengimo, veiklos finansavimo problemas. Nusidėvėjus paramos lėšomis sukurtai infrastruktūrai jos atkūrimui nebus užtikrintas pakankamas finansavimas.
3.7	Valstybiniu mastu nepatvirtinus atliekų nebelaikymo atliekomis kriterijų inertinių bei kt. atliekų srautams atliekų turėtojų išlaidos už atliekų tvarkymą ženkliai išaugs dėl taikomų taršos už sąvartyne šalinamas atliekas mokesčių.
3.8	Valstybiniu mastu nėra sukurta iš žaliųjų, maisto-virtuvės atliekų pagaminto komposto sertifikavimo tvarkos, todėl potencialių klientų pasitikėjimas produktais – ribotas, o tai atitinkamai veikia komposto realizavimo apimtį.
3.9	Nepakankamai gamintojų ir importuotojų organizacijų finansuojama sistema neleidžia užtikrinti tinkamo rūšiavimo infrastruktūros poreikio regiono atliekų turėtojams ir tinkamo MKA sraute esančių PA ir AŽ tvarkymo.
3.10	Gamintojų ir importuotojų organizacijos nefinansuoja pakuočių atliekų rūšiavimo kontrolės priemonių, o dėl prastos rūšiavimo kokybės (priemaišų) užteršiama dalis išrūšiuotų pakuočių, kas mažina pakuočių perdirbimo potencialą.

3.11	Gamintojų ir importuotojų organizacijos nefinansuoja elektros ir elektroninės įrangos perduotos pakartotinai panaudoti..
3.12	Valstybiniu mastu bus patvirtintas taršos mokestis už atliekų panaudojimą deginimo įrenginiuose, kas lems atitinkamo atliekų panaudojimo kainos augimą.
4.	Galimybės
4.1	Vykdant viešuosius žaliuosius pirkimus savivaldybių pirmenybė teikiama iš atliekų pagaminto komposto naudojimui, vykdant gėlynų priežiūrą ar kelių statybos darbus.
4.2	Šakų naudojimas katilinėse šilumos gamybai.
4.3	Kompostavimo proceso metu susidariusių atliekų ir kt. atliekų naudojimas energijai gauti ir užpildymo atliekomis veiklai vykdyti.
4.4	Taromatais surenkamų stiklinių pakuočių rūšių išplėtimas.
4.5	Tolimesnė atskiro maisto-virtuvės atliekų surinkimo sistemos plėtra, mechaninio rūšiavimo įrenginių modernizavimas sudarytų sąlygas PA ir AŽ sraute esančias plastiko pakuočių atliekas rinkti kartu su likutinėmis atliekomis ir jas efektyviai išrūšiuoti mechaninio apdorojimo įrenginiuose.
4.6	Perkolato pertekliaus panaudojimas energetinių laukų trešimui ar kitiems poreikiams
4.7	Gamintojų atsakomybės principų išplėtimas tekstilės atliekomis, baldams, asmens higienos priemonėms.

Šaltinis: sudaryta autorių

Atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija

Atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija Lietuvoje ir kitose ES šalyse planuojama ir plėtojama remiantis ES lygiu nustatytais tikslais bei uždaviniais, kurie nukreipti į atliekų susidarymo mažinimą, maksimalų galimą pakartotinį panaudojimą ir perdirbimą bei minimalų šalinimą. ES lygiu atliekų tvarkymo sektoriuje siekiama skatinti žiedinę ekonomiką, kurioje atliekos būtų laikomos vertingais ištekliais, o jų tvarkymas darytų kuo mažesnę neigiamą poveikį aplinkai.

38 lentelė. ES atliekų prevencijos ir tvarkymo užduotys

Taikymo sritis	Direktyva	Užduotis	Terminas
Komunalinės atliekos	2018/851	Komunalinių atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui ir perdirbimas	≥ 55 % 2025 m.
			≥ 60 % 2030 m.
			≥ 65 % 2035 m.
	2018/850	Komunalinių atliekų šalinimas sąvartyne	≤ 10 % 2035 m.
Pakuotės ir pakuočių atliekos	2018/852	Pakuočių atliekų perdirbimas	≥ 65 %
		Plastiko pakuočių perdirbimas	≥ 50 %
		Medienos pakuočių perdirbimas	≥ 25 %
		Juodųjų metalų pakuočių perdirbimas	≥ 70 % 2025 m.
		Aliuminio pakuočių perdirbimas	≥ 50 %
		Stiklo pakuočių perdirbimas	≥ 70 %
		Popieriaus ir kartono pakuočių perdirbimas	≥ 75 %
		Pakuočių atliekų perdirbimas	≥ 65 %
		Plastiko pakuočių perdirbimas	≥ 55 %
		Medienos pakuočių perdirbimas	≥ 30 %
		Juodųjų metalų pakuočių perdirbimas	≥ 80 % 2030 m.
		Aliuminio pakuočių perdirbimas	≥ 60 %
		Stiklo pakuočių perdirbimas	≥ 75 %
		Popieriaus ir kartono pakuočių perdirbimas	≥ 85 %
		Nepavojingų statybos ir griovimo atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui, perdirbimas ir kitoks medžiagų panaudojimas, įskaitant užpildymo operacijas.	≥ 70 % 2020 m.
Elektros ir elektroninė įranga	2012/19/EU	Minimalus surinkimo lygis nuo pateikimo rinkai	65 % nuo 2019 m.

		Minimalus surinkimo lygis nuo susidariusio kiekio	85 %	
Baterijos ir akumuliatoriai	2006/66/EC	Minimalus surinkimo lygis	45 %	nuo 2016 m.

Šaltinis: Eurostat¹⁸

2.1 Atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai bei uždaviniai

2.1.1 Atliekų tvarkymo sektoriui nacionaliniu mastu nustatyti uždaviniai

ES mastu patvirtintos atliekų prevencijos ir tvarkymo uždutys yra įtrauktos į Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. planą, todėl jo pagrindu formuojamos Birštono sav. savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo uždutys.

39 lentelė. VATPT nustatytos KA tvarkymo uždutys

VATPT punktas	Uždutis	Terminas	Igyvendinimo atsakomybės pasiskirstymas
260.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistema kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje, planuojant įrenginių plėtrą ir pajėgumus, turi būti organizuojama atskirai surenkant atliekas taip, kad būtų įgyvendintos šios valstybinės uždutys		
260.1	Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį	≥ 55 % 2025 m.	Igyvendina Lietuvos valstybė
260.2	Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį	≥ 60 % 2030 m.	
260.3	Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį	≤ 5 % 2030 m.	Igyvendina Birštono sav. / ARATC
261.	Komunalinių atliekų tvarkymas turi būti organizuojamas taip, kad skatintų atliekas tinkamai paruošti pakartotinai naudoti ir perdirbti. Savivaldybės visiems komunalinių atliekų turėtojams turi užtikrinti atliekų surinkimo ir rūšiavimo galimybę, aprūpinti priemonėmis, atsižvelgdamos į Atliekų tvarkymo įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus.		
261.1	Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis turi sudaryti ne mažiau kaip:	≥ 60 % 2023 m.	Igyvendina Birštono sav. / ARATC
		≥ 65 % 2024 m.	
		≥ 70 % 2025 m.	
		≥ 75 % 2026 m.	
		≥ 80 % 2027 m.	
261.2	Aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose daugiau nei 2000 gyventojų, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą.	- 2024 m.	

¹⁸ ES lygiu atliekų tvarkymo sektoriui nustatyti tikslai ir uždaviniai, URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/targets>

261.3	Sudaryti galimybę surinkti buityje susidarančias išrūšiuotas statybines atliekas.	-	2027 m.
261.4	Atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas.	-	2027 m.
261.5	Aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis.	-	2025 m.
261.6	Užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas).	-	2025 m.
261.7.1	Gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose, atliekų surinkimo aikštelėse, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių pastatyti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius vadovaujantis aplinkos ministro nustatyta tvarka.	-	2027 m.
261.7.2	Kolektyviniuose soduose pastatyti, jei trūksta, kolektyvinius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius ir užtikrinti, kad jie būtų ištuštinami laiku.	-	2027 m.
261.7.3	Individualių gyvenamųjų namų gyventojams pastatyti individualius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) surinkimo konteinerius arba užtikrinti kitas gyventojams patogias antrinių žaliavų surinkimo priemones, taip pat užtikrinti, kad konteineriai būtų ištuštinami laiku.	-	2027 m.
261.7.4	Pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės).	-	2027 m.

261.7.5	Išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų;	-	2027 m.	
263 Siekiant, kad atliekos taptų produktais ir kad jie būtų tinkami naudoti be pradinio apdirbimo, planuojama:				
263.3	Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą;	-	2027 m.	Įgyvendina Birštono sav. / ARATC

Šaltinis: sudaryta autorių

2.1.2 Birštono sav. atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai bei uždaviniai

Ilgalaikė atliekų tvarkymo vizija apima tvarios žiedinės ekonomikos kūrimą, kai susidarančios atliekos naudojamos pakartotinai, perdirbamos arba panaudojamos iki didžiausios įmanomos vertės. Siekiant įgyvendinti šią viziją, atliekų tvarkymo strategija turi būti integruota į visus visuomenę liečiančius aspektus, įskaitant produktų gamybą, vartojimą ir atliekų tvarkymą. Produktų gamybos srityje būtina orientuotis į tvarių medžiagų naudojimo skatinimą, atliekų susidarymo mažinimą geriau projektuojant gaminius bei atliekų prevencijos programų įgyvendinimą. Atliekų tvarkymo srityje didžiausias dėmesys turi būti skiriamas siekiant maksimaliai padidinti pakartotinio naudojimo ir perdirbimo apimtį, kad atliekos nebūtų šalinamos ar naudojamos deginimo įrenginiuose. Atitinkamų rezultatų galima pasiekti tobulinant ir plečiant rūšiuojamojo surinkimo sistemas, investuojant į apdorojimo, paruošimo perdirbti, perdirbimo infrastruktūrą ir kuriant naujas technologijas. Atliekoms paversti energija technologijas galima panaudoti energijai iš atliekų išgauti, tuo pačiu sumažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Tačiau šios technologijos turėtų būti laikomos paskutine išeitimi po atliekų mažinimo, pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo. Apibendrinant galima teigti, kad ilgalaikė atliekų tvarkymo vizija – sukurti uždaro ciklo sistemą, kurioje atliekos būtų tvarkomos kaip išteklių, o atliekų susidarymas būtų kuo mažesnis, siekiant tausoti aplinką ir skatinti tvarią plėtrą.

Birštono sav. pagrindinis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas – užtikrinti, kad viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, prieinama ir atitiktų ilgalaikę atliekų tvarkymo viziją.

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetais bei siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotis, nustatomi Birštono sav. atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai iki 2027 m.:

1. Skatinti tvarią komunalinių atliekų susidarymo prevenciją;
2. Plėsti komunalinių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje bei rūšiuojamąjį surinkimą;
3. Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų, perdirbamų komunalinių atliekų kieki ir mažinti šalinimą.

Birštono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane nustatyti tikslai prisidės įgyvendinant Lietuvos Respublikos vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 patvirtinto [2021-2030 metų Nacionalinio pažangos plano](#) 6 tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ 6.10 uždavinį „Mažinti susidarančių atliekų kieki ir efektyviai jas tvarkyti“.

Tikslai taip pat prisidės prie 2023 m. balandžio 5 d. Alytaus regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. K-19 patvirtinto [2022-2030 metų Alytaus regiono plėtros plano](#) 2 tikslo „Gerinti gyvenamosios aplinkos tvarumą“ 2.2 uždavinio „Sudaryti sąlygas gerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę“ ir 2023 m. vasario 23 d. Kauno regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 6KS-8 patvirtinto [2022-2030 metų Kauno regiono plėtros plano](#) 1 tikslo „Švelninti įtaką klimato kaitai ir didinti atsparumą klimato kaitos poveikiui“ 1.1 uždavinio „Mažinti į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį“ įgyvendinimo.

Tvarumo keliu

40 lentelė. Atliekų tvarkymo tikslai

Nr .	Uždaviniai	Rodiklis	Reikšmė	Vertinanti organizacija	Vertinimo pagrindas	Vertinimo terminas
1 tikslas. Skatinti tvarią komunalinių atliekų susidarymo prevencija						
1.1	Iki 2027 m. sumažinti maisto-virtuvės atliekų susidarymą	Vienam gyventojui susidarantis maisto-virtuvės atliekų kiekis 2027 m.	$\leq 128 \text{ kg / gyv.}$	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
1.2	Iki 2027 m. sumažinti žaliųjų atliekų susidarymą	Vienam gyventojui susidarantis žaliųjų atliekų kiekis 2027 m.	$\leq 151 \text{ kg / gyv.}$	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
1.3	Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidaranti PA ir AŽ kiekis augtų lėčiau nei vidutiniškai Lietuvoje	Lietuvoje ir Birštono sav. vienam gyventojui susidaranti PA ir AŽ kiekio pokytis lyginant su praėjusiais metais 2023-2027 m.	$(A) < (L)^{19}$	ARATC	ARATC, AAA, valstybės duomenų agentūra kaupiami duomenys	Kiekvienais metais iki 2028 m.
1.4	Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidaranti tekstilės atliekų kiekis neviršytų 2021 m. ES vidurkio	Vienam gyventojui susidarantis tekstilės atliekų kiekis 2027 m.	$\leq 40 \text{ kg / gyv.}$	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
1.5	Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidaranti higienos priemonių atliekų (pvz. sauskėlių) kiekis būtų mažesnis nei 2021 m.	Vienam gyventojui susidarantis higienos priemonių atliekų (pvz. sauskėlių) atliekų kiekis 2027 m.	$< 30 \text{ kg / gyv.}$	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
1.6	Užtikrinti, kad komunalinių atliekų susidarymas 2023-2027 m. laikotarpiu augtų lėčiau nei 2014-2021 m.	Vidutinis KA susidarymas 2022-2027 m.	$< 1,7\% / \text{metus}$	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.

¹⁹ Rodiklio reikšmė nustatoma ir palyginama kiekvienais metais. Rodiklio santrumpos: L – PA ir AŽ kiekio susidarančio vienam gyv. pokytis (proc.) Lietuvoje, A – PA ir AŽ kiekio susidarančio vienam gyv. pokytis (proc.) Birštono sav.

Tvarumo keliu

1.7	Užtikrinti, kad Birštono sav. iki 2027 m. bešeimininkų atliekų kiekis ir šiukšlinimo atvejų skaičius būtų mažesnis nei vidutiniškai 2020-2022 m.	Bešeimininkų atliekų kiekis 2027 m. 50 % mažesnis nei vidutiniškai 2020-2022 m.	< 50 % (2020-2022 m.) kiekio, t..	Birštono sav.	Birštono sav. kaupiami duomenys	2028 m.
2 tikslas. Plėsti komunalinių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje bei rūšiuojamąjį surinkimą						
2.1	Iki 2027 m. padidinti namų ūkiuose sukompostuotų bei rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto-virtuvės, žaliųjų atliekų dalį lyginant su susidarymu	Rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto-virtuvės atliekų, žaliųjų atliekų ir susidarančių maisto-virtuvės, žaliųjų atliekų kiekio santykis 2027 m.	≥ 75 %	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
2.2	Iki 2027 m. padidinti rūšiuojamuoju būdu surinktų PA ir AŽ dalį lyginant su susidarymu	Rūšiuojamuoju būdu surinktų PA ir AŽ ir susidarančių PA ir AŽ kiekio santykis 2027 m.	≥ 80 %	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
2.3	Padidinti rūšiuojamuoju būdu surinktų kitų atliekų dalį lyginant su susidarymu	Rūšiuojamuoju būdu surinktų kitų atliekų ir susidarančių kitų atliekų kiekio santykis 2027 m.	≥ 80 %	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
3 tikslas. Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų, perdirbamų komunalinių atliekų kiekį ir mažinti šalinimą						
3.1	Užtikrinti, kad pakartotinai panaudotų daiktų apimtys iki 2027 m. Birštono sav. išaugtų ne mažiau kaip 5 kartus	Pakartotinai naudoti perduotų daiktų kiekis 2027 m.	≥ 35 t.	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
3.2	Iki 2027 m. padidinti perduotų perdirbti / perdirbtų KA kiekį	Perduotų perdirbti / perdirbtų KA kiekis lyginant su susidarančiu KA kiekiu 2027 m.	≥ 55 %	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
3.3	Iki 2027 m. sumažinti Alytaus regiono nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų KA kiekį	Pašalintų KA dalis nuo susidarančių KA 2027 m.	< 8 %	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.
3.4	Iki 2027 m. sumažinti komunalinių atliekų tvarkymo veiklos poveikį aplinkai	Komunalinių atliekų tvarkymo veikloje susidarančios CO ₂ emisijos	t CO ₂ e	ARATC	ARATC kaupiami duomenys	2028 m.

Tvarumo keliu

2.2 Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės 2.2.1 Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021-2027 m.

41 lentelė. Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės

Nr.	Pavadinimas	Prioritetas	Vykdytojai	Terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. Eur
1 tikslas. Skatinti tvarią komunalinių atliekų susidarymo prevenciją						
1.1 uždavinys. Iki 2027 m. sumažinti maisto-virtuvės atliekų susidarymą.						
Maisto atliekų susidarymo prevencijos priemonės						
1.1.1	Bendradarbiauti kuriant ar viešinant maisto tiekimo grandinių trumpinimo priemones, pvz. vietinės maisto produkcijos pardavimo vietas (ekoturgelius).	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,13
1.1.2	Tarptautinės informavimo apie maisto švaistymą dienos proga (rugsėjo 29 d.) rengti informacines kompanijas apie maisto-virtuvės atliekų prevenciją, atsakingą apsipirkimą, laikymą, rūšiavimą ir pan.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,15
1.1.3	Rengti mokymus švietimo įstaigų valgyklų darbuotojams apie maisto ir virtuvės atliekų prevenciją	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,25
1.1.4	Švietimo įstaigų valgyklose taikyti švediško stalo principą	Aukštas	Savivaldybė	2026 m.	Savivaldybės, ES fondų, kitos lėšos	~ 0,5
1.1.5	Rengti sveikos mitybos, maisto tvarumo, maisto švaistymo prevencijos edukacijas švietimo ir kitose įstaigose bei ekskursijas mokiniams pas vietinius maisto gamintojus ir augintojus	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,15
1.1.6	Parengti ir platinti rekomendacijas, praktinius patarimus kaip sumažinti maisto-	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,08

Tvarumo keliu

	virtuvės atliekų kiekį namuose, maitinimo įstaigose, renginiuose (maisto planavimas, apgalvotas apsipirkimas namams ir išsinešimui, porcijų nustatymas, protingas laikymas, užšaldymas, likučių panaudojimas, pasidalijimas maisto pertekliumi, produktų ženklavimo „Tinka vartoti iki“ ir „Geriausias iki ...“ skirtumai ir kt.).					
Virtuvės atliekų susidarymo prevencijos priemonės						
1.1.7	Parengti rekomendacijas ir praktinius patarimus kaip išvengti ar sumažinti virtuvės (pvz. lupenos, žievės, kaulai ir kitos maisto ruošimo atliekos) atliekų susidarymą.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,03
1.2 uždavinys. Iki 2027 m. sumažinti žaliųjų atliekų susidarymą.						
1.2.1	Įgyvendinti vejų pjovimo robotizacijos projektą – savivaldybės viešųjų erdvių, parkų vejas pjauti naudojantis vejų pjovimo robotais.	Aukštas	Savivaldybė	2026 m.	Savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	1,00
1.2.2	Aptarnaujant viešas teritorijas skatinti taikyti nupjautos žolės ir šakų mulčiavimo praktiką (pvz., ją paskleisti ar naudoti mulčiavimui aplink krūmus ar medžius).	Aukštas	Savivaldybė	2025-2027 m.	Savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,18
1.2.3	Sėjant vejas viešose teritorijoje skatinti naudoti žemaūgių žolių sėklas, imituojančias natūralius žolynus taip sumažinant pjaunamų vejų plotus ar vejų pjovimo dažnumą.	Aukštas	Savivaldybė	2025-2027 m.	Savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,38
1.2.4	Įvertinti šakų, medienos ir viešųjų erdvių tvarkymo atliekų naudojimo biokuro gamybai galimybes.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	~0,25
1.3 uždavinys. Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidarantių PA ir AŽ kiekis neviršytų Lietuvos vidurkio.						

Tvarumo keliu

1.3.1	Savivaldybių traukos centruose, parkuose ir kt. įrengti viešąsias geriamojo vandens stoteles siekiant išvengti plastiko pakuočių atliekų.	Aukštas	Savivaldybė	2027 m.	Savivaldybės, ES fondų ir kitos lėšos	1,00
1.3.2	Specialių akcijų metu gyventojams dalinti daugkartinio naudojimo maisto bei daržovių ir vaisių pirkinių krepšelius bei kitas daugkartines talpas, galinčias pakeisti vienkartinio naudojimo plastiko gaminius.	Žemas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,25
1.3.3	Rengti pakuočių prevencijos, pakuočių ženklavimo, atsakingo apsipirkimo, aplinkai draugiškų pakuočių pasirinkimo, atsakingo dovanų ir siuntinių pakavimo edukacijas švietimo ir kitose įstaigose, ekskursijas mokiniams į pakuočių gamybos, perdirbimo įmones.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,20
1.3.4	Pasitelkiant informacinių technologinių sprendimus, atsakyti popierinių sąskaitų už Alytaus regiono savivaldybių teikiamas komunalines paslaugas jas pakeičiant elektroninėmis.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, savivaldybės, ES fondų kitos lėšos	~ 0,25
1.3.5	Sukurti informacinę kampaniją, raginančią gyventojus, maisto ir kitų atliekų rūšiavimui, namuose naudoti turimus plastikinius, popierinius maišelius, o ne pirkti naujus.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos ir kitos lėšos	~ 0,05
1.4 uždavinys. Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidarančių tekstilės atliekų kiekis neviršytų 2021 m. ES vidurkio						
1.4.1	Rengti tekstilės gaminių ženklavimo, atsakingo apsipirkimo, atnaujinimo ir priežiūros, pakartotinio naudojimo (dėvėtų rūbų parduotuvės, mainai, nuoma, taisymo), rūšiavimo edukacijas švietimo ir kitose įstaigose, ekskursijas mokiniams į tekstilės gamybos, dėvėtų drabužių tvarkymo įmones.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,13

Tvarumo keliu

1.5 uždavinys. Užtikrinti, kad Birštono sav. vienam gyventojui susidarančių higienos priemonių atliekų (sauskelnių) kiekis 2027 m. būtų mažesnis nei 2021 m.						
1.5.1	Birštono sav. registruotiems naujagimiams dovanoti daugkartinių sauskelnių komplektus.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, savivaldybių, ES fondų ir kitos lėšos	~ 2,48
1.5.2	Rengti aplinkai draugiškų vaikų priežiūros, slaugos ir asmeninės higienos priemonių ženklavimo, įsigijimo, naudojimo ir rūšiavimo edukacijas.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
1.6 uždavinys. Užtikrinti, kad kitų komunalinių atliekų susidarymas 2023-2027 m. laikotarpiu augtų lėčiau nei 2014-2021 m.						
1.6.1	Rengti elektros ir elektroninės įrangos, baterijų, buityje susidarančių pavojingų atliekų, baldų ir kitų gaminių ženklavimo, atsakingo apsipirkimo, atnaujinimo ir priežiūros, rūšiavimo edukacijas švietimo ir kitose įstaigose.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,15
1.6.2	Viešinti informaciją apie savivaldybių teritorijose veikiančias ne tik drabužių ir avalynės priežiūros, atnaujinimo ir pakartotinio naudojimo vietas, bet ir apie elektros ir elektroninės įrangos taisyklas, įrankių ir įrangos nuomos punktus, baldų atnaujinimo paslaugas, statybinių ir remonto priemonių likučių atidavimo vietas ir pan.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
1.6.3	Periodiškai rengti gyventojams nemokamas EEĮ taisymo ir tikrinimo dienas rūšiavimo centruose, daiktų mainų punktuose, įvairių renginių, akcijų metu.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
1.6.4	Organizuoti aplinkosauginius konkursus (pvz., dalintis savo gerąja praktika, kaip išvengti atliekų susidarymo ir už tai steigti prizus) tarp regiono ugdymo įstaigų, verslo centrų ar bendruomenių, kviesti dalyvauti	Vidutinis	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,18

Tvarumo keliu

	ekskursijose Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parke.					
1.6.5	Viešinti kuriamas antrinio daiktų, medžiagų panaudojimo, perdarymo ir perdirbimo platformas, tinklus, bendruomenes, ženklavimo sistemas	Žemas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,08
1.6.6	Dalyvauti, siūlyti temas susijusias su atliekų prevencija ir tvarkymu regioninėms ir nacionalinėms internetinėms tinklalaidėms, televizijos ir radijo laidoms ir pan.	Žemas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024-2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,08
1.7 uždavinys Užtikrinti, kad Birštono sav. iki 2027 m. bešeimininkų atliekų kiekis ir šiukšlinimo atvejų skaičius būtų mažesnis nei vidutiniškai 2020-2022 m.						
1.7.1	Identifikuoti labiausiai šiomis atliekomis teršiamas vietas ir jas nuolatos tikrinti, pastatyti reikiamus ženklus ar kitas priemones.	Aukštas	Savivaldybė	2024-2027 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 0,30
1.7.2	Kiekvienais metais viešų renginių metu, poilsiavietėse ir kitose viešose vietose organizuoti akciją „Kultūra be atliekų“, kurios metu gyvai gyventojams teikti informaciją kaip tvarkyti randamas atliekas, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, ir vengti šiukšlių susidarymo.	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2024-2027 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 0,15
1.7.3	Bendradarbiaujant su aktyvaus laisvalaikio gamtoje organizacijomis (dviratininkai, žygeiviai, gamtininkai ir t.t.), organizuoti bešeimininkų atliekų rinkimo akcijas.	Vidutinis	ARATC ir/ar Savivaldybė	2024-2027 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 0,05
1.7.4	Įrengti vaizdo stebėjimo kameras, kurių pagalba būtų pastebimi neteisėti atliekų tvarkymo ir šiukšlinimo atvejai bei skiriamos administracinės nuobaudos.	Aukštas	Savivaldybė	2027 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 1,10

Tvarumo keliu

1.7.5	Skatinti savanoriškas „gamtos patrulių“ platformas, akcijas, iniciatyvas, viešinti jų veiklą, konsultuoti atliekų tvarkymo klausimais.	Vidutinis	ARATC ir/ar Savivaldybė	2024-2027 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 0,05
1.7.6	Atnaujinant ar įrengiant naujas šiukšliadėžes viešose vietose, jos turi būti su skyriumi nuorūkomis ir apsauga nuo paukščių.	Aukštas	Savivaldybė	2025 m.	Savivaldybės, kitos lėšos	~ 1,25
2 tikslas. Plėsti komunalinių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje bei rūšiuojamąjį surinkimą						
2.1 uždavinys. Iki 2027 m. padidinti namų ūkiuose sukompostuotų bei rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto-virtuvės, žaliųjų atliekų dalį lyginant su susidarymu.						
Maisto-virtuvės atliekų rūšiuojamojo surinkimo / kompostavimo priemonės						
2.1.1	Įvertinti galimybes taikyti diferencijuotą vietinę rinkliavą už mišrių ir maisto atliekų tvarkymą.	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 1,25
2.1.2	Plėsti maisto-virtuvės atliekų surinkimo apimtis, gyvenvietėse, kuriose yra mažiau nei 2.000 gyventojų, atsižvelgiant į ekonominį efektyvumą.	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²⁰	~ 12,5
2.1.3	Plėsti maisto-virtuvės atliekų surinkimo apimtis, aprūpinant maisto-virtuvės atliekų konteneriais ir kibirėliais visus juridinius asmenis teritorijose, kur vykdomas maisto-virtuvės atliekų surinkimas.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²⁰	~ 5,01
2.1.4	Vykdyti nuolatinę maisto-virtuvės atliekų rūšiavimo stebėseną ir kontrolę.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,30
Žaliųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo / kompostavimo priemonės						
2.1.5	Skatinti žaliųjų ir maisto-virtuvės atliekų namudinį kompostavimą, kompostuojantiems atliekų turėtojams taikant mažesnę vietinę rinkliavą.	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos lėšos	~ 1,25

²⁰ Priemonė tinkama finansuoti regioninės pažangos priemonės NR. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ lėšomis

Tvarumo keliu

2.1.6	Atnaujinti bei papildyti rinkliavos mokėtojų registrus informacija apie kompostuojančius namuose namų ūkius, jiems suteiktas priemonės.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos lėšos	~ 0,13
2.1.7	Aprūpinti namudinio kompostavimo dėžėmis/konteineriais atliekų turėtojus.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²¹	~ 25,06
2.1.8	Parengti tinkamų kompostuoti maisto-virtuvės ir žaliųjų atliekų kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas ir išplatinti atliekų turėtojams.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,13
2.1.9	Teikti rekomendacijas dėl namudinio kompostavimo gerinimo priemonių naudojimo.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
2.1.10	Parengti namudinio kompostavimo kiekybinių apimčių vertinimo metodiką.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,50
2.1.11	Vykdyti nuolatinį namudinio kompostavimo monitoringą ir kontrolę.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos lėšos	~ 0,63
2.1.12	Įvertinti pagaminto namudinio komposto tolesnio naudojimo galimybes, vykdyti jo kokybės tyrimus, stebėseną bei viešinti rekomendacijas atliekų turėtojams.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,44
2.1.13	Bendradarbiauti su aukštojo mokslo ir švietimo įstaigomis, siekiant rasti papildomų namudinio komposto realizacijos būdų.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
2.2 uždavinys. Iki 2027 m. padidinti rūšiuojamuoju būdu surinktų PA ir AŽ dalį lyginant su susidarymu.						
2.2.1	Minimizavus maisto-virtuvės atliekų kiekį MKA sraute ir modernizavus mechaninio rūšiavimo liniją, siekti pagerinti surenkamų popieriaus PA ir AŽ kokybę, individualiose namų valdose plastiko ir metalo PA ir AŽ	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	-

²¹ Priemonė tinkama finansuoti pažangos priemonės NR. 02-001-06-10-02 „Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinių žaliavų panaudojimą“ lėšomis

Tvarumo keliu

	mesti į MKA kontenerius, o mėlynąjį pakuočių kontenerį skirti tik popieriaus PA ir AŽ.					
2.2.2	PA ir AŽ kontaineriais ir kitomis priemonėmis aprūpinti visus atliekų surinkimo paslaugą, gaunančius, atliekų turėtojus, įskaitant juridinius asmenis.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,75
2.2.3	Vykdyti nuolatinį PA ir AŽ kontainerių rūšiavimo monitoringą ir kontrolę.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,50
2.2.4	Vadovaujantis patvirtintais aplinkos ministro reikalavimais, įvertinus esamą kontainerių aikštelių tinklą, naujų aikštelių poreikį ir parengti naujas (interaktyvias) jų išdėstymo schemas.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 1,25
2.2.5	Juridiniams asmenims, ypač apgyvendinimo, turizmo paslaugų teikėjams, organizuoti mokymus, dalinimąsi gerąja patirtimi kaip tvarkyti veiklos metu susidarancias atliekas nuo jų susidarymo iki atidavimo tvarkytojui.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,13
2.2.6	Parengti reikalavimus viešų renginių organizatoriams kaip organizuoti atliekų, ypač pakuočių, tvarkymą viešų renginių metu (galima/negalima maisto, gėrimų tara, atliekų rūšiavimo surinkimo priemonės ir pan.).	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
2.2.7	Tobulinti bendradarbiavimo modelius su GIO organizuojant PA tvarkymo sistemą (pvz. atsakomybės, atskaitomybės, vystymo kryptys ir pan.).	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,25
2.3 uždavinys. Padidinti rūšiuojamuoju būdu surinktų kitų atliekų dalį lyginant su susidarymu.						
2.3.1	Įrengti informacines lentas skirtas informuoti bendro naudojimo kontainerių	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,50

Tvarumo keliu

	aikštelėmis besinaudojančius atliekų turėtojus apie tinkamą atliekų tvarkymą, atliekų surinkimo grafikus, rūšiavimo klaidas ir pan.					
2.3.2	Naujai gyvenamąją vietą Birštono sav. deklaruojantiems asmenims, pateikti atitinkamų savivaldybių atliekų tvarkymo atmintinę, ir, esant poreikiui, ir kitiems gyventojams, suteikti galimybę susitikti su konteinerinių aikštelių priežiūros specialistais.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,05
2.3.3	Statybos ir remonto darbus atliekantiems asmenims pateikti statybos ir griovimo bei kitų atliekų tvarkymo rekomendacijas ir atmintines.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,07
2.3.4	Įdiegti slaugos ir higienos priemonių (sauskelnių) atskiro surinkimo sistemą.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 2,51
2.3.5	Įvertinti galimybes iš gyventojų apvažiavimo būdu rinkti ir Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parke lengvatinėmis sąlygomis priimti asbesto turinčias stogų dangas.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,30
2.3.6	Įsigyti spec. transporto priemonę ar anstatą - mobilų konteinerį arba pirkti buityje susidarantių pavojingų atliekų surinkimo paslaugą	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²²	~ 3,76
2.3.7	Plėsti tekstilės atliekų rūšiavimo konteinerių tinklą.	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2025 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²²	~ 1,5
2.3.8	Papildoma rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra (pvz. naujų bendro naudojimo konteinerių aikštelių įrengimas).	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²²	~40

²² Priemonė tinkama finansuoti regioninės pažangos priemonės NR. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ lėšomis

Tvarumo keliu

3 tikslas. Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų, perdirbamų komunalinių atliekų kiekį ir mažinti šalinimą						
3.1 uždavinys. Užtikrinti, kad pakartotinai panaudotų daiktų apimtys iki 2027 m. Birštono sav. išaugtų ne mažiau kaip 5 kartus.						
3.1.1	Modernizuoti rūšiavimo centruose esančius daiktų mainų punktus – Mainukus	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²²	~ 4,5
3.1.2	Skatinti ir informuoti gyventojus, kad dar tinkamus naudoti nereikalingus baldus į rūšiavimo centrus pristatytų neišardytus.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,06
3.1.3	Už papildomą mokestį teikti nereikalingų, tinkamų naudoti, daiktų surinkimo paslaugas pagal individualius užsakymus.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	GIO, kitos lėšos	~ 0,13
3.1.4	Teikti mobilaus konteinerio paslaugą, kuriuo būtų sudarytos sąlygos daugiabučių namų gyventojams nemokamai atiduoti pakartotiniam naudojimui tinkamus daiktus.	Vidutinis	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos ²²	~ 0,05
3.1.5	Bendradarbiauti ir viešinti informaciją apie priekabų ar krovininių autobusų nuomotojus, kraustymo paslaugų teikėjus, kurie į daiktų mainų punktus pristato pakartotiniam naudojimui tinkamus daiktus.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,05
3.1.6	Už dar tinkamus naudoti nereikalingus daiktus, nustatant minimalų jų kiekį, neatlygintinai dalinti žaliųjų ar maisto atliekų kompostą.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,18
3.1.7	Daiktų mainų ir rengimo pakartotinai naudoti punkte TikoTiks, kaupti rankdarbiams tinkamas medžiagas (Antrinių žaliavų bankas), kurias įstaigos ar bendruomenės galėtų naudoti įvairioms veikloms; ir vykdyti eko-dizaino edukacijas.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,05
3.1.8	Bendradarbiaujant su ugdymo įstaigomis, sudaryti sąlygas jų mokiniams atlikti praktiką taisant, atnaujinant nereikalingus	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05

Tvarumo keliu

	daiktus, vertinti jų perdirbamumą, pataisomumą, ilgaamžiškumą, organizuoti eko-dizaino principais paremtų gaminių projektavimo projektus ar konkursus.					
3.1.9	Sudaryti patrauklias sąlygas naujų ir dėvėtų drabužių bei avalynės bei kitų prekių (namų apyvokos daiktų, baldų, elektros prietaisų ir pan.) pardavėjams, neparduotas prekes perduoti pakartotiniam naudojimui į daiktų mainų punktus.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2024 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,05
3.1.10	Savivaldybėje bent viename daiktų mainų punkte sudaryti sąlygas mainyti tinkamais naudoti remonto ir statybinių medžiagų ir priemonių likučiais.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,25
3.1.11	Bendradarbiaujant su įvairia taisymo, atnaujinimo veikla užsiimančiais asmenimis, restauruoti nereikalingus daiktus (pvz. baldus, dviračius), kurie tinkami naudoti pakartotinai ir atiduoti socialiai remtinoms grupėms ar senelių namams.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2023-2027 m.	Vietinės rinkliavos, kitos lėšos	~ 0,05
3.2 uždavinys. Iki 2027 m. padidinti perduotų perdirbti / perdirbtų KA kiekį.						
3.2.1	Atsiradus atitinkamoms GIO, su jomis sudaryti sutartis dėl tekstilės, baldų, sauskelnių atliekų tvarkymo ir perdavimo perdirbimui.	Aukštas	GIO, ARATC ir (ar) savivaldybė	2026 m.	GIO, vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 0,13
3.3 uždavinys. Iki 2027 m. sumažinti Alytaus regiono nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų KA kiekį.						
3.3.1	Įvertinti baldų ardymo atliekų naudojimą kietojo atgautojo biokuro gamybai ir jo tolimesnį naudojimą energijos gamybai biokatalinėse.	Vidutinis	ARATC ir (ar) savivaldybė	2025 m.	Vietinės rinkliavos ir kitos lėšos	~ 0,50
3.4 uždavinys. Iki 2027 m. sumažinti komunalinių atliekų tvarkymo veiklos poveikį aplinkai.						

Tvarumo keliu

3.4.1	Atliekų tvarkymo veiklose naudoti technologinę įrangą ir techniką naudojančią atsinaujinančios energetikos šaltinius.	Aukštas	ARATC ir (ar) savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 12,53
3.4.2	Taikyti atliekų vežimo efektyvumą didinančias technologijas surenkant KA ir informuojant gyventojus (skaitmenizavimas, išmanūs sprendimai, maršrutų optimizavimas ir pan.)	Aukštas	ARATC ir/ar Savivaldybė	2027 m.	Vietinės rinkliavos, ES fondų ir kitos lėšos	~ 5,01
1 tikslas	Skatinti tvarią komunalinių atliekų susidarymo prevenciją				Vietinės rinkliavos, savivaldybių GIO, ES fondų ir kitos lėšos	11,00
2 tikslas	Plėsti komunalinių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje bei rūšiuojamąjį surinkimą					98,92
3 tikslas	Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų, perdirbamų komunalinių atliekų kiekį ir mažinti šalinimą					23,59
Lėšų poreikis iš viso						133,51

2.2.2 Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai

Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai nustatomi atsižvelgiant į plane nustatytus tikslus bei uždavinius ir yra skirti tarpiniam plano įgyvendinimo progresui vertinti. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai nustatomi laikantys šių principų:

- turi atitikti nustatytus strateginius prioritetus;
- yra konkretūs ir išmatuojami;
- leidžia pateikti prasmingų įžvalgų apie plano įgyvendinimo eigą;
- yra paremti oficialiais duomenų šaltiniais.

Plano įgyvendinimo metu vertinamas pasirinktų kriterijų tinkamumas ir efektyvumas, siekiant, kad jie atitiktų besikeičiančius atliekų tvarkymo sektoriaus poreikius, peržiūrimi reguliariai (ne rečiau kaip kartą per metus).

42 lentelė. Plano įgyvendinimo vertinimo rodikliai

Nr .	Vertinimo rodiklis	Matavimo vnt.	Tarpiniai rezultatai			2027 m. uždavinys
			2024 m.	2025 m.	2026 m.	
1 tikslas. Skatinti tvarią komunalinių atliekų susidarymo prevencija						
1.1	Vienam gyventojui susidarantis maisto-virtuvės atliekų kiekis	kg / gyv.	≤ 138	≤ 135	≤ 132	≤ 128
1.2	Vienam gyventojui susidarantis žaliųjų atliekų kiekis	kg / gyv.	≤ 162	≤ 158	≤ 154	≤ 151
1.3	Lietuvoje ir Birštono sav. vienam gyventojui susidaranti PA ir AŽ kiekio pokytis lyginant su praėjusiais metais	kg / gyv.	(A) < (L)	(A) < (L)	(A) < (L)	(A) < (L) ²³
1.4	Vienam gyventojui susidarantis tekstilės atliekų kiekis	kg / gyv.	≤ 30	≤ 32	≤ 33	≤ 34
1.5	Vienam gyventojui susidarantis higienos priemonių atliekų (pvz. sauskėlių) atliekų kiekis	kg / gyv.	< 30	< 30	< 30	< 30
1.6	Vidutinis KA susidarymo pokytis 2022-2027 m.	Proc./ metus	< 1,7	< 1,7	< 1,7	< 1,7

²³ Rodiklio reikšmė nustatoma ir palyginama kiekvienais metais. Rodiklio santrumpos: L – PA ir AŽ kiekio susidarančio vienam gyv. pokytis (proc.) Lietuvoje, A – PA ir AŽ kiekio susidarančio vienam gyv. pokytis (proc.) Birštono sav.

Tvarumo keliu

1.7	Bešeimininkų atliekų kiekio pokytis lyginant su 2020-2022 m. vidurkiu	Proc.	< 20	< 30	< 40	< 50
2 tikslas. Plėsti komunalinių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje bei rūšiuojamąjį surinkimą						
2.1	Rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto-virtuvės atliekų, žaliųjų atliekų ir susidarančių maisto-virtuvės, žaliųjų atliekų kiekio santykis	Proc.	≥ 69	≥ 71	≥ 73	≥ 75
2.2	Rūšiuojamuoju būdu surinktų PA ir AŽ ir susidarančių PA ir AŽ kiekio santykis	Proc.	≥ 70	≥ 73	≥ 75	≥ 80
2.3	Rūšiuojamuoju būdu surinktų kitų atliekų ir susidarančių kitų atliekų kiekio santykis	Proc.	≥ 45	≥ 55	≥ 75	≥ 80
3 tikslas. Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų, perdirbamų komunalinių atliekų kiekį ir mažinti šalinimą						
3.1	Pakartotinai naudoti perduotų daiktų kiekis	tonos	-	-	-	≥ 35
3.2	Perduotų perdirbti / perdirbtų KA kiekis lyginant su susidarančiu KA kiekiu	Proc.	≥ 75	≥ 80	≥ 50	≥ 55
3.3	Pašalintų KA dalis nuo susidarančių KA	Proc.	< 11	< 10	< 9	< 8
3.4	Komunalinių atliekų tvarkymo veikloje susidarančių CO ₂ emisijų pokytis	t CO ₂ e	M < M + 1 ²⁴	M < M + 1	M < M + 1	M < M + 1

²⁴ CO₂ emisijos lyginant su praėjusiais metais.

2.3 Komunalinių atliekų tvarkymo 2023-2027 m. vertinimas

2.3.1 Komunalinių atliekų susidarymo prognozė

Komunalinių atliekų susidarymą veikia įvairūs veiksniai, iš kurių pagrindiniai tiesioginiai:

- **Gyventojų skaičius ir jo pokyčiai.** Vietovėse, kuriose gyvena daugiau gyventojų, susidaro daugiau atliekų.
- **Ekonominis vystymasis ir vartojimo modeliai.** Aukštesnis ekonomikos išsivystymo lygis dažnai koreliuoja su padidėjusiu vartojimu ir vartotojiškumu, dėl kurio susidaro daugiau atliekų.
- **Atliekų tvarkymo infrastruktūra ir praktika.** Atliekų tvarkymo infrastruktūros prieinamumas ir veiksmingumas atlieka lemiamą vaidmenį eliminuojant nelegalų atliekų šalinimą ar kt. tvarkymą bei veikia atliekų susidarymą.
- **Teisės aktų ir reguliavimo sistemos.** Vyriausybės politika, reglamentai ir teisės aktai, susiję su atliekų tvarkymu, gali reikšmingai paveikti atliekų susidarymo rodiklius.

Prognozuojant Birštono sav. komunalinių atliekų susidarymo ir tvarkymo pokyčius toliau atsižvelgiama į visus šiuos veiksniai.

Vertinant gyventojų skaičiaus pokytį Birštono sav remiamasi paskutinių 5 m. gyventojų skaičiaus pokyčio vidutiniais duomenimis, kadangi laikomasi nuostatos, kad jie geriausiai atspindi aktualias populiacijos tendencijas.

43 lentelė. Birštono sav. ir Alytaus regiono gyventojų skaičiaus pokyčio prognozė

Teritorija	2021	2023	2025	2027
Birštono sav.	4.128	4.120	4.102	4.083
Alytaus regionas iš viso	167.155	164.401	162.821	161.296

Šaltinis: sudaryta autorių

Komunalinių atliekų susidarymo vienam gyventojui prognozė parengta atsižvelgiant į istorinių atliekų susidarymo ir ekonominio vystymosi duomenų priklausomybę. Rengiant prognozę laikomasi nuostatos, kad Lietuvos BVP iki 2025 m. augs pagal [Europos Komisijos parengtą ekonominio vystymosi scenarijų](#), o nuo 2016 iki 2027 m. ekonomikos augimas bus artimas paskutinių 10 m. vidurkiui, t. y. sudarys ~2,2 proc.

44 lentelė. KA susidarymo vienam gyventojui prognozė

Teritorija	2021	2023	2025	2027
Birštono sav.	728	742	770	795
Alytaus regionas iš viso	477	487	505	521

Šaltinis: sudaryta autorių

Įvertinus Birštono savivaldybės gyventojų skaičiaus bei komunalinių atliekų susidarymo vienam gyventojui pokyčius parengtos komunalinių atliekų susidarymo savivaldybėje prognozės. Konservatyviu vertinimu augant šalies ekonomikai KA susidarymas Birštone 2027 m. turėtų išaugti iki ~3,2 tūkst. t. ir sudarys ~4 proc. visų regione susidarantių KA.

45 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo prognozė

Teritorija	2021	2023	2025	2027
Birštono sav.	3.004	3.057	3.157	3.245
Alytaus regionas iš viso	79.769	80.122	82.388	84.334

Šaltinis: sudaryta autorių

Komunalinių atliekų sudėties prognozė 2023-2027 m. parengta atsižvelgiant į keliamus atliekų susidarymo prevencijos tikslus bei planuojamas taikyti priemones. Vertinant komunalinių atliekų susidarymo laikomasi prielaidų, kad ateityje biologiškai skaidžių atliekų kiekis tenkantis vienam gyventojui nežymiai mažės (nuo 372 iki 356 kg /gyv.) dėl lokaliai taikomų prevencijos priemonių, tačiau ekonominiai pokyčiai ir vartojimo augimas toliau lems pakuočių atliekų kiekio augimą (nuo 180 iki 200 kg/ gyv.). Aukštas vartojimo lygis, infrastruktūros plėtra ir atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumo sąlygų gerinimas didins ir kitų atliekų (tekstilės, didžiųjų bei kt.) atliekų susidarymą (nuo 176 iki 238 kg /gyv.).

46 lentelė. Susidarančių komunalinių atliekų sudėties prognozė 2023-2027 m.

Atliekų kategorija	Susidariusios KA, tonos		
	2023	2025	2027
Savivaldybėje susidariusios KA	3.057	3.157	3.245
<u>Biologiškai skaidžios atliekos</u>	<u>1.521</u>	<u>1.488</u>	<u>1.454</u>
Žaliosios atliekos	662	639	617
Medienos atliekos	296	306	315
Maisto ir virtuvės atliekos	562	543	523
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	0	0	0
<u>Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos</u>	<u>756</u>	<u>786</u>	<u>818</u>
Popieriaus ir kartono atliekos	244	253	264
Plastikų atliekos	209	217	226
Kombinuotų pakuočių atliekos	22	22	23
Metalų atliekos	38	39	41
Stiklo atliekos	222	231	240
Mišrios pakuotės	-	-	-
Kitos pakuotės	22	23	24
Medinės pakuotės	-	-	-
<u>Kitos atliekos</u>	<u>781</u>	<u>883</u>	<u>973</u>
Inertinės atliekos	3	2	1
Tekstilės atliekos	127	133	139
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	19	22	24
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	0	0	0
Pavojingosios atliekos	4	5	5
Didelių gabaritų atliekos	243	295	356
Kitos atliekos (įskaitant higienos atliekas)	384	427	447

Šaltinis: ARATC

2.3.2 Komunalinių atliekų prevencija ir pakartotinis naudojimas

Atliekų prevencija arba atliekų mažinimas yra pagrindinė koncepcija siekiant tvaraus vystymosi. Pasaulyje, kovojančiame su aplinkosaugos iššūkiais, atliekų prevencija yra itin svarbi išteklių išsaugojimo, ekosistemų apsaugos ir neigiamo žmogaus veiklos poveikio aplinkai mažinimo strategijos dalis. Skatindama atsakingą vartojimą, efektyvią gamybą ir novatoriškus sprendimus, atliekų prevencija skatina perėjimą prie žiedinės ekonomikos ir atveria kelią ekologiškesnei atečiai, kadangi:

- padeda išsaugoti gamtos išteklius, tokius kaip mineralai, vanduo ir energija, mažinant žaliavų poreikį ir gavybos bei gamybos procesų poreikį;
- užkertant kelią atliekų išmetimui, ribojamas kenksmingų medžiagų, įskaitant teršalus ir šiltnamio efektą sukeliančias dujas, išmetimas į aplinką, taip sumažinant klimato kaitą, oro taršą ir vandens taršą;
- sumažindama aplinkos blogėjimą ir skatindama socialinį bei ekonominį stabilumą atitinka darnaus vystymosi principus.

Birštone atliekų prevencijos srityje planuojamas kompleksas į visuomenės švietimą, informavimą, atsakingą vartojimą ir pakartotinį naudojimą nukreiptų priemonių, kurios leistų užtikrinti, kad KA susidarymas 2023-2027 m. augtų lėčiau nei 2014-2020 m. Didžiausias dėmesys savivaldybėje skiriamas maisto-virtuvės, žaliųjų, pakuočių ir antrinių žaliavų, higienos priemonių prevencijai:

- **Maisto-virtuvės atliekų prevencijos** srityje be gyventojų švietimo ir informavimo taip pat siekiama užtikrinti, kad būtų: 1) rengiami mokymai švietimo įstaigų darbuotojams apie maisto ir virtuvės atliekų prevenciją, 2) platinamos rekomendacijos, praktiniai patarimai kaip sumažinti maisto-virtuvės atliekų susidarymą namų ūkiuose, maitinimo įstaigose ar renginiuose.
- **Žaliųjų atliekų prevencijos** srityje imamasi konkrečių veiksmų, padedančių išvengti žaliųjų atliekų susidarymo, t. y. planuojama: 1) aptarnaujant viešas teritorijas, taikyti nupjautos žolės ir šakų mulčiavimo praktiką, 2) sėjant vejas viešosiose teritorijose, skatinti naudoti žemaūgių žolių sėklas.
- **Pakuočių ir antrinių žaliavų** susidarymo vengimo srityje koncentruojamasi į vienkartinį pakuočių ar kt. medžiagų naudojimo atsisakymą: 1) dalinant daugkartinio naudojimo gaminius, 2) pasitelkiant informacinių technologinių sprendimus, atsisakyti popierinių sąskaitų už savivaldybėje teikiamas komunalines paslaugas jas pakeičiant elektroninėmis.
- **Higienos priemonių atliekų** susidarymo vengimo srityje planuojama: 1) Birštono savivaldybėje registruotiems naujagimiams neatlygintinai dovanoti daugkartinių sauskelnių komplektus bei sudaryti prieinamas sąlygas jiems įsigyti, 2) vykdyti visuomenės informavimo programas bei edukacijas apie asmeninės higienos priemonių ženklumą, įsigijimą, naudojimą ir rūšiavimą.

Atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei strateginiuose dokumentuose produktų ar jų sudedamųjų dalių paruošimas naudoti pakartotinai yra išskirtas kaip atskiras atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetas, todėl Birštono sav. numatoma vystyti paruošimo naudoti pakartotinai / pakartotinio naudojimo tinklų infrastruktūrą:

- modernizuoti rūšiavimo centruose esančius daiktų mainų punktus – Mainukus;
- įdiegti mobilaus konteinerio paslaugą, kuri sudarytų sąlygas daugiabučių namų gyventojams nemokamai atiduoti pakartotiniam naudojimui tinkamus daiktus;
- sudaryti sąlygas mainytis tinkamais naudoti remonto ir statybinių medžiagų ir priemonių likučiais.

Visos šios priemonės leis labiau integruoti pakartotinio naudojimo filosofiją ir praktiką į nusistovėjusį gyvenimo ritmą, t. y. sudarys geresnes ir patogesnes infrastruktūros prieinamumo sąlygas regiono gyventojams. Planuojama, kad įgyvendinus visas suplanuotas

pakartotinio naudojimo priemonės Birštono sav. iki 2027 m. pakartotinai panaudotų daiktų apimtys išaugs ne mažiau kaip 5 kartus.

2.3.3 Biologinių atliekų tvarkymas

ŽALIOSIOS ATLIEKOS

Birštono sav. iki 2027 m. siekiama padidinti namų ūkiuose sukompostuotų bei rūšiuojamuoju būdu surinktų žaliųjų atliekų dalį lyginant su susidarymu. Planuojama toliau skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis aprūpinant juos kompostavimo dėžėmis / konteineriais bei parengiant tinkamų kompostuoti maisto-virtuvės ir žaliųjų atliekų rekomendacijas.

MAISTO-VIRTUVĖS ATLIEKOS

Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plane numatyta užduotis – iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose daugiau nei 2.000 gyventojų, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose.

Birštono savivaldybėje prisiimami ambicingesni tikslai, todėl planuojama iki 2025 m. išplėsti maisto-virtuvės atliekų surinkimo apimtį, jas renkant iš gyventojų, turinčių mažiau nei 2.000 namų ūkių (jei tai bus ekonomiškai efektyvu) bei aprūpinti konteineriais ir kibirėliais visus juridinius asmenis teritorijose, kur vykdomas MA surinkimas. Laikomasi nuostatos, kad labiau nutolusiose mažos gyventojų koncentracijos teritorijose, kuriose MA surinkimas iš individualių valdų yra ekonomiškai neefektyvus, MA turėtų būti kompostuojamos.

2.3.4 Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas komunalinių atliekų perdirbimui ir antrinių žaliavų gamybai, prieš tai atskyrus netinkamas perdirbti atliekas. Atsižvelgiant į tai ir toliau būtina atskirti kuo daugiau PA ir AŽ rūšiuojamuoju surinkimo būdu, kadangi tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui nei išskirtos iš MKA srauto mechaninio rūšiavimo įrenginiuose, tol kol į MKA patenka reikšminga dalis maisto-virtuvės atliekų.

Siekiant šio tikslo, rūšiavimo konteineriais, Birštono sav. planuojama aprūpinti juridinius asmenis, ypatingą dėmesį skiriant apgyvendinimo ir turizmo paslaugų sektoriui. Siekiant geresnės rūšiavimo kokybės ir toliau planuojama įgyvendinti PA ir AŽ konteinerių rūšiavimo monitoringo ir kontrolės programas, organizuoti įvairius mokymus bei dalintis gerąja praktika. Plano įgyvendinimo laikotarpiu taip pat planuojama modernizuoti mechaninio rūšiavimo įrenginius, taip padidinant atskiriamų antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų kiekį bei kokybę prieš nukreipiant šias atliekas į perdirbimą, o netinkamų perdirbti plastiko atliekų tvarkymui įdiegti cheminio apdorojimo įrenginius skysto kuro gamybai (našumas – 1 t. per parą). Įgyvendinus maisto-virtuvės, žaliųjų atliekų pirminio rūšiavimo priemones ir sugebėjus reikšmingai sumažinti šių atliekų dalį MKA toliau planuojama plastiko, metalų, įskaitant pakuotes, atliekas rinkti kartu su MKA. Toks šių atliekų surinkimo būdas niekaip neigiamai nepaveiktų antrinių žaliavų kokybės bet leistų reikšmingai sumažinti su atliekų surinkimu ir transportavimu susijusį neigiamą poveikį aplinkai bei efektyviai išnaudoti modernizuotus mechaninio rūšiavimo įrenginius.

2.3.5 Kitų atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Remiantis Valstybiniu atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planu, savivaldybėms numatytos šios rūšiuojamųjų atliekų surinkimo plėtros užduotys:

- sudaryti galimybę surinkti buityje susidarančias išrūšiuotas statybines atliekas;
- atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų

- tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
- iki 2026 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingąsias atliekas;
 - užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės).

Siekiant VAPTP nurodytų užduočių įgyvendinimo, atskiras išvardintų atliekų surinkimas numatomas vykdyti per DGASA (bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą bei apmokestinamųjų gaminių tvarkymą). Gyventojams, taip pat bus siūlomi kiti atskiro surinkimo būdai – surinkimas apvažiavimo būdu.

Planuojama, kad buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų bei naudotų padangų tvarkymo veikla ir toliau bus organizuojama bendradarbiaujant su licencijuotomis elektros ir elektroninės įrangos bei padangų gamintojų ir importuotojų organizacijomis, kurios ir toliau vykdys įsipareigojimus, numatytus teisės aktų nustatyta tvarka.

RŪŠIAVIMO CENTRŲ TINKLO PLĖTRA

Rūšiavimo centruose šiuo metu surenkama didelė dalis inertinių ir statybos atliekų, tačiau dėl infrastruktūros trūkumo nepakankamai išnaudojamas pakartotinio naudojimo, perdirbimo potencialas. Atsižvelgiant į tai plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama modernizuoti Takniškių atliekų tvarkymo technologiniame parke esančią atliekų rūšiavimo aikštelę, įrengiant stoginę, įsigyjant įrenginius - manipulatorių, pakrovėją bei kt.

PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ SURINKIMAS IR TVARKYMAS

Planuojama, kad pavojingųjų atliekų surinkimas bus vykdomas rūšiavimo centruose ir apvažiavimo būdu bei pagal individualius užsakymus, o siekiant sumažinti šių atliekų susidarymą bus rengiamos atsakingo apsipirkimo, atnaujinimo ir priežiūros, rūšiavimo edukacijos švietimo ir kitose įstaigose.

Sudarant su gamintojais ir importuotojais ar jų įsteigtomis organizacijomis sutartis dėl KA tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, bus siekiama, kad pavojingųjų atliekų srautai, kuriuos techniškai ir organizaciniu požiūriu galima surinkti, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius kontenerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose

TEKSTILĖS ATLIEKŲ SURINKIMAS

Vertinama, kad įgyvendinus atliekų prevencijos ir tvarkymo plane numatytas priemones, 2027 m. vienam gyventojui susidarantis tekstilės atliekų kiekis nebus aukštesnis nei 34 kg/gyv.

Pakartotinam naudojimui tinkamų tekstilės atliekų dalis šiuo metu sudaro tik apie 10 proc. visos surinktos tekstilės, kadangi nei Lietuvos mastu, nei kaimyninėse šalyse nėra perdirbimo pajėgumų. Atsižvelgiant į tai iki 2027 m. planuojama įdiegti tekstilės atliekų perdirbimo įrenginius (I etapas – tekstilės išplaušinimo ir terminio formavimo įrenginiai).

2.3.6 Po pirminio rūšiavimo likusių komunalinių atliekų tvarkymas

Mišrios komunalinės atliekos kelia didelių iššūkių atliekų tvarkymo sistemoms tiek Lietuvoje, tiek ES. Šie iššūkiai yra susiję su MKA sudėtimi bei tvariomis atliekų tvarkymo praktikos galimybėmis, t. y. mišrios komunalinės atliekos apima daugybę medžiagų, įskaitant

organines atliekas, plastiką, popierių, stiklą, metalus ir kt., todėl dėl įvairios sudėties jas sunku rūšiuoti ir tvarkyti.

Birštono sav. MKA kiekvienais metais mažėja. 2021 m. MKA sudarė ~36 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų. MKA sudėtyje esančios maisto-virtuvės (33%), popieriaus ir kartono (8%), plastiko (9%), stiklo (5%), tekstilės (8%) ir kitos atliekos (30%) sudarė 93 proc. visų susidariusių MKA. Tikėtina, kad ateityje toliau vystant maisto-virtuvės atliekų, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, tekstilės atliekų pirminio rūšiavimo ir paruošimo perdirbti infrastruktūrą didžiausią iššūkį kels į MKA patenkančios kitos atliekos, kurių sudėtyje dominuoja higienos atliekos, pelenai, smulki inertinė frakcija ir biologinių atliekų likučiai. Siekiant spręsti klausimus susijusius su šių po rūšiavimo likusių atliekų tvarkymu, iki 2027 m. regione planuojama:

- Įdiegti biologinio apdorojimo įrenginiuose sauskėlių biologinio apdorojimo technologinį procesą.
- Įrengti perdirbimui ir energijos gamybai netinkamų atliekų (smulkiosios inertinės frakcijos po mechaninio ir biologinio apdorojimo, rūšiavimo ir kitų atliekų tvarkymo veiklų) stabilizavimo įrenginius su atskiru technologiniu procesu užpildymo atliekomis veiklai vykdyti, kuris apimtų biologinį, mechaninį apdorojimą, saugojimo vietos įrengimą ir kitus reikalingus procesus.
- Ruošti pelenus ir sąslavas užpildymo atliekomis arba Alytaus regiono nepavojingų atliekų sąvartyno perdengimo veikloms vykdyti.

Po pirminio ir antrinio rūšiavimo likusios energetinę vertę turinčios atliekos planuojama toliau naudoti atliekų deginimo įrenginiuose ir tik likusias, nepanaudojamas atliekas šalinti.

2.3.7 Komunalinių atliekų šalinimas

Susidariusios netinkamos perdirbti ir panaudoti atliekos ir toliau bus šalinamos nepavojingų atliekų sąvartyne, tačiau jų apimtis kiekvienais metais mažės. Siekiant dar labiau sumažinti atliekų šalinimo įrenginių ir procesų poveikį aplinkai ketinama parengti naują Alytaus regiono nepavojingų atliekų sąvartyno tvarkymo techninį projektą, kuriame būtų numatytos naujos aplinkosauginės ir eksploatacinės, aplinkos kokybės gerinimo, dujų surinkimo ir utilizavimo sistemos, teritorijos panaudojimo kitoms veikloms vykdyti ir kt. reikalingos priemonės.

2.3.8 Komunalinių atliekų tvarkymo prognozė

Siekiant įgyvendinti valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytus pirminio komunalinių atliekų rūšiuojamuoju surinkimo uždavinius iki 2027 m. ypatinga pažanga turės būti padaryta maisto-virtuvės namudinio kompostavimo, surinkimo bei tekstilės ir kitų atliekų (didelių gabaritų, higienos ir kt.) surinkimo srityje. Įgyvendinant numatytas užduotis atskirai surenkamų ir sukompostuotų atliekų kiekis turėtų išaugti nuo 47,6 iki 66,9 tūkst. t., t. y. beveik 20 tūkst. t.

47 lentelė. Komunalinių atliekų atskiro surinkimo prognozė 2023-2027 m.

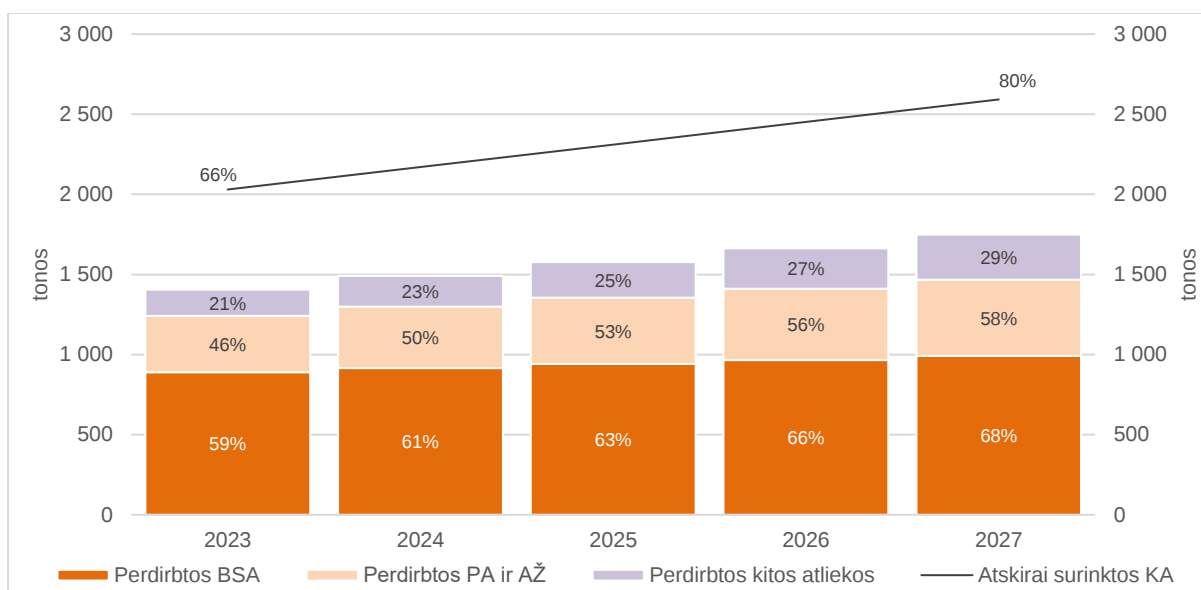
Atliekų kategorija	Susidariusios KA, tonos				Surinkta, sukompostuota KA dalis lyginant su susidarymu	
	2021	2023	2025	2027	2021 m.	2027 m.
Atskirai surenkamų, sukompostuotų KA dalis lyginant su susidarymu	63%	66%	72%	80%		
Savivaldybėje susidariusios KA	1.890	2.030	2.311	2.592	63%	80%
<u>Biologiškai skaidžios atliekos</u>	<u>1.154</u>	<u>1.187</u>	<u>1.254</u>	<u>1.321</u>	75%	91%
Žaliosios atliekos	652	641	620	598	97%	97%

Atliekų kategorija	Susidariusios KA, tonos				Surinkta, sukompostuota KA dalis lyginant su susidarymu	
	2021	2023	2025	2027	2021 m.	2027 m.
Atskirai surenkamų, sukompostuotų KA dalis lyginant su susidarymu	63%	66%	72%	80%		
Medienos atliekos	283	288	296	305	97%	97%
Maisto ir virtuvės atliekos	218	258	338	418	38%	80%
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	0	0	0	0	100%	100%
<u>Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos</u>	<u>461</u>	<u>507</u>	<u>598</u>	<u>690</u>	62%	84%
Popieriaus ir kartono atliekos	150	167	202	237	63%	90%
Plastikų atliekos	108	120	145	169	53%	75%
Kombinuotų pakuočių atliekos	6	7	10	12	29%	52%
Metallų atliekos	14	17	24	30	37%	75%
Stiklo atliekos	162	173	195	216	74%	90%
Mišrios pakuotės	-	-	-	-	0%	0%
Kitos pakuotės	22	22	23	24	100%	100%
Medinės pakuotės	-	-	-	-	0%	100%
<u>Kitos atliekos</u>	<u>274</u>	<u>336</u>	<u>458</u>	<u>581</u>	38%	60%
Tekstilės atliekos	33	40	55	69	27%	50%
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	18	19	21	24	100%	100%
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	0	0	0	0	100%	100%
Pavojingosios atliekos	2	3	4	5	56%	100%
Didelių gabaritų atliekos	221	243	295	356	100%	100%
Higienos atliekos	-	-	83	126	-	57%
Kitos atliekos	-	-	-	-	-	-

Šaltinis: ARATC

Net ir įgyvendinus valstybiniame plane 2027 m. nustatytus atskiro surinkimo užduotis pirminio rūšiavimo metu surinktų ir perdirbamų, pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekis regione sudarys ~54 proc. visų susidariusių atliekų, t. y. nepasieks valstybiniu mastu 2025 m. iškelto 55 proc. ribos vien pirminio rūšiavimo dėka.

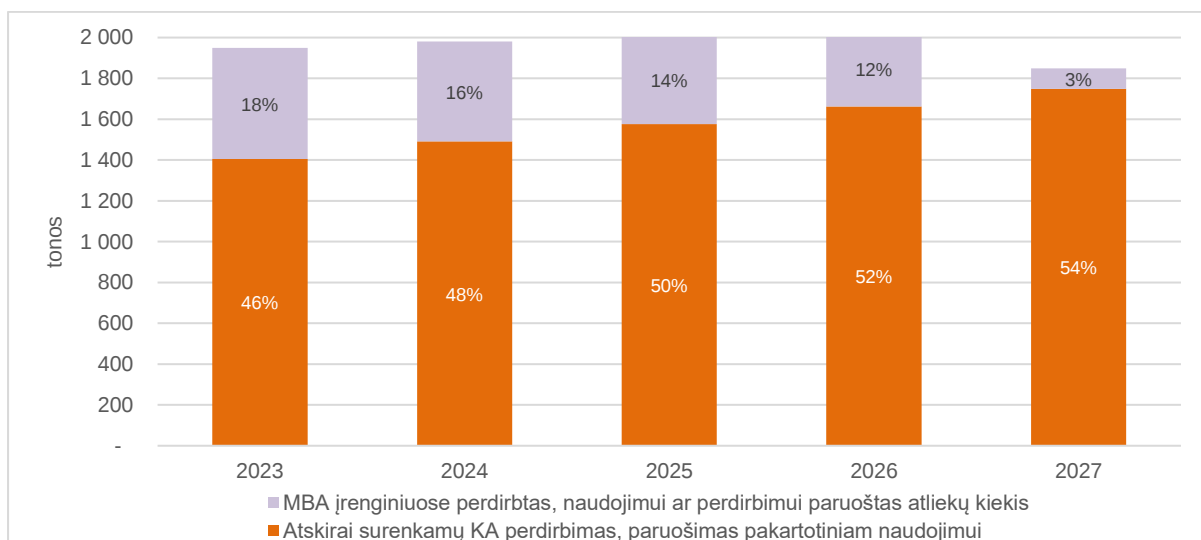
12 paveikslas. Rūšiavimo būdu surinktų ir pakartotiniam naudojimui paruoštų, perdirbtų atliekų kiekis

Šaltinis: sudaryta autorių

Nuo 2027 m. iš MKA atskirtos biologiškai skaidžios atliekos, mineralinės medžiagos nebebus laikomos perdirbamomis, o jų panaudojimas sąvartyno eksploatacijoje bus prilyginamas šalinimui, todėl valstybiniame plane nustatyti komunalinių atliekų perdirbimo ir paruošimo pakartotiniam naudojimui bei komunalinių atliekų šalinimo uždaviniai gali būti pasiekti tik nuosekliai įgyvendinant MBA įrenginių modernizavimo projektus, kurie leis apdoroti higienos atliekas, išgauti santykinai didesnę PA ir AŽ kiekį iš MKA, bei užpildymo operacijoms paruošti energetinės vertės neturinčias atliekas.

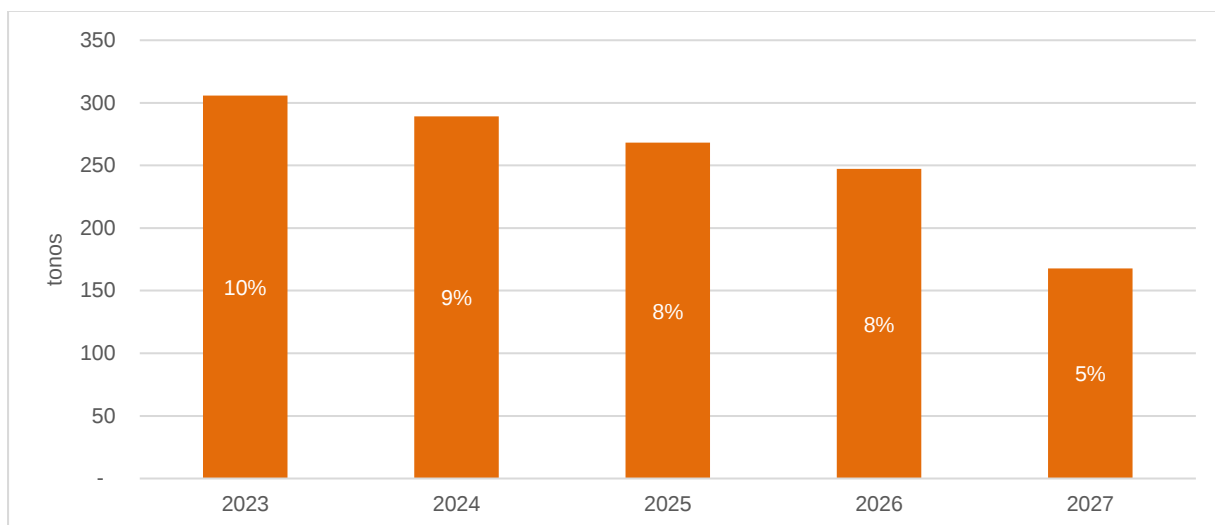
13 paveikslas. Pakartotiniam naudojimui paruoštų, perdirbtų atliekų kiekis

Šaltinis: sudaryta autorių

Pasiekus nustatytus pirminio rūšiavimo, perdirbimo ir paruošimo pakartotiniam naudojimui uždavinius sąvartyne šalintinų atliekų kiekis 2027 m. galėtų sumažėti iki 5 proc. visų susidarančių KA, priklausomai nuo atliekų panaudojimo deginimo įrenginiuose apimtys.

14 paveikslas. Sąvartyne šalinamų atliekų kiekis

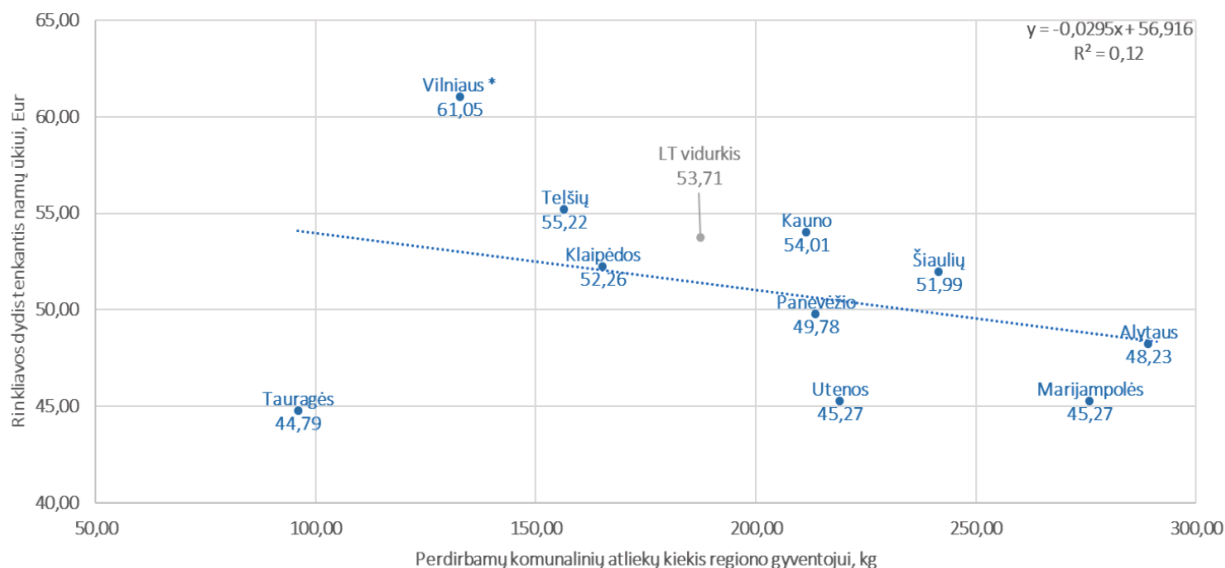

Šaltinis: sudaryta autorių

2.3.9 Poveikio vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas

Birštone atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane numatytos priemonės turės teigiamą poveikį atliekų turėtojų išlaidoms už komunalinių atliekų surinkimą ir atliekų tvarkymą. Planuojama, kad augančios pirminio rūšiavimo apimtys mažins namų ūkių išlaidas. Atitinkama rūšiavimo apimčių ir namų ūkių išlaidų priklausomybė pastebima atliekų tvarkymo regionų masteliu.

15 paveikslas. Vidutinių namų ūkių išlaidų ir pirminio rūšiavimo apimčių santykis

Šaltinis: LRATCA

Augant pirminio rūšiavimo apimtims mažės mišrių komunalinių atliekų kiekis, todėl atitinkamai mažės atliekų tvarkymo (pvz. panaudojimo deginimo įrenginiuose, taršos mokesčio ir kt.) sąnaudos, o didžiąją dalį pirminio rūšiavimo metu surinktų atliekų tvarkymo privalės finansuoti gamintojų ir importuotojų organizacijos. 2027 m. pakankama apimtimi atskyrus maisto – virtuvės atliekas ir pradėjus rinkti plastiko atliekas kartu su MKA, mišriame sraute šiuo metu esančių pakuočių atliekų tvarkymo išlaidas privalės padengti gamintojai ir importuotojai, todėl MKA tvarkymo išlaidos mažės. Ilgainiui gamintojų

atsakomybė bus pradėta taikyti ir tekstilės, baldų atliekoms, todėl jų tvarkymas bus finansuojamas gamintojų ir importuotojų organizacijų lėšomis.

Namų ūkių išlaidas neigiamai reikšmingiausiai veiks augantys ir nauji mokesčiai (pvz. taršos mokestis už sąvartyne šalinamas atliekas, taršos mokestis už deginimo įrenginiuose panaudojamas atliekas), investicijos į savivaldybės bei regioninę infrastruktūrą bei naujos infrastruktūros eksploatacija. Regione planuojamos šios didžiausią reikšmę turinčios investicijos:

- Rūšiavimo centrų Marcinkonyse, Krosnoje, Stakliškėse įrengimas (1,2 mln. Eur);
- Kompostavimo aikštelių Druskininkuose ir Prienuose rekonstravimas bei papildomos technikos įsigijimas (3,35 mln. Eur);
- Mechaninio rūšiavimo įrenginių modernizavimas (1,7 mln. Eur);
- Tekstilės atliekų perdirbimo įrenginių diegimas (1,5 mln. Eur);
- Takniškių atliekų tvarkymo technologijų parke esančios atliekų rūšiavimo aikštelės modernizavimas (0,5 mln. Eur);
- Netinkamų perdirbimui ir energijos gamybai atliekų stabilizavimo įrenginių įdiegimas (2 mln. Eur).

Alytaus regiono savivaldybės KA tvarkymo infrastruktūros vystymo ir eksploatavimo išlaidas dalinasi solidariai, todėl išlaidų pokyčio poveikis nagrinėjamas regioniniu mastu. Vertinama, kad atitinkama infrastruktūra padidins regionines komunalinių atliekų tvarkymo išlaidas ~0,85 mln. Eur per metus. Sutaupymai, susiję su nustatytų uždavinių įgyvendinimu, taršos mokesčių, įrenginių eksploatacijos, atliekų surinkimo sąnaudų bei kt. sutaupymais galėtų siekti ~0,9-1,0 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad namų ūkių išlaidų sutaupymai būtų neženklūs, o paslaugų įkainiai nepakitę. Kitą vertus labai tikėtina, kad alternatyviu infrastruktūros nevystymo atveju namų ūkių išlaidos ateityje augtų.

48 lentelė. Vidutinės namų ūkių vietinės rinkliavos išlaidos Alytaus regione²⁵

Savivaldybė	Vidutinės VR išlaidos, Eur/namų ūkis, 2021 m.	Vidutinės VR išlaidos, Eur/namų ūkis, 2027 m.
Alytaus m.	49,72	48,73
Alytaus r.	42,90	42,04
Birštono	46,14	45,22
Druskininkų	41,12	40,3
Lazdijų r.	41,55	40,72
Prienu r.	58,16	57,00
Varėnos r.	46,31	45,38

Šaltinis: ARATC

Komunalinių atliekų tvarkymo paslauga iki 2023 m. buvo vienintelė viešoji paslauga, kurios kaina nereguliuojama. Siekiant sukurti efektyvesnę KA tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą, 2021 m. gruodžio 23 d. priimti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimai (įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d.) dėl reguliuojamos komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros įvedimo, suteikiant papildomas funkcijas nepriklausomai reguliavimo institucijai – Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (VERT).

Nuo 2023 m., įsigaliojus naujam reguliavimui, VERT pagal patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodiką nustatys regionines komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainas ir prižiūrės, kaip jos taikomos. Regioninė kaina bus nustatoma 3

²⁵ Vertiniame neatsižvelgiama į infliacijos poveikį išlaidoms

metų laikotarpiui, kurią sudarys ARATC reguliuojama kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis. Į regioninę kainą nebus įskaičiuojama:

- komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudos;
- komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudos;
- komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo sąnaudos.

Visos planuojamos vykdyti, vykdomos ar įvykdytos investicijos, susijusios su reguliuojama veikla, privalės būti pagrįstos ir suderintos su VERT. Taip pat, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo pakeitime numatyta, kad ARATC privalės sumokėti VERT 0,95 proc. praėjusių kalendorinių metų reguliuojamos veiklos pajamų.

Birštono savivaldybės taryba, atsižvelgiant į VERT nustatytą regioninę kainą, taip pat, vadovaujantis 2013 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 711 dėl vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo bei savivaldybių vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo teisės aktais, pridėdamos savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas ir komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir vežimo paslaugų kainą, privalės pagal naują tvarką nustatyti rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius.

Nustatant vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą ypatingai svarbu išlaikyti LR atliekų tvarkymo įstatyme nustatytus proporcingumo, nediskriminavimo bei solidarumo principus. Pastarasis principas reiškia, kad palankesnes sąlygas dėl ekonominių, gyvenamosios vietos, atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių ar kitų priežasčių turintys komunalinių atliekų turėtojai prisideda prie komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo. Solidarumo principo įgyvendinimas yra svarbus, nes:

- Solidarumas atliekų tvarkymo srityje skatina socialinę sanglaudą, skatindamas kolektyvinę atsakomybę ir įvairių suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą vykdant atliekų mažinimo pastangas, perdirbimo programas ir bendruomenines iniciatyvas. Solidarumas didina bendruomenės įsitraukimą, dalyvavimą ir sąmoningumą, todėl stiprėja bendros atsakomybės ir bendrų tikslų jausmas.
- Padeda siekiant ilgalaikio tvarumo atliekų tvarkymo praktikoje. Principu pripažįstama, kad atliekų tvarkymas yra ne tik individualus ar vietos klausimas, bet ir bendra atsakomybė, kuri peržengia geografines ribas. Skatindamas bendradarbiavimą, dalijimąsi žiniomis ir bendrų sprendimų priėmimą, solidarumas padeda sukurti veiksmingesnes ir tvaresnes atliekų tvarkymo sistemas, kurios gali spręsti didėjančio atliekų susidarymo ir besikeičiančių aplinkosaugos iššūkių problemas.

Bendrai solidarumo principas pripažįsta su atliekomis susijusių iššūkių tarpusavio ryšį ir pabrėžia kolektyvinių veiksmų, sąžiningumo ir tvarumo svarbą. Tai leidžia plėtoti visa apimančią ir atsakingą atliekų tvarkymo praktiką, kuri tausoja aplinką, skatina socialinį teisingumą ir tausoja išteklius ateities kartoms.

1 Priedas

Atliekų tvarkymo sutartys

Organizacija	Sutarties dalykas	Sutarties data	Sutarties Nr.
UAB Žalvaris	Pavojingų atliekų surinkimo iš Alytaus regiono didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, jų vežimo ir sutvarkymo paslaugos	2021-09-20	Nr. 558
UAB Ecoservice projektai	Pirkimo-pardavimo sutartis	2020-03-27	Nr. 81
	Pirkimo-pardavimo sutartis	2019-09-13	Nr. T.19-61 / Nr. 118
	Alytaus regiono didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse esančių medžio šakų smulkinimo ir susmulkintų šakų transportavimo paslaugos	2021-05-03	Nr. 241
UAB Stikloporas	Pirkimo-pardavimo sutartis	2020-03-02	Nr. 71
UAB Ekobazė	Atliekų tvarkymo sutartis	2020-11-09	Nr. e/2020-11-05/Alytaus RATC Nr. 494
	Padangų atliekų tvarkymo sutartis	2021-10-12	Nr. 601
UAB Grasta	Alytaus regiono didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse esančių medžio šakų smulkinimo ir susmulkintų šakų transportavimo paslaugos	2021-03-19	Nr. 121
UAB Antrinio perdirbimo grupė	Padangų atliekų tvarkymo paslaugų sutartis	2020-09-02	Nr. 336
UAB Ecovox	Sutartis dėl naudojimui skirtų atliekų vežimo	2021-03-26	Nr. 134
	Medienos skiedros pirkimo/pardavimo sutartis	2021-12-29	Nr. 703
UAB Terra Recycling	Metalo laužo (juodųjų ir spalvotų metalų) pirkimo pardavimo sutartis	2016-11-03	-